

Ante Tomić

ŠTO JE

MUŠKARAC BEZ BRKOVA

humoristički roman

deveto izdanje

HENA.COM

Ante Tomić
ŠTO JE MUŠKARAC BEZ BRKOVA
Poglavlje prvo

gdje se upoznajemo s ovim šarmantnim naseljem, u kojemu sretniji uho a kaju klju em od mercedesa, a oni manje sretni crvenim vrškom šibice Divno li je biti u svibnju u Smiljevu. U zoru kada se crna kvrgava sjena na mjesec ini, kao kakvo jezovito udovište pred

prozorom, na prvome svjetlu iznad modrih brda pomalo pretvara u stablo bajama. Ili u podne, kada crkveno zvono tako mo no odjekuje da ti se u ini da je dragi Bog nebo od lima na inio, a oni što rade u polju objeđuju tvrdo kuhana jaja, mladi luk i sir, pancetu i tirolsku, sve prostrto na bijelim kuhinjskim krpama s naslikanim jagodama. Ili je možda ipak najljepše u suton, kada se crveni oblaci rasplamsaju na vjetru koji se tko zna otkud spustio? Ili kada padne no pa sve utihne osim zrikavaca, pasa i pijanaca što vi u, pjevaju i smiju se, ili se sva aju sa ženama koje su ih davno ostavile, satima se izvla e i iz grabe u koju su pijani upali, da bi na posljjetku usnuli i probudili se tek oko osam ili još kasnije, pokriveni rosom i mravima?

Selo je veliko, oko dvije tisu e duša ima, i taj se broj ne smanjuje Barem ne osjetno Tu su crkva i osmoljetka, krasne gra evine zidane doma im klesancem, gostionica imenom Bevanda, za koju zlobnici vele da joj je ime baš dobro pogodeno jer da u njoj i ne možeš popiti nerazvodnjeno vino Tu su još dvije trgovine mješovitom robom koje kao nelojalna konkurencija tako er hlade pivo i to e konjak, pošta i mlada poštanska službenica koja za radnog vremena pomalo gricka sendvi s pa-rizerom Listonoša je neko pijan oborio neko dijete mopedom pa su mu strogo zabranili da vozi i otad je mrzovoljan, ne obra ajte mu se ako baš nije prijeka potreba U Smiljevu, kao i svuda u svijetu uostalom, neki imaju novaca, a neki ga nemaju, samo što to ovdje ne zna i bogzna što Ako nemaš novaca, sjediš u gostionici i brojiš crne muhe na ne istim zavjesama, crvenim vrškom šibice a kaš uho ih podjebavaš Mi u da misli li on ženiti onu ehinju što ju je prošloga ljeta povalio na Hvaru, a onda do e netko tko ima novaca i plati ti pivo ili gemiš To je lijep i siguran život, jer e uvijek biti onih koji imaju novaca, koji su oženili bezobraznu ženu ih su nekako od sebe ambiciozni pa odu raditi u Njema ku, i kada se vrate za Boži , Uskrs ili Svetoga Antu, sveca zaštitnika Smiljeva, razmetljivo ašcavaju dangube koje povazdan samo sjede u Bevandi, broje muhe na zamazanim zavjesama i tako su jadni da crvenim vrhom šibice a kaju uho Ti ambiciozniji, naime, uho a kaju klju em mercedesa Kada je o ugostiteljskim uslugama rije , valja priznati da su i ik i u trgovinama vrlo solidne Trgovac pod bankom drži ak ni ašice za konjak, tako da se, ako ho ete, možete i kucnuti s kolegom, a što se higijenskih standarda ti e, ašice se nakon svakoga gosta pomno

obnšu krpom Smiljevo je svjetlosnim godinama daleko od hladnog antisepti nog svijeta u kojemu nitko ni tildi ru nik ne bi uzeo, a sin, kako se pri a, ne zna za ikj i ot.u nc n i .) sini Ovdje u du anu vlada ozra je pnjate-l »k<>ji povjereni i i nitko nc grinta kada netko za bankom zabunom zamijeni ašice konjaka ih boce piva Pij, brate, ta nismo gubavi'Jedino je zajebano kada se netko napravi lud pa od susjeda uzme bocu u kojoj je više nego u njegovoj Osim ove prijateljske, druga je dimenzija pijenja u trgovini to što je ono osjetno jeftinije od pijenja u gostionici Zasluga je du ana da su, da tako kažemo, demokratizirali ugostiteljske usluge Eto, recimo, Ivi , koji s mizerijom što je mjese no dobiva od Fonda mirovinskog i socijalnog osiguranja sebi nikako ne može priuštiti da lo e u gostionici, a prevelika je prznica da bi ga netko astio, redovito pije u du anu Sto da odmori nogu u golemoj ortopedskoj cipeli, a što stoga jer od vinjaka naskoro ni u onu zdravu nije siguran, povazdan stoji naslonjen na banak i pije vinjak, premda trgovac kaže da Ivi zapravo pije njegovu krv I to na slam icu U trgovinu je upravo ušao župnik "Molim vas, litru soka od jabuke", kazao je don Štipan "Claro que si, padre", otpovrnuo je spremno trgovac "Ki, ki, ki, ki, ki", zakreštao je podrugljivo Ivi "Kako to govoriš, je li' Je li ti parlaš naški' Alo, momak, šprehenzi hrva ki"" podjebavao je invalid iz svog ugla Trgovac nije odgovorio na njegovu provokaciju Namrgo eno se provukao izme u polica, usput odmjerio svoj lik u malom zrcalu zaka enom o avao pokraj higijenskih potrepština, pa pljucnuo u vrh kažiprsta i zahzao br i e

"Bqy,prego još jedna teqda\ derao se za njim Ivic supijano namigujuci don Štipanu "Bez gljiste"

dometnuo je zna ajno

"Jesi li ti, pope, ujo da Meksikanci piju tekilu s gljiston u boci' Boga mi moga, vidio ja u jednome filmu", objašnjavao je invalid "Boca od litre, u njoj tekila, nako ko voda prozirna, a na dnu gljistma debela ko palac Debela i zelena ko one gljistine šta budu na kupusu Bože te sa uvaj kako jedno kršceno eljade to more pit1 A oni, dušu m dava odnio, ne samo da piju, nego kad ilu bocu popiju i tu gljistu izi u... Buuuu!" strese se Ivi zga eno krive i lice. "Da si ti to vidio, moj pope, izi u je slatko ko smokvu!"

Don Štipan je u neprilici samo kimao glavom i s neobičajnim zanimanjem itao sadržaj etikete najlonskih arapa što su stajale složene u kutiji na pultu. Uto do e trgovac. On je ozbiljan, zreo uvijek — u rujnu e napuniti trideset i petu — i zapravo se zove Josip, ali otkako se na televiziji prikazuje meksi ka serija Ruže za moju dragu, više voli kad ga zovete Miguel. On spušta na banak litru soka i, valjda da prekine lvi eva mrcvarenja, ovaj put prozbori na hrvatskome.

"Izvolite", kaže on tiho. "Još nešto?"

"Pa dobro, kakav je to na in!?" povika tada lvi . "Ko je to vidio da Miguel govori 'Izvolite!'. Nikad Miguel ne bi tako nešto reka! Jok, braco! Ajmo sad, Miguel, uzmi ponovo ti sok, vrati se nazad pa sve iznova! Na meksikanski, molin, sve po propisu..."

Iznervirani Josip tada zgrabi polovicu štruce s police iza sebe, poljubi je — kako je ve u ovome kraju lijep obi aj da se ljubi kruh koji se baca - pa je zavitla lvicu u glavu. Invalid se, me utim, brzo izmaknu, zacereka podrugljivo, ali izgubi ravnotežu podižu i se s pulta, pa zavesla nekoliko puta nemo no zrakom i tre-snu guzicom o pod udarivši glavom u modru plasti nu ba vu u kojoj zimi stoji kiseli kupus, a ljeti industrijska hrana za pili e.

"Dobar dan, Miguel", procvrkuta Tatjana koja je taj as ušla u trgovinu.

"Buenos dias, senora", odvrati joj zahvalno trgovac.

"Daj mi jednu cedevitu od kila, bocu ruma za kola e i pastu za zube", izdeklamira žena.

"Uno momento", upozori je Miguel, "da poslužin don Štipana."

"Neka, neka", veli sve enik spremno, "samo izvolite, mogu ja pri ekat."

"Ajme, što ste vi zlatni", kaže Tatjana slatko.

"Majko moja milaaaa" stade tada lvi s poda naricati. "Jadan ti saaaan! Jadan ti san i nevoljaaaan!"

Mene invalida bijuuuu! Biju, biju, a noga mi kra aaaa!"

"Miguel, morat eš mi ispri at šta je bilo ju er u Ružama", re e Tatjana, "išla san u frizerke pa nišan stigla pogledat."

"Ju er nisi gledala", re e Miguel. "Ajme, ju er je bio totalni pi vajz. Ono ubre Ruben je doša kod don Francisca i reka mu da je on njegov nezakoniti sin, jer da je don Francisco spava s njegovon

materon, jednon guta icon vatre, kad je njezin cirkus prije dvadeset i pet godina gostova u njihovom mistu."

"Koja stoka!" razgnjevi se Tatjana.

"To mu je i don Francisko reka, ali onako ufino. Joj, da si ga vidila. Onako visok, sid, uspravan, povuka dim iz cigare, znaš one debele cigare šta ji on puši, pa kaže..." Ovdje se Josip uspravi i re e don Franciscovim basom: "...Mladi u, jama no se varate, ja sam tada spavao s krotiteljicom zmija."

"Dobro mu je reka!" re e žena tresnuvši šakom o pult. "Sta vi mislite", okrenu se ona iznenada prema don Štipanu, "kako mi stoji nova frizura?"

"Molin!?" zbuni se pastir.

"Kako mi stoji nova frizura? Malo san je skratila, opiturala i nabacila mini val."

"Lipo je", veli don Štipan suzdržano.

"Ajme, jesi ga ujo!" ushiti se žena okre u i se Miguelu. "Kaže da mu je lipo!... Ma je li on tebi malo li i na Josea, Miguelovog mla eg brata, onoga što jaše konjske trke?"

"Ko!?" za udi se Josip.

"Pa don Štipan", pokaza Tatjana na sve enika koji se u trenu zarumenio. "Je li da malo li i na Josea?"

"Ne znan baš", re e trgovac, zamišljeno gledaju i župnika.

"Ma kako ne vidiš. Crna kosa, plave o i, visok, onako markantan... Pljunuti Jose!"

"Pljunuti Jose" se zaškarpunio u licu kao mlada, najradije bi od srama istr ao iz trgovine. Bože sa uvaj da bi još zatražio pjenu za brijanje ili, još gore, rolu toalet-papira, a upravo je zbog toga došao u du an. Sva sre a, u prostoriju tada ude sitna, zgu-rena žena s povelikom masnicom ispod oka i ni "dobar dan" ni "faljen Isus", nego nekako odsutno do e do pulta i spusti na nj crnu torbu, gotovo prestrašivši svijet u trgovini.

"Šest ladni piva i kutiju Opatije", re e tiho i odsje no.

"Odma", veli Josip.

"Nedo, šta ti je to ispod oka?" upita Tatjana znatiželjno.

"Ubola me osa", odgovori Nediljka tvrdo, pa uze torbu u kojoj je Miguel složio pive i ode tiho kao sjena.

"Muž je puno bije", prošap e Tatjana povjerljivo tek što je žena zamakla iza vrata. "Gudin nalije uturu pa udri po njoj."

"Carambaf prošapta Miguel užasnuto.

"Mene moj pokojni, laka mu zemlja", nastavi Tatjana, "nikad nije ni prston taka. Mislin, taka me je, ali u drugon smislu", kaza udovica zna ajno pogledavši sve enika kojemu opet udari krv u glavu. "Za njega je žena bila svetinja, to je u Njema koj nau io. Pri a mi je da u Njema koj oni šta biju žene idu u zatvor. Bože sa uvaj da bi to tamo neko napravio."

"Jok!" složi se lvi koji se ponovno uspravio na pult. "Tamo žene mu e strujon!"

"Ajde ti, smrade jedan, zaveži tu poganu gubicu!" obrecnu se Tatjana.

"Nj, nj, nj, nj, nj!" podrugljivo e invalid. Ali Tatjana ga više nije gledala.

10

"Ma ajde, reci pošteno", uhvati se ona opet don Štipana, "je li on tebi li i na Josea?"

"Pa sad kad si mi rekla, i ja vidin." prizna Miquel. "Ima tu nešto. Najviše oko o iju."

"Jelda!" oduševi se udovica. "Pljunuti Jose!"

"Pljunutom Joseu" sada ve do e da zapla e od srama, a Tatjana, kao da zna kako mu je, otvoreno zuri i kao da se podsmjehuje. Toj zdravoj, ljepuškastoj dvadeset i osmogodišnjakinji muž je prije malo više od dvije godine sa skele na gradilištu neke robne ku e u Frankfurtu pao ravno u bazen za gašenje vapna i namah izdahnuo. Slu aj je htio da se nesre a dogodila samo pola godine nakon što je on u jednoj birtiji na periferiji potpisao policu životnog osiguranja na milijun maraka. On je, jadnik, slabo vi an njema kome, mislio da potpisuje isprave za dobivanje radne dozvole, a terenski se agent osiguravaju eg društva pravio blesav i u sebi smiješio proviziji. I tako je Tatjana, igrom zabune, a na užas svekra, svekrve i dvije zaove postala zbrinuta do smrti, a da iza braka koji je nesretno skon an nije ostalo nijedno dijete. "Nije njoj ovik upa u klak, nego sikira u med", govorio je narod. Mlada se udovica, me utim, nije mnogo obazirala na gnjev rodbine i osudu sela: drsko je zgrabila svoj milijun i zavidljivcima se iscerila u lice, jednako kao što se sada ceri don Štipanu, potpuno nadmo na nad sve enikom, koji je sa ženskim svijetom naviknuo razgovarati samo kroz drvene rešetke isповjedaonice. Providnost je, me utim, ipak bila na njegovoj strani pa mu je opet poslala dobru vilu, ovaj puta u liku niske i mesnate gostioni ari« Mile.

"Josipe, imaš li krigle od po litre", vi e Mila odmah s vrata, jer Mila, kao oni ameri ki narednici iz filmova, i ne zna druk ije nego vikati.

"Ajde, ao!" oprostila se tada Tatjana veselo. " ao, Jose!" dobaci ona duhovniku.

11

"Adios, senoraF viknu Miguel za njom.

"Bog", re e sve enik tako tiho da valjda ni sam sebe nije uo.

"Sta si ono rekla?" okrenu se trgovac Mili.

"Krigle od po litre!" dreknu žena.

"Iman."

"A pošto su?!"

"Dvadeset i šest kuna komad!"

"Muku ti Isusukrstovu!" zavapi gostioni arka. Don Štipan, kojemu se pomalo vratilo samopouzdanje, zna ajno se nakašlja. "Oprostite, don Štipane, izletilo mi!" ispri a se žena. "Dvadeset i šest kuna!

Ajde, da vidin kakve su!"

Miguel nestade negdje u skladištu.

"Gara, gara, ko ti ga e para", zapjeva poluglasno lvi iz svojega oška, a onda se, shvativši valjda da je u društvu sve enika i žene, zaustavi zatajivši drugi stih svojega zacijelo lascivnog deseterca.

"Dvadeset i šest kuna!" re e Mila razgledavaju i krigle što ih je trgovac donio iz skladišta. "I ti dadneš pare, a ludi Mi a, magare jedno brezobrazno, je prigrize. Pa, ajde reci, kad je on tako prigrize, bi li mu je ti o glavu razbio?!"

"jžQue!?' zaprepasti se Miguel.

"Pa kriglu!"

"Mi a grize krigle?!"

" ubre jedno, da vidiš kako je prigrize! Odgrize komad ko ša-k.\ |u ^,\ još drobi u ustima i namigiva!

Gledan ga, mislin se u selu, il.u'c Bog da bar rasice gubicu! Ali šipak! Izi e magare caki" p.i se smije i plazi jezik da svak vidi da mu nije ništa! I još me z.«|cb.iv.i' K.V.e ju er: 'Mile, drugi put mi je malo bolje posoli!' Rcko; 'Mu .1, icbcn li ti majku na uranku' — da prostite na izrazu don Štipane — 'izideš li mi još jednu, okrpit u ti dvi iza ušiju da eš sve zvižde vidit!'"

"jMadre miaf

"Ajde, daj mi šest komada."

Domalo, u du anu e ponovno ostati samo trgovac i invalid. lvi je blaženo zadrijemao glavom naslonjen na pult i povremeno se nerazumljivo obrecne na nekoga u snu. Miguel na stolici u ošku sri e

re enice iz knjižice Španjolski s izgovorom: "Su abuela cocina muy bien - Vaša baka krasno kuha; ^Cuando erapescada estepez? — Kada je ulovljena ova riba? ^Senorita, puede acompanarme em ni hotel* — Gospo ice, možete li me otpratiti do hotela? Mi mujer muria de aids — Moja žena je umrla od side..."

13

Poglavlje drugo

u kojemu se uz briškulu i tresetu razvija eti ka dilema je li u redu naru iti pi e ako znaš da ga ne eš platiti, a usput saznajemo za raspusnu mladost ovdašnjeg župnika "Tri trice, fali trica kupa", najavio je lko i Milan je tjeskobno zavirio u blok u kojemu je Bricin srednji sin Jurica pomno zapisivao punte. "Neka se mali vježba", kazao je Brico, ufaju i se da bi zbrajanje trica i aševa moglo trinaestogodišnjaka spasiti izgledne jedinice iz matematike. I Jurica je šutio i zapisivao, grickao vrh penkale i pomalo sr u i mirindu u sebi mnio kako oca še eraša doista nema smisla uznemirivati podatkom da mu osim kolca iz matematike ista takva ocjena stoji u rubrici hrvatskog jezika, biologije, fizike, kemije, vjeronauka, glazbenog i tehni kog odgoja te da e, sve u svemu, okinuti razred. Ako netko prije toga slu ajno ne zapali školu. Elem, Milan je tjeskobno zavirio u blok na kojemu je Jurica ispisivao ružne, kvrgave brojke i zaklju io kako njihovi protivnici imaju ve trideset i sedam punata i samo im još etiri nedostaju da okon aju partiju.

"Je vas karta sere", zavapio je gorko "Guzi ari", procijedio je Milanov partner Mate, nadimkom Crni U gostionici je bilo malo svijeta Osim kartaša, tek je Mica drijemao na stolici glavom naslonjen na zid i u snu se osmjehivao plavuši s umaš enog kalendara na zidu preko puta Dugo je Mi-ca gledao kako mu pokorno kle e i u pli aku djevojka nasmijano nudi ašu, a onda je usnuo i plavojka je oživjela, dodaje mu vinjake jedan za drugim, kao na pokretnoj vrpici To je, Bogu hvala, samo san, i pijanac se ne pita kakva je to arolija nego se samo smije i lo e pohlepno kao marva, pi e mu se niz bradu ci-jedi po košulji Smiješi se u snu, osmijeh mu otkriva ostatke zuba u gornjoj eljusti, crne kao opožareno zemljište

"Mica1" dreknu tada Crni i nizak se i debeo muškarac mljac-nuvši mrzovoljno probudi trepcuci slijepljenim kopcima Kartaši se

nasmijaše Bila je to druga partija tresete Prvu su dobili Milan i Crni, pa su na bnškuh lko i Brico izjedna ili Ova tre a igra trebala je donijeti pobjednike, koji ce po završetku kartaškog sraza sa stola ustati nasmijani, zadovoljno protežu i udove utrnule od sjedenja i zajebavaju i poražene, oslobo eni pla anja povelikog ceha gostioni aru Markanu "Bacio bombu na cestu kojom je u tom trenutku prolazio zglobni autobus gradskog prometa", oglasio se u tom asu Mar-kan sa šanka sladostrasno zgrožen crnom kronikom "U strahovitoj eksploziji šest je osoba lakše ranjeno, dok se lije nici još bore za dva života Po initelj se pola sata nakon nesre e sam predao u Tre oj policijskoj postaji Rije je o S B -u, (44), kovmo-tokaru iz Šibenika Upitan zašto je bacio bombu, S B je kazao da ne /na što mu je bilo, da se iskreno udi svom postupku i da te se svikako potruditi da se to više ne ponovi"

"M nkme daj mi još jedan šišmiš", prekide ga lko iznenada "A ki\ 111 (lospinc, koliko moreš popit", re e Crni nezadovoljno

lh

"Isusa ti, ožednio san "

"E, vidio bi' ja tebe bi li žednio da san ja akuža tri trice "

"Ajde u kurac"

"Ajde ti u tri"

"V K, dvadeset i pet godina, registrirana ovisnica o narkoticima na ena je ju er ujutro onesviještena u zahodu diskoteke Papagaj Pretpostavlja se da je još prethodne ve eri djevojka sama sebi ubrizgala dozu heroina i nakon toga izgubila svijest s gumenom vrpcom vrsto stegnutom na nadlaktici Kako djelatnici diskoteke nisu provjeravali sanitarne prostorije po zatvaranju objekta, onesviještenu je narkomanku zatekla tek ista ica Zdenka M (48) koja je uobi ajeno došla na posao u deset sati prije podne Prošlo je, dakle, sedam, osam ili možda i više sati kako je V K bila bez svijesti Njezinu ruku, u kojoj je tako dugo bio zaustavljen krvotok, dežurna je kirurška ekipa mogla samo amputirati "

"Markane, daj i meni još jednu bilu bevandu", kazao je sada Brico odsutnome ugostitelju "Kurac, nemoj mu ništa donosit1" ražesti se Crni "Šta imaš sad pit, pizda ti materina, pa gotova je partija "

"Kako je gotova, kad još igramo Dok god igramo, more se naru ivat, takva su pravila "

"A ti, brate, pij, ja ti to sigurno ne u platit" "E, bogami 'oceš'" "E, bogami ne u1" "E, bogami 'oceš'" "E, bogami ne u1"

"Pred Op inskim sudom u Splitu ju er je zapo elo su enje K R u (34) zvanom Umjetnik K R -a optužnica tereti da je krivotvorio osobne iskaznice, putovnice, diplome i uvjerenja o invalidnosti te da je tom djelatnoš u ostvarivao nezakonitu dobit Gradska knjižnica

17

Su enje je prekinuto zbog nemogu nosti identifikacije optuženog. Naime, na pitanje suca 'Jeste li vi K.R., KV konobar iz Splita?', optuženi je odgovorio 'Ne, ja sam K.R., doktor ekonomskih znanosti, kardiokirurg, akademski kipar, nadbiskup splitsko-makarski, akademik i predsjednik Razreda za književnost Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti te posjednik po asnog doktorata na University of Michigan, samo što su mi oduzeli sve moje dokumente.' Su enje e se nastaviti nakon što stigne mišljenje koji je u ovome slu aju zatraženo od Vrhovnog suda Republike Hrvatske."

"Ako ti ne eš platit, ja više ne u igrat", re e Brico bacaju i karte.

"Ako ti ne eš igrat, zna i da je naša partija", re e Crni lukavo.

"Kako vaša partija, pi ka ti materina, kad nami fali etiri punta za iza , a vami devet."

"A ti onda lipo uzmi karte pa igraj. Nema prikidanja dok ne uvatiš etresjedan."

"Evo ti kurac!" re e Brico odmjerivši lakat Crnome. "Ja ne igran dok mi na stol ne do e bila bevanda šta san je naru io."

"A ko ti brani da naru iš bevandu. Naru i ti i dvi, samo šta ti ja to ne u pla at."

h, bogami oces. "E, bogami ne u." "E, bogami 'o eš." "E, bogami ne u."

"Z.L. (63), umirovljeni policajac iz Našica, protiv kojega je bila podignuta optužnica da je na podmukao i okrutan na in umorio svoga susjeda i kuma D.R.-a (71), vezavši ga u vrijeme ulnji1 lisi inama za gromobran, oslobo en je u srijedu pred Zupa-lur-ki n sudom u Osijeku zbog nedostatka dokaza.

Prema iskazi—

ma nekih svjedoka Z.L. je u vrijeme smrti nesretnoga D.R.-a u kolodvorskom bifeu u Vinkovcima gledao utakmicu, drugi pak vele da je bio na proslavi bratovog imendana u Nuštru, dok jedan svjedok tvrdi da je Z.L. i gledao utakmicu u Vinkovcima i u Nuštru ispijao portugizac za dobro zdravlje i dug život svoga brata Stjepana."

Kartaši mra no šute, na korak od jednoga od onih krvoproli a kakvima se Markan nasla uje. Crni nervozno lupka nogom o pod, a Milan se ironi no kezi i puši, agresivno otpuhuju i dim u stranu, lki

pod nos. Kurva, zna kako je bolno ltkino odvikavanje od duhana. Brico je pak uzeo ašu i tobože je nešto gleda, važe, ocjenjuje, a zapravo treperi od napetosti da je zavitla Crnome u glavu, dok je lko sklopio o i pa diše duboko i šumno, uspravljenih ramena. Koncentrira se kao što je u jednome filmu vidio da se koncentrira Bruce Lee. I taman kada je on ne otvaraju i o iju stao razgibavati vratne miši e okre u i glavu kao gušter, spasonosno se s drugog kraja gostionice oglasi Mi a: "I tako je naš don Štipan izli eni alkoholi ar."

Bum! Da se betonska plo a nad njima prolomila pa da je na stol tresnula Markanova nepokretna mater Karmela, sto i etrdeset kila teška starica koja ve sedam godina ne ustaje iz naslonja a, kartaši se ne bi više za udili. Tamni i olovni oblaci tu njave što su se gomilali pod stropom Bevande raspršiše se na vjetru užasne spoznaje da je don Štipan... Ma što ovo pijani Mi a bunca, tko mu je to kazao?!

"Don Štipan!?" re e lko zapanjeno. "Li eni alkoholi ar?!" "Bome, don Štipan", potvrdi Mi a. "Ko ti je to reka?"

"Ko mi je reka? Rekli mi ljudi, ko e mi drugi re ", veli pijanac prepredeno.

"Ajde, Mi a, ne seri", kaže Brico gnjevno. "Nije ti dosta da si

19

ti sam govno, nego bi i druge u govna uvalja. Krvi mi, prokinen li te nogon u prsi..."

"Šta ti izvodiš?" upade Crni. "Šta pritiš oviku, pusti ga da govori... Ajde, Mi a, govori, ko ti je reka to za don Štipana."

Mi a šuti i uvrije eno gleda preda se.

"Mi a, kazat u ti materi da si proda i propio motornu pilu šta ti je a a donio iz Njema ke", zaprijeti Crni.

"Komu je proda motornu pilu?" za udi se lko.

"Nije sad važno komu je proda", kaže Crni. "Mi emo o tomu lipo mu at, a on e nan ispri at od koga je ujo ovo za don Štipana. Je li tako, Mi a? Ajde, gukni golube. Ko ti je to prišaplja?"

"U srijedu rano ujutro, nakon devet dana skrivanja u šumama Papuka", oglasi se Markan sa šanka, "organima gonjenja sam se predao J.B. (56), profesor biologije iz Slavonske Požege. Za j.B.-a se opravdano sumnja da je svojom knjigom arobni svijet gljiva neizravno odgovoran za smrt dvoje ljudi te za još neizvjesno stanje trinaestero drugih, koji su s teškim poreme ajima li nosti završili u psihijatrijskim ustanovama diljem Lijepe naše."

Mi a je nekoliko asaka uvrije eno šutio, a onda se nakašljao i stao pri ati.

Don Štipan, visoki i mršavi trideset petogodišnji sve enik što)e prije malo više od pola godine došao na službu u Smiljevo i muškarce namah zaveo namjerom da obnovi crkvu, a žene svojom vranom kosom, bijelim zubima i tamnim licem na kojemu su sjala dva krasna modra oka, prije nekoliko je godina službovao u jednoj bogatoj župi kod Sinja. 1 tamo je bio jednako omiljen kao i ovdje: pokrenuo je bio župni list, obnovio kapelicu u jednome udaljenom zaselku, okupio ženski crkveni zbor pa ak u jednoj prilici i spasio jednu staricu što ju je bio strefio infarkt, prebacivši je svojim automobilom do bolnice. Voza doma zdravlja toga je dana, naime, bio nestao, pri alo se da je ambulantom kolima vozio cement za ku u svoga šurjaka.

Pop je u to doba puno pio, no ne može se baš kazati da mu je to uzimano za zlo, barem u župi u kojoj je službovao. Štoviše, župljani su cijenili njegovu dosjetljivost kada je senzor smješten pokraj upravlja a svojega renaulta 19, vražju spravicu koja bi blokirala

automobil im bi osjetila vonj alkohola u voza evu dahu, pokrio komadi em flastera. Srca ispunjenih blagoš u i zadovoljstvom gledali su seljaci svoga pastira kako sjeda u auto pa tura glavu kroz prozor i pale i motor ozareno im dovikuje: "Jeste li vidjeli kako sam zcznio francuzaV."

0 Svetome Martinu mnogi su od njih darivali sve enika de-mižonama mladoga vina, ili se ak opijali s njim. I nisu govorili "on je dobar, ali pije", nego "on pije, ali je dobar", pa bi zažmirili kada bi pop pijan ispovijedao i pri eš ivao, pijan novoroden ad mazao svetim uljem, pijan blagoslivljao ku e — posebice one udaljenije — jer nikada se to nije vidjelo na njemu. Ni kada bi pio do etiri ujutro, nije zaboravljao na pjevanu misu za dušu nekog pokojnika, što ju je imao održati dva sata kasnije. Žene u prvim redovima, doduše, zbog njegova su zadaha znale vaditi rup i e i stavljati ih preko usta, ali mu ak ni one ništa nisu zamjerali.

1 tako je selo živjelo u veselju sa svojim mladim, poduzetnim i — "Bože moj, šta ima veze?" — alkoholiziranim sve enikom, sve do jedne kobne nedjelje. Cijelu je prethodnu no don Štipan pio s generacijom novaka koja je tog jutra polazila na odsluženje vojnog roka, a koju je on ju er bio pozvan blagosloviti. Na misi gotovo da nije znao za sebe. Strašno je to bilo gledati: sudarao se s ministrantima, zaplitao o misnicu i potiho štucao za vrijeme propovijedi. Skriven iza stupa crkvenjak je u o aju grizao svoju ispranu kapu ne usu uju i se ni pogledati sve enika. Svaki put kada bi on zastao i gotovo se neprimjetno ljuljaju i kazao "Ooovaaaj!", asna bi sestra za elektri nim orguljama prestajala disati. Zlo se dogodilo kada je don Štipan popio onu ašu previše.

21

"Uzmite i pijte iz njega svi: ovo je kalež moje krvi, novoga i vje noga saveza koja e se proliti za vas i za sve ljude na otpuštenje grijeha. Ovo inite meni na spomen", govorio je pop mehani ki, s peharom krvi Spasiteljeve visoko u drhtavim rukama. A onda je stao piti, ministranti ispod oltara tiho su zvonili malim zvon i ima, narod je kle ao ela skrušeno naslonjenih na sklopljene ruke.

Sve enik je tada spustio kalež i zamišljeno se zagledao u daljinu, tamo prema otvorenim vratima crkve, iza kojih su na granama golemih kestenova cvrkutali crni kosovi. Dugo je tako gledao. I onda, umjesto da kaže "Tajna vjere", na što bi mu svijet odgovorio "Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo, Tvoje uskrsnu e slavimo..." i sve kako ide, don Štipan je sklopio o i, cokuo jezikom i rekao: "Fino! Jako fino! Možda je malo preslatko, ali ima krrrrasan boufetV

Onda se srušio i stao tako strašno hrkati da su plami ci na voštanicama nemirno zaigrali.

Nakon jednoga takvog incidenta, jasno, nije više mogao ostati na župi, nego su ga poslali na lije enje na Rab. Potom je, pri a se, dvije i po godine bio u hrvatskoj misiji u Njema koj i tek nedavno je, evo, došao na službu u Smiljevo. Kažu da se više ne usudi ni primirisati nikakva alkohola.

Mi a je zašutio. Brico, Crni, Milan, Iko i Markan samo su užasnuto zurili u njega, velike crne muhe upravo su nesenosno zujale.

Poglavlje tre e

gdje se pojavljuju duhovi, najprije jedan što prlja sagove i posteljenu, a potom jedan što je pobjegao iz boce

U prolje e u Smiljevu svi koji su zaposleni, policajci i ista ice, nastavnici, trgovci, zidari, inženjeri, voza i, radnice iz obližnje tvornice tjestenine, netko više, netko manje, ali svi — pazite, svi! — odlaze na bolovanje. Netko bi pomislio kako je cijelo selo zadesio pandemijski oblik peludne groznice. Oni upu eniji u poljodjelstvo, me utim, znaju da je razlog posve druga ije naravi. Jer, Smiljev ani se po nu žaliti na vrtoglavice, išijas, napade žu i, vodu u koljenu, sušicu, padavicu, alergiju na prašinu i ma je dlake, kroni ni bronhitis, kokošje sljepilo... tek kada treba odvojiti nekoliko dana za skupljanje sijena, oranje ih sadnju krumpira. Tih dana ordinacija staroga doktora

Alujevi a, koji je neko davno vrlo lukavo kao specijalizaciju odabrao medicinu rada jer sada po cijelu godmu blaguje pršute kojim ga u prolje e darivaju zahvalni pacijenti, pomalo nalikuje na sobu za pokuse

23

amaterske kazališne družine. Seljaci se gr e, padaju po podu, pjene, kolutaju o ima, hriplju i povra aju. Ali, samo dok im lije nik ne odobri sedam, etrnaest ili ak mjesec dana poštete od bilo kakve aktivnosti. Pa im za sobom zatvore vrata ordinacije, ovi e sirotani zaboraviti na boljeticu, veselo otr ati ku i da se presvuku u staru odje u i eto ih ve isto popodne u vinogradu s poljeva om od dvadeset i pet litara na le ima.

Selo opusti tih dana. Samo je star ad kod ku e pa sjedi u dvorištima i trijebi grašak, uple e vijence ešnjaka ili - ne bez zavisti -grdi i piljcima gada raskalašenog pijetla. "Sram te bilo, najlipšu si mi kolcu pokapunio!" ljuti se dida, a ptica bježi niz dvorište, sve do gnojnice, daleko od dohvata staroga, uspravi se uznosito na hrpi kravljih izmetina i drsko zakukuri e, kao da joj je to nekakav zakasnjeli orgazam.

Jednoga od tih dana bez žive duše po selu don Štipan je u sakristiji, pjevuše i Rajska Djevo, kraljice Hrvata, upravo pretakao bistri sok od jabuke iz velikog kuhinjskog bokala u maleni porculanski vr .

Negdje iz velike daljine ulo se brundanje traktora, graja djece sa školskog igrališta i udarci motke kojom je zvonar Bareti u dvorištu mlatio orahe. U stupovima svjetla s visokih prozora igrade su estice prašine. Sok od jabuke sve enik nakon svojega izlje enja koristi namjesto vina u misnome obredu i, premda je za to dobio odobrenje od crkvenih vlasti, malo ga je sram zbog toga. Za u se kako zašknpaše velika crkvena vrata.

"Don Štipane!" povi e neki ženski glas.

Pop se zbuni, omaknu mu se ruka i on proli sok po hla ama. Baš ispod pojasa, vrlo neugodno.

"Don Štipane!"

"Odma"! Samo malo!" odvikuje sve enik pani no se brišu i po preponama.

"Don Štipane!"

"Samo malo! Samo malo!" vi e pop bijesno i o ajno u isti mah.

24

"Don Štipane!" "Dolazin! Samo malo!"

"Don Štipane", kaže Tatjana sada tiše, jer ve je na vratima sakristije. U crnim je pripijenim trapericama i crnoj svilenj bluzi, na nogama su joj crne cipele s visokim šiljatim potpeticama. Sve je crno na njoj, kako i prili i njezinu udovištvu.

"Šta je, šta se dereš!" ljuti se sve enik dlanovima pokrivaju i polivene hla e. "I kako si mi to ušla u sakristiju. Ne more se tek tako u sakristiju ulaziti, moja draga. Di je to red? To je ko da ja doden u tebe i pravo s vrata u spava u sobu."

Tatjana se zasmija ovoj usporedbi, a pop se, shvativši što je kazao, postidi i vlastiti ga stid još više razbjesni.

"Nemoj se smijati!" kaže on ljutito. "Šta si tila?"

"Došla san se ispoviditi."

"Pa si se u sridu popodne došla ispoviditi?"

"Eto."

"Šta, eto?"

"Eto, bila san ovde blizu u kume Ivanke na kavi pa, reko, kad san ve tu, da se lipo ispoviditi, da mi je duša mirnija. Ima i dva miseca da se nišan ispovidila i isto me sram zbog toga."

"Na kavi si bila?"

"E", kaže žena prostodušno.

"Pa si se došla ispoviditi?"

"E."

Don Štipan teško uzdahnu.

"Ajde", kaže, "sa ekaj me u ispovidaonici."

A Tatjana stoji na vratima i razgledava sakristiju, znatiželjna kako su ve znatiželjne Evine k eri, i kao da se pita kakva je to tajna zbog koje se ne smije tek tako ulaziti u ove odaje.

25

"Jesi li me ula?" ponovi pastir. "Sa ekaj me u ispovidaonici", re e on pa neoprezno rukom pokaza u smjeru drvene ku ice sa zavjesama od tamnocrvenoga baršuna.

Tatjana tada ugleda tamnu mrlju na njegovim hla ama i zgranuto pokri usta rukom. Da ispod njega nije dobar kameni pod, Don Štipan bi sada zacijelo propao barem deset metara u zemlju od srama.

Stoji tako on, stoji ona, strašna je tišina medu njima. Negdje iz velike daljine uje se brundanje traktora, graja djece sa školskog igrališta, udarci motke kojom zvonar u dvorištu mlati orahe. U stupovima svjetla s visokih prozora plešu estice prašine.

"Ajde", kaže napokon pop tiho, ali oštro, mobiliziravši u tom asu sve preostale mu postrojbe desetkovanog dostojanstva i sve eni kog ugleda, "ajde, sa ekaj me u ispovidaonici."

"Šta si sagrišila?" upitat e je malo kasnije, ve puno sabraniji.

"Beštimala san, lagala san materi da san bratu u Zagreb poslala dvista maraka, a nišan mu poslala jer ima godina i po da nije da nijedan ispit. Onda san gledala jedan sramotni film i kumi Ivanki gatala na kavu", odvergla žena.

"Sramotni film?" za udi se don Štipan tiho.

"Porno ", prošapta Tatjana.

"Aha."

"Ajme, ovo van moran ispri at", živnu udovica. "Kasna ura bila pa moja rodica Lu a i njezin ovik Davor gledali porno . Pozaspala dica, zaspali njegovi i njizi dvoje lipo stavili kazetu i legli na kau u prima oj..."

"Pusti sad to", prekide sve enik.

"Ma morate ovo ut", ne da se žena. "Pustili oni film, kad... Puf!... Nestade struje! Utrne se i televizija i video. I sad, šta e, njizi dvoje još malo sidili u mraku, ekali 'o e li ponovo do struja, a kad nije došla, otišli lipo le ."

"Dobro je, ne moraš mi to pri at!"

"Ma slušajte", nastavi Tatjana. "Sutradan ili dan nije bilo struje, tek pridve er došla, oko zdravamarije.

Taman se Lucina svekrva i još neke stare žene iz sela u prima oj sobi skupile da e izmolit krunicu.

Kad, odjednon... hi, hi, hi", zasmija se Tatjana, "Moj sinko, upali ti se i televizija i video... hi, hi, hi... Da si ti vidio, moj don Štipane, kad su se one stale krstit i bižat iz ku e."

"Khm!" nakašlja se pop ljutito.

"Oprostite, morala san van ovo ispri povidit."

"Slušaj me, Tatjana", prosikta don Štipan, "ovo je sveti sakramenat i nema mista pri ama. Ili mi kaži šta si sagrišila ili ajde u miru Božjem. U crkvi nema akulanja!"

"Ajme, šta ste vi strogi", za udi se Tatjana. "Pa nišan ja ništa loše mislila."

"Ja i ne mislin da si ti nešto loše mislila, nego da ne znaš šta je red!" prošapta sve enik bijesno.

"Najprije mi se do eš ispovidit kad nije vrime od ispovidi, a onda mi pri aš seoske akule. Iman ja i drugoga posla, nego slušat tvoje piz... Tvoje, da prostiš, lupetanje."

Udovica se ponovno zasmija.

"Dosta!" ne da se smesti don Štipan. "Šta si još sagrišila?"

"Moj mi pokojni esto dolazi u san..."

"Ni to nije grij!" prekide je pop.

"Pa fala Bogu da nije, ali sa ekajte da van ispri an. Ne date mi ni da govorin. A kako u se ispovidit ako mi vi ne date da govorin? Covi e božji, pa ne mogu se ja na mote ispovidat!"

Don Štipan zamuknu, a i Tatjana posuti uvrije eno nekoliko asaka pa onda nastavi: "Daklem, moj mi pokojni dolazi u san, nema no i da ne do e. Jadnik, nije se ni okupa kako je poginio, nego mi sav bil od

27

onoga vapna u koji je upa - laka mu zemlja! - dolazi u san. Klak se cidi niza nj, samo je lice obrisa da ga mogu pripoznat. Ja re-ko: 'Zeljko, krvi ti Gospine, nemoj mi s takvin nogan gazit po tepihu u spava oj sobi!' On ništa. Ni a ni be, nego pravo do kreveta pa side da mi, tukac jedan brezobrazni, i posteljину zamaže. Briga njega, ko da e mu je mater prat i šumprešavat. Ali, dobro, nema veze. Side on, daklem, pa onako ispod glasa kaže: 'Taaatjanaaaa! Taaatjanaaaa! Taaatjanaaaa!...'. Ja reko: 'Šta je, šta tuliš ko da me s brda zoveš? Šta je bilo?' Kaže on: Taaatjaanaaaa, ne daš mi miraaa!' 'Ja!?' reko.

'Ja tebi ne dan mira?! Pa, posro jedan posrani, ko komu dolazi u san: ja tebi ili ti meni?!'"

"Oprosti", kaže pop iznenada podrugljivo i ve na rubu živaca, "oprosti što te prikidan, ali bi li to mogla malo ubrzat i, ako ti nije problem, malo manje beštimat."

"Dobro, dobro, evo sad u pri na glavno... Daklem, kaže meni, moj Zeljko: 'Taaatjanaaaa, ostavi se muuuški i!' 'Kakvi muški, Gospe ti blažene?' ja reko. 'Pa nišan bila ni sa kin otkad si ti umro!' Kaže on: 'Znaaan da nisi i, ali stalno misliš na njizi i.' Reko: 'Mislin, pa šta onda! Ko da je to grij?!' Eto, recite vi sami, don Štipane, je li to grij?! Mlada san, još ni tridesetu nišan napunila, a di e neman. Je li grij nekome ko šta san, za primjer primjera, ja mislit na muške?!"

"Pa sad... Khm!" zakašlja se ponovno don Štipan.

"Nije. Dabome da nije!" odgovori udovica sama sebi. "Ako je to grij, onda na kugli zemaljskoj nema žene da bi bila poštena. Ali nije u tomu moja sramota. Druga mene jedna stvar mu i..."

"O, Isuse moj dobri", zavapi sve enik s druge strane drvene rešetke.

"Zaljubila san se u ovika u kojega se ne bi smila zaljubit", prizna Tatjana.

"Kako? On je oženjen?" "Bože sa uvaj!" zgranu se žena. 2H

"Pa u emu je onda grij?" On je pop!

Sve enika obli strahovita vru ina. U asu, njemu se u ini da više nije u svojoj dragoj crkvi, u ovome zemaljskome rajju medu dobrim i bogobojaznim ljudima, gdje te jutrom grlice bude, a no om uk uspavljuje. Kao da se u trenu preselio na samo dno Luciferova

kraljevstva, gdje grešne i pogane duše sve do vje nosti trpe najgore muke za niske i gadne ini iz svojih nekadašnjih života. I sve mu je nekako u izmaglici, kao da se oko njega digla para iz avlovih kotlova.

"Kad ga vidin, meni se momentalno noge oduzmu. Zadr en, zavrti mi se u glavi, znoj me probije. Kako je visok, lip, crn, mlad. Pa kako se smije, Gospe Blažena. Kako lipe zube ima...", govorila je Tatjana, ali don Štipan je više nije uo. Njezin je glas do njega dolazio moduliran u jezoviti paklenski cerek.

Ni ega se više nije sje ao. Ni kakvu joj je pokoru odredio ni kako ju je otpravio, kako je uop e izašao iz crkve, do župnoga dvora došao, ušao u kuhinju. Kako je otvorio kredenac i izvadio bocu rakije iz njega - posve nesvjesno, kao mjese ar, lu ak ili opsjednut ovjek. Kako je uzeo bocu pa nalio malu ašicu do vrha, onda stao, zagledao se... Pa — hop! — iskapio nadušak. Nato io još jednu i — hop!

— popio i nju. Hop! — tre u. Hop! — etvrtu. Hop! - zgrabio je bocu i potegnulo, o ajno i pohlepno, kao da ga je netko otrovao pa mu sada što prije valja protuotrov ispiti.

Tek kada je praznu bocu na stol spustio, shvatio je što je u inio. Briznuo je u pla , pao na koljena i tu, na kuhmjskome podu stao kroz gorke suze moliti: "O e naš, koji jesi na nebesima, sveti se ime Tvoje, do i kraljevstvo Tvoje, budi volja Tvoja..."

29

Poglavlje etvrto

koje opisuje kako se pe e janjetina, zašto je pijancima zabranjeno voziti se na ringišpilu i kako oni što imaju puno para katkad završe bez oba uha Sveti je Ante osvanuo vedar i topao, kako i prili i jednome zaštitniku djece. Osvanuo je u istim plahtama još krutim od gla anja, u mirisu šampona i vodica za brijanje, u odje i s koje je istom otrgnuta etiketa i osmjesima zajapurenih kuharica, radostan i sve an. U kupaonicama su dje aci pomirljivo puštali materama da im sapunaju vratove i uši. Kao prvi krš ani, ni glasa ne bi pustili dok bi ih se mu ilo, stoi ki su podnosili najgore užase u slavu dobrog ovjeka iz Padove, tog fenomenalnog sveca koji na tratinu preko puta crkve donosi ringišpil i štandove s din a-ma, balone i pištaljke, plasti ne ma eve vrlo prikladne za lemanje pasa i ma aka i pištolje na vodu koje je najbolje puniti mokra—

om.

A njihovi su o evi za to vrijeme pokraj ražnjeva, gutaju i slinu, vodili ozbiljne polemike o idealnim uvjetima pe enja janjaca: o

31

brzini okretaja, kalori nim vrijednostima razli itih vrsta drva, 0 intenzitetu plamena i udaljenosti mesa od vatre Svatko to ovdje bolje zna od drugoga, jer je dobro ispeci janje jedna od malobrojnih vještina koje Smiljev am doista cijene Takvi su to ljudi Pitanja života i smrti, smisla i besmisla, njih ne zanimaju Neki bi vas od njih možda i ošamanh ih vam ak pljunuli u lice da im kažete da su neke od zvijezda što trepere nad njihovim tikvama vec tisu ama godina ugasle Granice svemira, gibanje svjetlosti, Ahil i kornja a, šum što ga proizvodi pad mjerice prosa nitko se ne gnjavi Um glupostima Ah ispeci janje, molit cu lijepo, to je vec druga pjesma Ništa na ovome svijetu nije tako zajebano i pipavo kao valjano ispeci mlado, doma e,70/ od si se, desetak kila teško janje Razli iti stavovi, razli ite škole 1 u enja, malne cijeli svjetonazori oštro se suprotstavljaju u dimu koji draži o i

Puno je svijeta danas u Smiljevu Rodbina iz gradova iz prtljažnika vadi darove, novu kapu 1 bocu konjaka za djeda, dvadeset deka kave u zrnu - jer tko zna što sve stavljaju u onu mljevenu'' -

1 kutiju napolitanki za tetku usidjelicu Bncm stariji sin Ranko, etrnaestogodišnji krizmanik, od svoga je tetka dobio kopa ke 1 istoga ih asa, onako u bijeloj košulji sa šarenom leptir-kravatom 1 u modrim hla ama izgla anim na crt, nazuo Mater vi e na njega "Budalašu jedan, pa di ceš u kopa kama na krizmu1 Sre ko1 Sre ko1 Eno je Ranko obujo kopa ke 1

uteka, ajde mu ji ti skini''

I Brico, za kojega valjda još samo njegovi najmiliji znaju da se zove Sre ko, poleti za djetetom, a mah bježi preko vrtova, kram pomtna gazi mladu salatu 1 raj ice Svijet se oko desete ure pomalo okuplja u središtu mjesta Mnogi su došli iz okolnih sela, jer je smiljeva ko svetkovanje Svetoga Ante doga aj od iznimna zna enja za društveni život cijeloga ovoga kraja Graja je nesnosna automobili se jedva probi-j iju kroz gužvu, voza i živ ano trube, glasaju se pištaljke 1 plasti—

u

\ ne strojnice, iz razglasa vrtuljka grme stan šlageri Galama oko prodava a janjetine samo što nije poprimila razmjere gra anskih

nemira Sumnji avo odmjeravaju i nije li janje možda staro ih krvavo pe eno, svjetina se tiska i nadvikuje oko banaka, gdje pod sjekirama leti iverje kostiju, a komadi i mesa i kože frcaju kao geleri po novim košuljama No, domalo ce cijeli taj cirkus na koji sat zamnjeti Po inje misa s procesijom, gdje ce se vidjeti oni što se odavno nisu vi-djeh S noge na nogu za križem, ozbiljno i u pola glasa pnpovije-dat ce se novosti o Jakovu koji je od nekog Nizozemca izvukao golemi novac od osiguranja, a nije nego rame iš ašio, o Kuzminoj starijoj - je li se ono Jelkica ona zove' - koja je u Zagrebu ostala nose a sa svojim profesorom na fakultetu, ubre bi joj moglo djed biti, o Njonji koji je u lovu slu ajno ranio pašanca Jozu, a možda i nije slu ajno, o Mannku An elijinom koji se misli za stalno vratiti u Smiljevo O ovomu potonjemu i njegovim namjerama svijet je pokazivao najviše znatiželje, dobrim dijelom svakako i zbog njegova pomalo nesvakidašnjeg izgleda Odjeven u ruži astu svilenu košulju i bijele hla e, sa žutim puloverom kicoški preba enim preko leda, re eni je Marmko toga dana na misi zna ajno spuštao nao ale do pola nosa svaki put kada bi ugledao kakav zanimanja vrijedan primjerak ledi ne ženske Nekako podsmješljivo i nadmo no podizao je obrve odmjeravaju i noge, bokove i prsa prisutnih dama i potiho coktao jezikom od zadovoljstva kao da sve to njemu može biti Mnogi bi se, barem među muškim svijetom, doduše i zakleh da njemu puno toga može biti, posebno kada ic ovaj visoko iznad glava vjernika svojim kratkim debelim prstima na kojima se presijavalo prstenje spustio tisu u maraka u baršunastu vre icu za lemozinu Banknota koju je Marmko razmetljivo podigao prema svjetlu, razgledavaju i je nekoliko asaka k 10 da dvoji je li krivotvorena, nekako je zasjala u smiljeva koj /upnoj crkvi kao da se radi o dosad nepoznatome prikazanju Duha Svetoga

33

Marmko je bio jedan od onih Smiljev ana koji su uspjeli u velikome svijetu, rođak, kum ili barem zemljak iju je adresu dobro imati uza se kada odlaziš u Njemačku, kod kojega eš u nevolji prenoćiti i ružati i dobiti valjan savjet o svemu što se ti e njemačkog radnog zakonodavstva i kupovine rabljenog mercedesa. Vlasnik praonice automobila Kroatien i vieni član hrvatske emigrantske zajednice, sitan i brkat ovo koji je, po vlastitu priznanju, "udavio ko ma ku" udbaša koji ga je trebao ubiti, u Srmljevo je bio došao sa svojom jedinicom Juhjom. Debeljuškasta i ponešto zbunjena Julija govorila je hrvatski s teškim njemačkim naglaskom i imala udne ispade - kao kada se rasplakala vidjevši gdje njezina tetka sjekirom odsijeca glavu kokoši - pa su je svi držali pomalo slaboumnom, ali su ak i oni najpodrugljiviji bili vrlo susretljivi s njom, kako je ve poželjno biti susretljiv s nekim tko ima ili e naslijediti hrpu novca.

Stari se Marmko namjeravao zauvijek vratiti u Smiljevo ponajviše stoga kako bi svojoj jedinici našao kakva estitog hrvatskog muža. Tako je barem tvrdio Užasavao se injenice da bi se njegova k i mogla udati za nekog plavokosog Švabu.

"Pa da mene moj zet zove Vater", objašnjavao je Marinko okupljenima u Bevandi, "pa ja ja ja."

"Šta bi mu U?" upitao je netko "Jebo bi mu milu Mutter*" zgrozio se Marinko. Oni zlobmji su šaputali da Marmku zacijelo nije samo Juhjma sreća na pameti i primjetivali da je stan po eo bojati kosu, odijevati šarene košulje, kititi se prstenjem i trubiti iz auta ženama uz cestu. Nepotkupljive su smiljevačke žene zgađeno pljuvale za razvratnim emigrantom, solidariziraju i se valjda na taj način s njegovom pokojnom ženom, plahom i šutljivom Ivom, za koju nitko nije znao da je bolesna sve dok sirotica nije prije malo više od pola godine tiho umrla. No muškarci su šutjeli i povlačivali Marmku jer, osim što je bio imućan, stari je bio i iznimno cijenjen u visokim političkim krugovima, ministar mnogih ministara, generala i saborskih zastupnika, sve odreda starih pajdaša iz emigracije, koji su nemali broj puta nalili uture na račun vlasnika praonice automobila Kroatien, pa onako pijani cmizdrili na njegovu ramenu i ispovijedali svakojake budalaštine.

Mannkov je politički put, njegova "borba za Hrvatsku", kako on voli kazati, počela na Badnjak '63, kada je dvadeset i šestogodišnji seoski zgubidan u jednome društvu neoprezno zapjevao: Druže Tito kupit u tifi u, a mercedes Anti Paveli u. Zbog te je gan-ge sretnu Novu 1964. dočeka na slamana okružnog zatvora, nije ga spasilo ni to što se s mladim domaćim pijetlom, dvadeset svježih jaja i lijepim komadom pečenice u ondašnjoj miliciji za njega zauzela njegova ojačana mater Andehja.

"Ma, Andrija, reci po duši, znaš ga i sam", žalila se starica debelome inspektorcu, dok se pijevac svezanih nogu batrgao na podu od hnokeuma, "di e on, popišanac jedan, kupovat aute kad ni za duvan nema "

Ništa nije pomoglo. Andrija je doduše uzeo i pijetla i jaja i pečenicu, ali je Mannko svejedno punih etdeset dana žlicom strugao crvljivi grah s dna otu ene porcije i praznio crijeva u metalnu kibluc u uglu elije No, kako je ve život kao pasijans[^] gdje se katkad naoko beznadno loše karte iznenada lijepo otvaraju—[^] i slažu, tako je i dotad uglavnom promašena egzistencija jedne-[^] seoske dangube svoj smisao dobila upravo među pljesnivim zido- / vima okružnog zatvora Poljubac sudbine u njegovu je slučaju imao težak zadatak po rakiji, luku i trulim zubima Ni sam Marinko se više ne sjeća kako se zvao taj stan lupež, višestruki kriminalni recidivist koji je otkivao sučnje zbog tko zna koje po redu provalne krađe Tek, neizljepljivo ga je tat dobrohotno kao ročeno srna naputio što mu je sve iniči i komu se valja obratiti za ilegalan prelazak granice Mannko je već mjesec dana po izlasku iz zatvora bio u Austriji, dva tjedna kasnije u Njemačkoj I nije se povezao s našijencima koji su tamo obijah zlatarnice, kako ga je savjetovao njegov zatvorski cimer Sa strašću u koju je teško objasniti samo željom za zgrtanjem novca, možda zbog usamlje-

35

nosti među ljudima iji jezik nije razumio, pa i ustrašenosti nepoznatim svijetom, uhvatio je teško raditi po šesnaest sati na dan.

Jedni su bili skloni njegovu promjenu objašnjavati injenicom da se malo po dolasku oženio skromnom, ku evnom Hercegovkom Ivom. Drugi pak potihom kažu da je dobar dio Marinkova imetka ipak sumnjiva podrijetla. Neki čak tvrde da je on bio i... no, dobro, ne emo sada o tome. Kako bilo, Marinko je naskoro kupio tnercedes.

Za sebe, ne za Paveli a.

U selu se samo naga alo koliko je njegovo bogatstvo. On sam nije govorio o tome i kada bi ga netko upitao, stari bi samo odmahnuo rukom smiješe i se, kao da je takav silni novac nešto što obi an uvijek ne može ni pojmiti. No, koliko god je krio cjelinu svojega imutka pa se i ljutio kada bi ga netko pitao o tome, Marinko nije mogao odoljeti da se ne pohvali barem dijelom svoje ste evine. Ali, inio je to promišljeno i izokola, prave i se da mu zapravo nije stalo i kako su mu sve te hiljade maraka strašan teret. Gotovo da se uvijek sam sebi za udi kako je uspio ne poludjeti i poslati sve u vražju mater pa razdijeliti pare sirotinji i zatvoriti se u neki pustinja ki samostan.

"Evo, pogledaj", kaže Marinko vade i plik nov anica iz džepa, "šta e ovo meni? Samo mi muku ini.

Sta ti misliš, da bi' ja bio nezadovoljniji da ovoga neman? Bi' ovo!" odmjeri emigrant od lakta. "Sve ti je ovo, moj rodo, ništa! Ni po emu ti ja nišan sri-tniji od onoga što živi od pla ice i krpi kraj s krajen od prvoga do prvoga, a za ve eru nema nego malo blitve i dva jaja utvrdo. More bit da je njemu i bolje nego meni?!"

"Njega bar ne mu i ir na želucu", dometnu Crni su utno.

"Ta no tako", složi se Marinko, "to si dobro reka... Nego, ljudi, 'o emo li mi šta god izist? Mala! Mala!"

dreknu stari konobarici, "ajde, do i vamo da naru imo!" Krezuba konobarica dolazi, iz džepa zamazane prega e bez rije i vadi blok i olovku. "Šta emo?" obrati se emigrant ponovno onima što su se s njime ovdje, na prostim stolovima od dasaka, pod ceradom došli okrijepiti nakon službe Božje.

Brico, Crni, Milan i Ante, muž Marinkove sestre, sramežljivo šute: Marinko ih je pozvao pa ne mogu oni sada gospodariti njegovim

novcem.

"Ajde, bogati, naružite, nemojte da vas žena eka", sokoli ih bogatun.

Muškarci svejedno šute pilje i preda se, onako kako su prošutje-li i propiljili dobar dio svojega školovanja.

"E, jeben li vas mutave", kaže Marinko prezirno. "Daj nan... Koliko nas je? Jedan, dva... pet. Sad nan daj tri kila pe enoga, dvi litre vina i dvi vode. Za posli emo još vidit."

"Donesi i kapule", protisnu Milan stidljivo.

"I kapule", složi se Marinko. "Donesi jedno dva naramka kapule, onako, ko da eš je prid kravu bacit."

"U mene krava ne jide kapule!" pobuni se konobarica. "Ma, bogareti!" za udi se vlasnik praonice Kroatien.

Dernek se razmahao, uju se šijavice i gange. Mladež ci i na vrtuljku, momci hvataju metalne stolce svojih družica smjelo kao Tarzani pa vitlaju nedužnom ženskadijom. Zaviorenih kosa i suknji one vrište ustravljene i radosne istodobno. To je eksplozivna mješavina, gora od kerozina, ja a od trinitrotoluola: po afrodizija koj vrijednosti vožnje na njemu, rmglišpil gotovo da ide u red sotonskih pojava. " uvaj okolo! uvaj okolo!" grmi iz staroga razglasa. Sasvim opravdano.

Osim zaljubljenih, druga kategorija ljudi kojima baš nije preporu ljiva vožnja vrtuljkom su pijanci. Njima je to vrtoglavo zadovoljstvo ak izrijekom zabranjeno: na komadu daske na kolcu zabodenom u ledinu pokraj ringišpila, ponešto je klimavim

37

slovima, ah vrlo rezolutno napisano "Pjamma pristup strogo zabranjen" Vlasnik je tako odlučio još prije dvije godine kada se, unato upozorenjima, jedna skupina pijanih budalaša ugurala na metalne stolce, ni vezati se sami nisu mogli Onda ih je zavrtjelo, pa je njima, hvala Bogu, pozlilo, pa su se svi skupa centrifugalno izbljuvali po narodu, krošnjama kestena i proeljima okolnih kuća Marmku i Brici, Crnome, Milanu i Anti sada je došla njihova janjetina i oni masnih brada zdušno glodu, zubima trgaju komade mesa, zbornom hurskaju mladu kapulicu, svi na istome poslu, a opet nekako svatko za sebe Zamislili se teško pa i ne vide onoga drugoga, ušutjeh kao da im je, božemiprosti, žao toga janjeta što ga blaguju Na poslijetku, kada su ubili glad i ostalo im isto zadovoljstvo u hrani, Marmko prvi progovori

"Onda", reče Marmko bezazleno, "zna se ko će ovo platiti Neka asti komu je danas imendan Ante u taj čas prestade jesti i ustravljeno pogleda onaj but što ga je upravo erupao Podiže glavu, reklo bi se, rasplakat će se uvijek "Hi, hi, hi", zasmija se emigrant veselo "Ne beri brigu, rodo, zajebavan se Di bi tebe tvoj Marmko pustio da plaća"

Ante se kiselo nasmija

"E, jeben li vas blesave", nastavi Marmko "Ništa vi ne razumite Pare" Pare su, moj smko, avlija stvar Nije za svakoga da ima para Covik poludi, obist ga uvati, po me inite pizdarije "Ima toga Ima", reče Milan iznenada "Ja san ujo da su se tako u Ercegovmi dvojica šta su došli iz Njema ke takmi ila ko će imat hpše strašilo "Ajde, bogati, ko ti je to reka-" kaže Marmko, pomalo ljut što ga se prekida "Pri a mi ovik", ne da se Milan, "kako je sve po elo kad je jidnomu došla mater pa ga pita da ima li šta god stare jakete za

na strašilo, a on, 'Majko, krvi ti Isusove, šta imaš tražiti staru, eno ti pun ormar novi novcijati jaketa' I tako ti njemu mater stavi novu jaketu na strašilo Novu novcijatu I sad, vidio ti to njegov susid i pobismo' Raspizdio se na isto' Neš majci, stavi ti i on na svoje strašilo novu jaketu, a, da bude bolje od onoga susidova, metne mu i košulju Novu novcijatu košulju I Nato ti i om prvi stavi strašilu košulju, pa mu još i ga e obu e Onda ovi drugi veže kravatu Ovi prvi metne ilet I tako ti ili cirkus ispadne od toga, ilu nedilju dana su njizi

dvojica tako zajebavala jedan drugoga ko e imat hpše i šesnije strašilo Na kraju, skupih se ljudi, gledaju ije je hpše I ne moš se odlut na svakomu i šešir, i mantel, i jaketa, i dilet, i ga e, i kravata Raskop ali ji — i opet oba strašila imaju maje, oba donje ga e, obadva imadu šudanc u džepu, sve po propisu, molm ljepo Ko prava gospoda Kažu ljudi, e, jebi ga, ne more se odredit koji je hpši, oba su jednako lipa Kad kaže jedan od ove dvojice, 'Je kurac, nisu isti, pogledaj momu u džep od košuje' Povirili oni u džep od košulje, kad tamo — sto maraka' Sto maraka mu njegov gazda stavio u džepic, da strašilo ima za džeparca "

Svi se sada smiju osim Marmka On je, ini se, zbog ne ega malo i uvrije en "Lako se vami zajebavat", kaže Marinko prijekorno otirući masne brkove, "ah ima i slu ajeva di nije zgodno kad ovik ima malo više nego drugi Moj rodo, da ti vidiš koje sranje more ispast kad eljade ima puno para' Koja to muka more bit' Evo, ima jedno po godine kako je u Italiji mafija zarobila jednoga industrijalca¹ Rodijak ima vile, aute, brodove, avione, on sam nije zna koliko ima Radio je šta ga je volja, jeba je šta je tijo ovik bi reka - blago se njemu, milma Božja A je ovo"" odmjeri Marm ko ponovno, pa doda malo tiše, dramati nim glasom "Zamirila ti njega mafija Mafija, moj rodo' Lipo ga pratili jedno misec dana, gledah kud ide, šta radi, kakav mu je vozni red, je li' I onda, jednoga dana — op' — uvate ga u otelu di je doša sa ljubavni-con "

19

"Bogami, lipo!" kaže Crni, kojemu je valjda dovoljno strahotno ve i to da su tipa uhvatili s ljubavnicom.

"Uvatili oni njega i odveli sa sobom", nastavi Marinko, "niko ne zna di. Mafija se nakon tri dana javila njegovoj di i, poslala in pismo. Kažu, pustit emo van a u ako nan dva milijuna maraka ostavite di van mi re emo da ji ostavite. Ne govorite ništa policiji ina e emo van caku...", i tu Marinko zakrklja povla e i kažiprstom preko grkljana. "Pošalje tako mafija prvo pismo — nema odgovora. Ni a ni be, ništa! Pošalju oni drugo - isto tako. Pošalju tre e — niko se ne javlja..."

"A da nisu se zajebali pa napisali krivu adresu?" za udi se Ante prostodušno.

"Ajde ti u kurac!" razgnjevi se Marinko.

"Pa šta o eš", pravda se sestrin muž, "samo san pita..."

"Sta si pita? Budalaštine, eto šta si pita", bjesni vlasnik praonice Kroatien. "Kako ti je to moglo past na pamet? Krivu adresu da su napisali!? Krivu adresu?! To je mafija, magar e jedan nerazumni! Ej, mafija! To su ti ozbiljni ljudi, nema u nji' zajebancije!"

"Oprosti!" promuca Ante.

"Ma kako oprosti?! Sta oprosti?!"

"Marinko. Ej, Marinko", smiruje Brico situaciju, "ajde, nemoj se ljutit."

"Ma kako se ne u ljutit", kaže Marinko ogor eno.

"Pusti, bogati", kaže Milan, "pri aj, šta je bilo s Talijanon?"

Marinko mra no prosuti nekoliko asaka gledaju i svoga zeta s nekakvom neljudskom mržnjom, a onda odmahnu glavom, pijunu, opsova nešto nerazgovjetno i nastavi: "Prošlo i misec dana, mafija piše, a familija ne otpisuje. Vidi mafija, s njima se ne da na lipe. Pa ti napiše i etvrto pismo, a u pismu — uvo! Otkinili uvo ovomu bogatašu i poslali ga njegovoj

40

familiji da vidi da je dosta zajebancije. Kažu, ako ne platite etri milijuna maraka — jer sad su digli pare — ode a i i drugo uvo."

"U pi ku materinu!" zgrozi se Brico.

"Jesi vidio!" zavrti emigrant glavom zabrinuto. "Otkinili ovi-ku uvo. I šta ti misliš da su dica reagirala na to? Jesu moj kurac! Briga njizi!"

"Pa kako mogu pustit da in bikare a u?" prošapta Milan prestravljeno.

"Kako mogu?" kaže Marinko i zasmija se nekako tužno i prezirno u isti as. "Kako mogu? Fala Bogu da mogu. Kako ne razumiš - pa oni ti jedva ekaju da a a odapne pa da naslijede njegove pare.

Mafija njima, za pravo re , ide na ruku — njima je ak interesantno da in a u ucmečaju. Šta prije, to bolje!"

"Majku in jeben!" opsova Crni gnjevno.

"Tako ti je, moj rodo, vanka", kaže Marinko žalosno, "Briga koga za tebe, pa da si mu rod ro eni!"

"I šta je bilo s Talijanon?" odvaži se Ante upitati.

"Ništa", re e Marinko. "Ništa, šta e bit? Mafija mu nakon nedilju dana otkinila i drugo uvo i poslala njegovin, a kad se ovi ni taj put nisu javili, mafija vidi — nema tu kruva! Lipo ovi-ka ubili, isikli na komade i u kuveru poslali familiji - kad ne triba vami, ne triba ni nami!"

"Jeben ti život!" zaklju i Milan malodušno.

41

Poglavlje peto

u kojemu župnik bozemiprosti pogine, a onda ipak ne pogine, makar bi on najviše volio da je poginuo Vru ina. U titravoj jari miješaju se mirisi prašine, znoja i jestvi-na. Dernek je nakon objeda nekako omlitavio, posustao, uspavao se. Neki su ak i doslovce usnuli ispruživši se na deki prostrtoj u hladovini, njihovi ih najmiliji škaklju slam icama oko nosa. Drugi bi opet spavali, ali ne mogu — mu i ih kiselina. Mineralnom vodom krijepe svoj siroti želudac da izdrži u strašnoj bici s pe enjem i kapuhcom, pa da u asu velike pobjede suznih o iju zadovoljno podrignu. uju se cvr ci, goleme crne zunzare i tek povremeno ganganje onih najupornijih ili najpijanijih.

I tada, u tom mirnom i sitom blagdanskome poslijepodnevu, kada su se ve vodile umne politi ke rasprave nad ostacima lubenice kojom je dovršen objed, a iz kuhinja se ulo zveckanje posuda u sudoperu i mirisala kava, kada se sto i dvogodišnji Karlo, najstariji Smiljev anin, kojemu vino daju još samo za

Svetoga Antu, po obi aju rasplakao traže i da mu dovedu njegova prvorodenca Simuna koji je kao trogodišnjak umro od španjolske gripe još prije osamdeset godina, za u se vriska Kao ljetna oluja, na vedro se Smiljevo najednom stuštila vijest o strašnoj nesre i Poginuo je don Štipan¹

Poginuo don Štipan⁵¹ Don Štipan" Poginuo⁵¹ Ma jesi li sigurna" Tko ti je to kazao^{5'} Pa kako¹⁵

Gdje⁵¹ "Isuse moj dobri¹ Gospe blažena i udotvorna¹" kri ale su žene užasnuto se križaju i Ostavljalo se posude u sudoperima i lon i i za kavu na plo ama rešoa, prekidale umne politi ke rasprave, utihnula i ganga i šija-vica, rastnjeznile se pijane glave Sav je život u Smiljevu najednom stao, cijelo se selo u trenu mobiliziralo oko tragedije koja je zadesila njihova pastira i znatiželjno pohitalo župnoj kuci gdje je, prema pri ama, u dvorištu mrtav ležao njihov župnik spljes-kan na kamenome podu kao pregažena ma ka, otkinuta mu glava na jednoj strani, trup na drugoj, ne puštajte blizu djecu i one slabijih živaca U as se napunilo neveliko dvorište s osmerokutmm bunarom i divno razhstahm stablom smokve, narod se natiskao oko tijela pa ne možeš ni vidjeti što se doga a "Kako je pogimo⁵" pitaju

usplahireno oni što su istom došli "Nije pogimo", odgovaraju gotovo razoarano oni upu eni u sve enikovo stanje, "samo je ugamo nogu "

"Ugamo nogu5' Ništa više51"

"I rasika glavu", kaže netko kao da ho e popraviti dojam nesre e, "krv mu šiklja ko iz pipe "

"Ajde, fala Bogu"" "Šta, fala Bogu5"

"Reko, fala Bogu da nije štagod gore", veli ovaj, a to no se vidi kako mu je krivo, kao da mu je netko ispod nosa izmaknuo tanjur omiljenog jela udan je to svijet, ti Smiljev am Vijest o pogibiji u selu je proizvela uzbu enje kao da se nešto lijepo i sve ano dogaa, kako se ovdje tragedije i ma e doživljavaju lijepima i sve anima Uzvišene i ozbiljne one su upravo ono najbolje u životima Smiljev ana Doista, nikada ovdašnji ljudi nisu tako lijepi i dobri, tako drag i su utan svijet kao kada tko umre pred smr u se mire zava ene obitelji, zaboravljaju zemljišne parnice, u smrti se rehabilitiraju ak i lijen ine i pijanci A najbolje je kada odapne lije nik, sve enik, u itelj ili makar kakav inženjer, netko vi en i školovan svi se krasno odjenu, ozbiljno kašljucaju u pogrebnoj povorci i dostojanstveno istežu uši brbljavoju djeci što nose vijence A ako se skupi puno svijeta na ispra aju pokojnika, onda svi kažu "Bio je lip pogreb "

Narod tako sklon užasima, me utim, ovaj je put pretjerao umjesto pred licem Gospodnjim, sve enikova je duša još uvijek obitavala u dobro joj poznatom i tek propisno natu enom tijelu s rasjeklmom na potiljku, koje je okruženo brižnim vjerni kim stadom ležalo na tlu i nekako neljudski je alo

"Njeeeee Njeeeee " meketao je pastir slabašnim glasom "Don Štipane Don Štipane, kako ti je?" pitaju ga "Njeeeee Njeeeee "

"Don Štipane, je li te boli5" kaže netko naglašavaju i svaku rije kao da se obra a nagluhome "Njeeeee Njeeeee "A di te boli"

"Njeeeee Njeeeee ", samo je ponavljao postradah sve enik kolutaju i o ima "Sta mu je bilo"

"Pri aju da je pa s prozora "

"Bogati"" ude se ljudi gledaju i visoki prozor kupaonice go re na katu, malen gotovo kao puškarnica Pop da je pao s prozo-i i?! S onoga prozora"

45

Okupljeni na mjestu nesre e zapanjeno i nekako uplašeno zure uvis Užasnijima od sve enikova udesa sada im se ine okolnosti koje su do njega dovele Velika je to zagonetka za jednostavni smiljeva ki puk Kako je, za Gospu blaženu, sve eniku uop e palo na pamet da se uspne na prozor u razini ovjekova tjemena* I zašto se on — pa to ne bi avlu palo na pamet1 — provla io kroz otvor kroz koji bi se i ma ka jedva provukla" Nakon svega, medu Smiljev ane se pomalo uvla i zebnja da se s njihovim župnikom nešto strašno doga a Jer, najprije se dva tjedna pop, pravdaju i se nekakvom tajanstvenom bolesti, krio u kuci prepustivši sve svoje obaveze sve eniku iz susjedne župe Zatvorio se bio i nikoga nije puštao k sebi osim svoje ku anice Ruže, a ona je opet šutjela i bila osorna prema svima koji su gurali nos u župnikovu intimu Ono što se zna, u ta dva tjedna nijedan lije nik nije dolazio u župnika pa je cijela ta pri a o bolesti bila vrlo sumnjiva Onda se don Štipan danas napokon pojavio na misi, blijed, iscrpljen i rastresen, crveneci se na trenutke kao mladenka, a u jednome mu je asu ak i srebreni kalež, sre om prazan, ispao iz ruke i zvecnuo o kameni oltar I sada ovo Sto se, zaboga, doga a'

Mati zvanome Crni odmah je sve bilo jasno, ah to nije htio pri ati baš svima Tek, uhvatio je ispod ruke Marmka An ehjinog, zovnuo na stranu Iku, Bricu i Milana pa ih, stavivši prst na usta upozori da ne razgllašavaju ovo što im upravo kani Ispnpovje-diti "Je li ti znaš šta je bilo" prošapta Crni povjerljivo, o ito upu en u situaciju "Šta>"

"Ja mislm da pop ponovno ", veli Mate zvani Crni pa zna ajno pokaza ispruženim palcem prema ustima kao da ho e kazati da don Štipan 'Pije'" prošapta užasnuto Mannko Andehjm Crni tužno zakima glavom

"A šta, pop voli popit" zapanji se neobaviješteni vlasnik praonice Kroatien "Da popit?1" re e Crni "Pije ko spužva1" objasni Milan "Ko deva1" dometnu Brico "Ko zemlja1" kaza Crni

"Ma bogati1" re e Marinko pa se brzo prekriži kao da ho e otkloniti kakav urok od sebe I tako je don Štipan, pomalo sa sažaljenjem, a pomalo s prezirom, u dijelu svojega stada ponovno bio obilježen kao pijanac Ali sada kao jedan od onih najgorih, s kojima ne možeš popiti ašu vina jer to je njihova bolest - kao okorjela pijandura kojoj ni lije

nici više ne mogu pomoći i pred njom o ajsnom strasti više nitko ne može dobrostivo zatvoriti o i To što je istina u svemu tome bila ponešto drukčija, to što je, za pravo reći, u cijeloj toj stvari don Štipan bio nevin da neviniji ne može biti, zasud su, na štetu smiljeva koga župnika, znali samo on i njegov, da tako kažemo, poslodavac — svevideći i svemogući Bog

Samo je On znao kako se puna dva tjedna mu bio njegov dobri sluga Štipan i sigurno je patio vidjevši ga takvoga Razdiran strašnom željom svoje slabe ljudske puti, razapet izmeću u dvije grešne žudnje kao ono Bundanovo magare izmeću u dva plasta sijena, don Štipan bijaše ubog kao Lazar, ponizan i ustrašen u iskušenju I valja iskreno reći, po duši, otkako je sam sebe zatekao nalivenog dobrom domom lozova om i od užasa zacviho na kuhmjskome podu, ništa nije popio Ni kapi¹ Sav je žestoki alkohol što ga je imao u kuci on još toga strašnog popodneva, tresu i se kao u groznici, proho u sudoper mole i se i plaću i nad njim kao da pokapa najmilijega I dobro je u imo, jer malo nakon što je zazivalo za spasenjem, cijelo je njegovo biće ponovno vapilo za tim otrovom Bila je to

47

ndjudska že , gotovo prisposobiva s opsjednutošću avlom, kao kada se nakon pustih godina vampir probudi u svome lijesu pa je žedniji nego ikada Seoski župnik, i ma e plah i nesiguran ovjek, bijaše izbezumljen sve ono samopouzdanje što ga je teško izgradio hje eci se od alkoholizma, mjesecima skupljana hrabrost da bez srama ponovno stane pred pastvu, mu no samouvjera-vanje da je ponovno dobar i ist pred Bogom i pozvan provoditi njegovu volju u ovoj maloj župi, sve se to bilo srušilo pred jednom, zapravo bezazlenom, posve si ušnom kušnjom sotone Cijelu se tu noc nemirno prevrtao po postelji, a kada je napokon zaspao, u snu su ga mu ile strašne slike iskeženih župljana koji mu se unose u lice i nude ga rakijom cereci se zlokobno i sknvecki namiguju i jedan drugome "Ajde, Štipane, popij1", "Ajde, Stipe1", "Živio ti nami, pope1" miješali su se glasovi kroz raskalašen smijeh u kojemu nije bilo ni ega srda nog, nego samo gola zloba i nasla ivanje njegovom slaboš u Zora ga je zatekla izmu enog i u znoju Prohladna svibanjska zora s prezaposlenim pticama u gustim krošnjama empresa, miris žitke zemlje iz zahjevamh vrtova i dovikivanje težaka, rezak zvuk brusa što negdje klizi niz oštricu kose, glasanje razbu ene stoke, sve je to upravo mamilo da ovjek žustro sko i iz postelje i ispljuska se hladnom vodom, ali don Štipan se osje ao tako ništavnim da mu se inilo kako mu je najbolje umrijeti Pa da ga nema Da se osramo en i jadan pod betonsku plo u sakrije pred svijetom Golemi se strah bio uvukao u njega, a znao je da ga brzo i bezbolno, istoga asa, može istjerati samo na jedan na in — da se ponovno napije Na nesre u, to je istodobno bilo i uzrokom njegove sramote Siroti se sve enik tako našao zarobljen u nepodnošljivom krugu tjeskobe od užasa koji ce ga po svoj prilici sna i kada ljudi saznaju da je sklon rakiji, mogla ga je spasiti samo rakija Izlaz je na poslijetku našao u dugoj i predanoj molitvi u simoci Dva tjedna se tako bio skrivao od sela etrnaest dana lh/

ikakva kontakta s vanjskim svijetom, kao da ispunjava kakav / iv]d proveo je u molitvi, krijepio se životopisima svetaca

Tako je došao i Sveti Ante I sve je bilo dobro, don Štipan se ponovno osjetio sigurnim, spremnim da se suo i sa svim izazovima

službovanja u jednoj seoskoj župi Crvenio je, doduše, pred znatiželjnim pogledima, mucao i ruke su mu se tresle dok je na misi lijevao vino — jer u biskupovoj nazo nosti ipak nije mogao koristiti jabu ni sok - ali nikakav ozbiljniji propust ili, božemiprosti, izgred nije napravio ak ni kada ga je Tatjana opet uhvatila mu iti Puno je u posljednja dva tjedna don Štipan razmišljao o Tatjani Isprva ispunjen grešnom žudnjom i bijesom zbog te žudnje, kako su dani odmicali, bijaše sve dobrohotniji prema lakomislenoj udovici s osmijehom na usnama zamišljao je kako e, kao pravi dobri pastir, blago ukoriti i vratiti u stado tu zabludjelu ov icu Kada se, me utim, napokon suo io s re enom "ov icom", shvatio je kakva je to beštija i kako bi je najradije lšibao do krvi Jer, što je u inila ta zmija, taj Belzebub, ta bludnica babilonska, ta, ta Svaki put kada bi na misi - pred cijelim onim svijetom, pred biskupom¹ — don Štipan svrnuo pogled na nju u tre em redu crkvenih klupa, ona bi s nekakvim mole ivim izrazom na licu — prislonila maleno licitarsko srce na svoje neprili no dekoltirane prsi¹

Preznojavao se od užasa i izbjegavao njezm pogled, ali je taj nekrst, ta napast tako koncentrirano zurila u njega, tako ga ustrajno vabila u razvrat tim srcem i poljupcima što mu ih je slala jedva primjetnim micanjem usana, da sve enik nije mogao da je ne gleda Baš kao što prolaznika mami da vidi smrskan auto mobil Samo s golemim naporom volje uspio je privesti misu kraju i ne osramotiti se pred crkvenim velikodostojnikom Poslije, kada je u biskupovoj pratnji prozivao krizmanike, malo se pnbrao Dodatno ga je osokolilo kada je biskup pregledao župne knjige i pohvalio ga ne našavši nikakva propusta u njima Potom su ru ali i biskup je otišao, a don Štipan se zadovoljan povukao u svoju sobu na katu Cijeli mu je svijet opet bio tako prijateljski i drag, život je ponovno imao smisla, gdje god pogledao, radosno

49

se o itovala skladnost Božjega nauma, kao da se ona zlosretna epizoda sa zmijom i jabukom nikada nije dogodila. Tako je mislio don Štipan sjetno zagledan u skupinu vrabaca što su na grani oraha pred prozorom o ne emu oštro debatirali. Iz oka mu se iznenada otela i niz obraz khznula jedna krupna suza olakšanja, kadli...

"Don Štipane!" zaori se iznenada dobro mu poznat glas iz prizemlja, kao da ga dolje, iz pakla, zovu da potvrdi svoju rezervaciju.

Don Štipan se umalo obeznani, probi ga hladan znoj.

"Don Štipane, di si?!" viknu udovica ponovno. Don Štipanu se zamuti pred o ima.

"Don Štipane, Tatjana je!" govori Tatjana, sada, ini se, ve na stubama.

Don Štipan se stade tresti kao padavi ar.

"Don Stipaneeee!" urla žena sada ve sasvim blizu, tu u hodniku pred vratima.

Sve enik se uplašeno osvrnu po sobi, a onda, nakon što se nekoliko sekundi premišljao da li da se sakrije pod postelju ili u ormar, ili možda da stane iza vrata, napravivši nekoliko bezglavih koraka kao tukac na kiši u svim smjerovima po sobi, u asu potpuna pomra enja uma iskora i kroz prozor. Drže i se oprezno za prozorski okvir potom stade na desetak centimetara široku izbo inu na zidu koja je u visini prvoga kata opasivala ku u. Potom iskora i i drugom nogom i tu, na vanjskome zidu pored prozora pritaji se prstiju gr evito zabodenih u šupljine izme u kamenih blokova.

"Don Štipane!" viknu Tatjana ušavši u sobu.

Raspame enome župniku tada pade na pamet apsurdna misao kako bezobraznica nije pokucala prije nego je ušla i kako je svakako mora prekoriti zbog toga.

50

"Don Štipane", vi e ta prokleta žena.

Pop pogleda ispod sebe i od visine mu se zavrti u glavi.

"Don Štipane!"

Štipanu se pri ini kao da mu je udovica sada bliže nego prije. Kao da je ona shvatila da je on tu vani pokraj prozora. Sve pipaju i u potrazi za osloncem za ruke on se pomakne po uskoj iz-bo ini do ugla ku e.

"Don Stipaneeee!" vi e Tatjana negdje iz unutrašnjosti.

A župnik je ve na drugoj strani, u sjenovitome dijelu ku e, uplašeno zure i u šiljate ukrase na osmerokutnome bunaru. Pani no se uhvati za okvir zelenih škura na prozoru kupaonice.

"Don Štipane!" vi e Tatjana sada ponovno posve blizu.

Don Štipan odlu i više ne bježati. Umirit e se ovdje kraj kupaonice pa e valjda i ona oti i. Samo da u me uvremenu nitko ne pro e cestom koja je uz ku u.

A Tatjana, koja je dotad obišla sve sobe na katu traže i svoju ljubav, u tom asu ude u kupaonicu. Bilo je mra no unutra i nešto je udno grebalo oko škura. Baš udno!

"Ma koji je to dava", promrsi udovica zabrinuto i nekako više za sebe. Onda pri e prozoru i odlu no, kao da je ona tu gospodarica - jer takvom se pomalo i smatrala - otvori škure!

"Nemoj! Neeeeee!!!" samo je uspio povikati don Štipan. I onda tres!

Smiljeva ki se župnik koliko je dug i širok prostro po kamenome podu dvorišta i evo ga još i sada, dobrih pola sata kasnije, gdje okružen zabrinutom pastvom još uvijek leži i kolutaju i o ima nekako životinjski je i:

"Njeeeee! Njeeeee!"

"Don Štipane", pita jedan, "je li ti dobro?"

51

"Ajde u kurac", govori mu drugi, "di e mu bit dobro, vidiš kakav je!"

"Njeeee! Njeeee!"

"Tribalo bi zvat hitnu pomo ", predlaže netko poduzetno.

"Tribalo bi njega odvest na hitnu pomo . Ako mi njizi budemo zvali, neš ji, brajo, do mraka do ekat."

"Dobro ovik govori."

"Njeeee! Njeeee!"

"Ajmo, ko e ga odbacit?"

"Ja bi moga, ali mi se auto uje po pili in."

"Ali si pili e kupova?"

"Di ne u: jednodnevni pili i po deset kuna komad!"

"Ma, bogati, a di to?!"

"Ajmo, ljudi, nemojte govorit pizdarije, valja popa vozit u ambulantu."

"Moga bi ga ja svojin mercedeson!" re e Marinko Andelijin. "A što ne bi u moga bemvejca", umiješa se Tatjana prkosno.

Kao da je taj as dobio napad, sve enik se na udovi inu ponudu osvijesti, stade bijesno ritati i pljuvati zažarenih o iju.

"Pu!..." proštenja on bijesno. "Pu! Biš a!... PuL. Biš a!... Biš a sotono!..."

Okupljeni se Smiljev ani tada zapanjeno pogledaše, a Mate zvani Crni ponovno pokaza Iki, Brici i Milanu ispruženim palcem prema usnama. Iko, Brico i Milan zna ajno mu namignuše.

52

Poglavlje šesto

gdje se otkriva da su Nikola Tesla i Petar Preradovi zapravo Srbi, na što jedna Luscinia luscinia, ili slavuj veliki, pobjegne glavom bez obzira. Bilo je to one subote kada se nalijevala zadnja betonska ploča na kuću i Marinka Andelijinog. Ovo zadnja, naravno, valja uzeti tek uvjetno, jer se u Smiljevu nikada ne zna kada će doći, i puno skromnijega imovnog statusa nego li je Marinkov, pa na pamet da makne crijepe i itavu krovnu konstrukciju kako bi sazio još jedan kat. U Smiljevu je u posljednjih desetak godina tako niklo nekoliko besmisleno velikih kućerina, koje su njihovi vlasnici saziali najčešće samo stoga jer nisu znali što bi drugo s novcem, a kuća se uvijek nekako inila razumnom investicijom pa makar imala etnaest soba i garažnog prostora za osrednje prijevozne kočnice.

Muškarci su se na gradilištu počeli skupljati već u zoru, da po jutarnjoj svježini odrade već dio posla.

Griju i se kavom i rakijom, još krmeljavi i lijeni, pogledavali su uvis, gore ak na

53

drugi kat, gdje je stotinjak etvornih metara valjalo ispuniti žitkim betonom. Dok su se svi skupili, vlasnik dizalice ve je montirao tra nice do drugog kata, a Brico i Milan razvukli elektri ni kabel i gumeno crijevo za vodu do miješalice. Milan vu e plavo crijevo od po cola natraške, a kraj u rukama baš mu je nekako u visini rasporka na hla ama, što upravo neizbježno priziva lascivne asocijacije: "Kume", kaže Marinko veselo, "šta bi da da ti je toliki, a?" "Moga bi se lipo obisit za nj", kaže Milan razumno.

Svi su bili još pomalo mrzovoljni od sna, no samo tren kasnije, tek što su prve lopate bijelog tucanika stale ritmi no šuštati u miješalici za beton, muškarci živnuše. Bez nekakva velika dogovora razmilješe se po novogradnji.

Sunce se polako uspravilo na nebu, površina ugla anog betona širila se kao razvaljano tijesto, a ljudi su poskidali majice i košulje i pomalo zamukli. Šuštanje pržihe u miješalici, zujanje elektromotora dizalice, cviljenje osovine na karioli, zveckanje željezne armature na koju se izlijeva žitka smjesa... sve se to stopilo u zid buke kroz koji uvijek uje još samo vlastito disanje. Odjednom više ne osje aš nikakva umora ni boli u miši ima, i nije ti važno koliko si dosad napravio i koliko ti je još ostalo, i više ni na što ne misliš, možda tek ponavljaš refren nekakve pjesme u sebi kao bajalicu, cijelim svojim bi em predan tom jednoli nom radu kao molitvi.

Kao u hipnoti kom transu svi su bili bez identiteta, svedeni samo na svoje male funkcije u tome velikom poslu, pa ih je Marinkov poziv na marendu gotovo iznenadio: "Ljudi, dobro je, 'ajmo štogod izist", kazao je vlasnik ku e i svi su za u eno stali, osvrnuli se oko sebe, sve je utihnulo, lijepi je svijet ponovno bio tu.

"Gori u uredit jedan stan i za Juliju, da se odvojimo kad se ona uda", pojašnjavao je vlasnik praonice Kroatien guše i se mortadelom. "Neka dite ima svoj mir, šta u joj ja, starac, zapovidat."

54

Julija nije ništa kazala na to. Složivši hranu na stol improviziran od jelovih dasaka na kojima se gdješto još moglo vidjeti tragova skorenog betona, ona i tetka joj Ivanka stajale su malo podalje i šute i to ile kavu iz termosice u šalice.

A i muškarci su šutjeli: i Brico, i Iko, i Crni, i Marinkov zet Ante i Milan, o mladima da se i ne govori.

Samo je Marinko govorio i svi su ga, uma u i tvrdo kuhana jaja u sol i gužvaju i kao lakat velike fete pršuta, pozorno slušali i ozbiljno kimali povla uju i mu. Iko dohvati jednu granu bagrema što se nadvijala nad stolom, otrgnu jedan trn pa stade njime a kati zube.

"A i meni, da van pravo kažen, fali malo širine", pri a emigrant. "Ne moreš ti, rodija e, ni disat di je usko, a kamoli uredit i život, i posa, i avla, i Pavla...", kazuje Marinko ogor eno, kao da je dosad živio u potleušici. "Evo, za primjer", re e on, "di e neko ko ja bit bez radne sobe?!"

"Radne sobe?!" zapanji se Crni. "E!"

"Pa, krvi ti, šta imaš radit u sobi?!" kaže Crni kojemu rad, prirodno, zna i otvoreni prostor i kakvu alatku u rukama.

"Sta e radit, he, he...", zasmija se Brico. "Ko da ti ne znaš šta e radit?... Gospe ti, pa ne e skupljat zna ke. Dovest e kakvu mladu, je li tako, Marinko?"

"Ajde, ljudi, nemojte se zajebavat", ljutnu se tobože Marinko. "Lako je vami...", kaže on sada ozbiljno gledaju i svoje jedino dijete dok je ono šutke stavljalo šalicu vru e kave preda nj. "Lako se vami zajebavat...", uzdahnu emigrant.

"Ka-va?" upita Julija Iku, a Iko se u prvi mah gotovo uplaši kako je djevojka to rekla, kao da je gluhonijema pa teško sri e slogove.

"Može, može!"

"Ka-va?" nudi Julija Crnoga.

55

"Može " Kava' Jedan se momak nekontrolirano zacereka "Sta je""
dreknu emigrant ljutito "Sta se ti smiješ'1" Momak posramljeno
umuknu "A i ti", obrecnu se sada otac na k er, "kako to govoriš' Ka-
va ka-va " imitira je Mannko zgadeno kriveci usta "Ne kaže se kava,
nego kava, razumiš" Kava' Ajde, kaži - kava "Ka-va", kaže Juhj a
"Marš u pizdu materinu"

Svima je sada neugodno, gledaju prazno preda se ih spuštaju
pogled, lko je onim trnom raskrvavio desni

"Nemoj tako, Mannko", usudi se kazati Ante, "pusti dite "

"Ma šta pusti, moj zete", re e Mannko oja eno "Ma šta pusti Kad
ona svoj jezik ne zna Juhja, srne", obrati se emigrant ponovno
svome jedinome djetetu uzimaju i fetu pršuta sa stola, "kako se ovo
zove"

Juhja se užasnuto zabalji u pršut od straha je sada zaboravila i ono
što zna "Pršut, pršut ", šap e joj tetka iza leda, ah djevojka
paralizirana stravom više ništa i ne uje "Ti tamo mu i", viknu Mannko
na sestru "Julija, kako se ovo zove"

AJuhja ni a ni be, ni crne ni bijele, nego samo što nije proplakala
"Ajde na njema kon ako ti je lakše", kaže sada otac izaziva ki i
podrugljivo, "kako se ovo kaže na njema kon"

"Schinken", izleti Juliji neoprezno "Schinken^" prošapta Mannko
gadljivo, razvla eci lice u jezovitu grimasu "Schinken", ponovi on s
nekakvom sotonskom nasla-

56

dom "Schinken" prodera se ljutito "Marš1 Marš odavde, ubre jedno brezobrazno' Marš'

Pa zgrabi jedan kamen sa zemlje i zavrtla ga na k er, tjeraju i djevojku kako se tjera tuda krava s njive A ova se izmaknu, iza nje prasnu jedno prozorsko staklo s posve besmislenim upozorenjem, bijelim naopakim slovom S Svi se od nelagode na oše okamenjeni kao oni dvorjani u Trnoružici, samo je Julija bacila pladanj s lon i em za kavu i vec bježala preska u i suhozide, zapinjuci haljinom za grmove kupine, gušeci se od pla a

Rijetka je bila i udna životinjica ta Juhja, osobito ako je gledate u smiljeva kom sustavu vrijednosti Šutljiva i vazda nešto zamišljena, odrasla u osami djevoja ke sobe u koju njezin otac gotovo da nije ni ulazio, u si ušnoj izbi koja bijaše posvema nalik samostanskoj eliji, samo da je bilo maknuti reprodukciju nekakvog uplakanog curetka i umne izreke o ljubavi cifrasto ispisane na šarenom papiru i polijepljene po zidovima Ondje je ova frizerka bez radnog iskustva i sanjarske naravi provela glavninu svojega mladog života, dvadeset godina je prošišalo pokraj nje, a da ih ona gotovo nije ni zamijetila koliko se mra no nasla ivala sudbinama gospo ica što su na kiselome papiru jeftinih romana venule od žudnje za voljenim, gutale tablete i rezale zapeš a Bila je toliko druk ija od svih ovdje, toliko druk ija ak i od svoga prakti nog oca koji vjerojatno ne bi ni umro ako baš ne mora, koji bi jama no i samu smrt s kosom pokušao podmititi kao regrutnu komisiju s nekoliko tisu a maraka Pa da se nekako odgodi ta neugodna obaveza, ako ga se vec ne može proglasiti trajno nesposobnim za umiranje

Takav kakav jest, odgojen u društvu u kojemu muškarci previše ne mare za djecu, a samoživ sam od sebe, Mannko, za pravo reci, nikada nije ozbiljno ni razgovarao sa svojom kcen I ne samo da se o njezinim potrebama, nezavisno o ocu, brinula mater, nego se nekako inilo da Marinku njegovo dijete nije ni pri sr cu I tu je Ivanka uvijek bila kao nekakav bypass pa bi, kada se

57

ve ne bi mogla izbje i o eva uloga, ona odlazila u tinel umilosti-viti njihova ku nog diktatora koji bi ispružen na trosjedu, mi u i utrnulim prstima u sinteti kim arapama, rezignirano pritiskao puceta na daljinskom upravlja u Onda je Ivanka umrla i Julija se našla uplašena i sama pred tiraninom Nikada nije ni pokušala proniknuti u narav i logiku toga nepodnošljivog apsolutista i prznice, a kamoli mu proturje iti Pa i sada je bila tek povrije ena i bijesna, ali nimalo buntovna, kao da je to što je otac kinji nekakav svemirski usud Sirota je, plaha djevojka svojega roditelja doživljavala po prilici kao što afri ka ih amazonska plemena doživljavaju bolest ih poplavu kao strašnu i nerazumljivu silu kojoj se moraš pokoriti, ije divljanje možeš ih otpjeti ih pobje i od nje Bježala je kroz vinograde odsutno gaze i suhu crvenicu i pro-vla eci se izme u razhstanog trsja na kojemu su tiho bubrili kiseli zeleni grozdovi, pa preko njiva kroz strnjiku od djeteline, krumpmšta na kojima su se okrugle tikve žutjele kao mala sunca Besciljno je pošla u smjeru posve suprotnom od sela, daleko od kuca, daleko od ljudi ija ju je okrutna neposrednost plašila, i kao da je u svojoj djetinjoj uvrije enosti priželjkivala da bi ovako hodaju i mogla do i do kraja svijeta, pa se onda baciti u bezdan, da je više nikada ne vide u ovome svijetu iji je jezik i obi aje slabo razumjela, gdje kokošima odsijecaju glave, a udaku trgovcu, koji je tko zna zašto govorio španjolski, nije mogla objasniti da joj trebaju intimni ulošci sve dok se u njihov razgovor nije — o, užasa¹ — umiješalo njih dvadesetak što su ekali kombi mucavoga Kuzme sa svježim srdelama iz primorja Lutaju i tako poljem uplakana, zamišljaju i kako bi bilo lijepo da umre pa da svi gorko zažale što je nema i pokaju se što su bili nepravedni, ušla je u jedan gaj na kraju neke njive Goleme koštele obrasle bršljanom ovdje su zastirale nebo Julija zadignu haljinu, smaknu ga ice pa u nu da se pomokri Šmrcaju i sjeti se kako bi njezin bešcutm otac u ovakvim prilikama uvijek

58

govorio "Neka pla e - manje e pisat" "Govno jedno", pomisli djevojka ogor eno U taj as nešto je vrknu u glavu, odbi se i odleti u travu malo dalje Juhja se za u eno zagleda u predmet kost vjerojatno pile a još masna, svježe oglodana hrskavica na jednome kraju vrk1 - odbi se sada od njezina tjemena i druga kost pa se pridruži onoj prvoj Batak, zaklju i djevojka, batak plus karabatak, podiže glavu "Ajmememmajkomojamila1" zavapi Juhja "Pst1" upozori je muškarac masne bradurine što je sjedio gore na grani i mljackao, koncentrirano zure i negdje u hšce Napokon, on proguta zalogaj, gucnu iz nekakve boce, otre usta rukavom pa se grleno oglasi "Vnd1 Vnd1 Vnd1 Vnd' Karr1 Vnd1 Vnd' Vndi Vnd' Karr' "

Nevi na hrvatskome, Juhja nije razumjela ni rije i njegove pjesme, samo je blenula gore, zaboravivši ak i ga ice navuci

"Slavuj veliki", pojasni joj bradonja šaptom, "Lusania lusama, krasan primjerak "Vud' Vnd' Vud' Vnd'

Karr' Vnd' Vnd' Vnd1 Vnd' Karr' E, jebi ga" dreknu on iznenada, Juhja se prepade "Otiša", kaže muškarac razo arano tek sada malo bolje pogledavši djevojku " ija si ti?" pita on "Marmkova " "Kojega Marmica" "Marmka Andehjinog "

"Svabica", kimnu bradonja su utno, pošutje nekoliko asaka kao da razmišlja o ne emu pa se prodera ponovno preplašivši frizerku "Ne idi, smko, draga dušo, Ne id' od krova o moga,

59

Tuda zemlja ima svoje, Ne spoznaje jade tvoje, Tuda zemlja ljubi svoga¹"

Kako je urlao, cijelo je polje odjekivalo, skamenjenoj se Juliji inilo da joj se sam Gospodin Bog - jer muškarac je sa svojom upavom bradom pomalo i nalikovao Stvoritelju — javlja s nebesa Napokon ovaj umuknu, zagleda se u djevojku "Petar Preradovic", kaže on tronuto "Pravi Hrvat Juhja ništa ne re e A Srbin¹" re e muškarac zna ajno "Hrvat, a Srbin Moreš li ti to zamislit toliko je on volio Hrvatsku, da mu ništa mje smetalo to da je Srbm¹ E, vidiš, to ja cijenim I da mi on sad do e, ja bi reka 'Gospodine Preradovicu, jesi pravoslavac, ali si ovik¹ Evo ruke¹'

Juhja opet ništa ne re e

"Ih, za primjer primjera", nastavi bradati, "Nikola Tesla¹ Znaš li ti 'ko je Nikola Tesla[^]

Juhja odmahnu glavom da ne zna "Nikola Tesla napravio vesla Otiša u Ameriku, izumio štenku", odvergla muškarac nasmijano Nasmiješi se i Juhja, nalaze i to s veslima i Amerikom vrlo šašavim Bradati muškarac sada sko i na zemlju do nje, u nu kao i ona što je u la pa se udari rukom po prsima

"Ich - Stamslav¹" predstavi se on tarzanski goš i iz prijateljske Njema ke Goš a iz prijateljske Njema ke se ponovno nasmiješi, premašiv-ši sada vec za cijelih dvjesto posto svoju normu osmjehivanja za svojega dvomjese nog boravka u Smiljevu A Stamslav se najed nom zagleda u ga ice što su stajale rastegnute izme u njezinih koljena Zapilji se na nekoliko asaka, a onda, vidno uzbu en, posegnu rukom da ih malo bolje promotri Julija premre od straha, o i joj zasuziše "Grdehni¹" re e bradonja uznemireno pokazuju i na pti ice kojima je bila oslikana tkanina "Grdehn, ešljugar ih štighc, latinski Carduehs carduehs, vrlo ljupka, spretna, nemirna i pametna ptica iz porodice zeba Jesi li ikad slušala grdehna¹"

Julija, još u šoku, samo odmahnu glavom "To je Mozart medu pticama¹" re e Stanislav zaneseno "Kad grdehn zapiva, to je opera, razumiš' Kad on vabi ženku, to ti je nešto nešto nešto Ovako ", uspravi se muškarac zabacivši glavu, "ovako ti on stane na granu pa piva Sight¹ Sight' Sight¹ ", zacvrkuta Stanislav.

"Sight!" prošapta Julija sramežljivo "Ne, ne tako, nego moraš malo podignit glas Malo više, razumiš Sight' Sightf"

"Sight1 Sight1" ponovi frizerka "To1 To no tako1" pohvali je Stanislav "Sight1 SiglH?"

"Sighti Sightl"

"Sight' Sightl"

"Sight' Sightl"

"Sight' Siglit1" cvrkutah su njih dvoje naizmjenice ljubavni zov grdehna, pomalo shva aju i da ono što je dobro za grdehne, i ljudima može biti od koristi 61

Poglavlje sedmo

koje se bavi emancipiranim mladim ženama i drugim moralnim nastranostima suvremenoga svijeta "Don Štipane, niko ne e ništa znat", prošaptala je Tatjana mole ivo.

Sumrak je pomalo ispunjavao smiljeva ki župni ured, a elektri no svjetlo još nije bilo upaljeno. Na toj razme ti prirodnog i umjetnog, na ni ijoj zemlji izme u Svevišnjeg i Thomasa Ediso-na, od svetoga Ante na zidu iza sve enika nazirao se još samo bijeli cvijet ljiljana, dok su stvari u sjenovitim kutovima postajale mekše i bezobli nije, nekako nesigurnije. Barem za udovicu, što je otvorila svoje srce i sada joj se inilo kao da propada u tamu gube i svaki oslonac. Jer, don Štipan je, lica skrivenog u mraku i dlanova mirno položenih na plo u stola, zagonetno šutio i nisi mogao znati šuti li zato što je zadovoljan onim što uje, ili zato što je ravnodušan. A možda je ljut, dvojila je Tatjana

63

o ajno, naprežu i se ne bi li vidjela makar kakvu reakciju na licu seoskog župnika Negdje uz rub stola, sada se slabo vidjelo, bila je naslonjena štaka od koje se on već pomalo odvikavao, a koju je dobrih mjesec i po vukao sa sobom, otkako je ono, bježe i pred Tatjanom kroz prozor kupaoalice — tako je makar Tatjana doživjela tu zgodu - bio uganuo nogu Bio joj je presladak s tom štakom Mogla ga je do vijeka gledati kako se s mukom opire o nju, tako bespomo no asimetri an prizivao je u njoj želju da ga polegne u postelju i hrani žlicom, brižno bdije dok on bunca u ognjici Premda je, dakako, dosta teško razumjeti zašto bi netko s uganutom nogom buncao u ognjici No, pop ju je izbjegavao, na misi je više nije gledao ili bi je tek na tren pogledao mra no i s mržnjom Kada ga je jednom htjela nešto upitati, samo je kimnuo glavom, nerazgovijetno se ispri ao ne im i odšepesao dalje, kao da ga nekakav neobi no hitan posao negdje eka Nedavno mu se, to je bilo smiješno, Tatjana htjela obratiti na ulici, a on je gotovo pobjegao preko ceste od nje i umalo ga, onako nespretnog, sa štakom, nije zveknuo Kuz-mm kombi sa srdelama Nakon toga, sve enik je u dva slu aja posve otvoreno pokazao kako ne želi imati posla s udovicom, bez rije i prekidaju i telefonsku vezu im je shvatio da ga ona zove Takvo ustrajno odbijanje Tatjana je sebi mogla objasniti samo jednim jedinim razlogom župnikovim strahom da bi ona mogla zahtijevati pravo javnosti, gra anski okvir pa, na posljetku, i sveti sakrament za njihovu mogu u vezu No, bilo je to posve krivo, udovica je od popa skromno tražila samo ljubav, pa makar i zabranjenu i skrivenu, koju ce prije zatajiti nego što bi ugrozila njegov poziv Cijeli onaj splet nesretnih okolnosti što se do sada zgodio izme u nje i sve enika stoga je doživljavala kao glup i štetan nesporazum, koji je velikim dijelom sama skrivila svojom lakomislenom netakti nošcu, te je danas banula ovamo da jasno i nedvosmisleno otkloni svaku dvojbu o svojim namjerama

64

"Don Štipane, niko ne e ništa znat", rekla je ustreptala od nade, a on je šutio dugo i bezdušno "Don Štipane ", ponovi Tatjana, kao da više nije sigurna da je sve enik još uvijek tu, nego da je u mraku s druge strane stola samo prazan stolac i da je sve ovo jedna strašna, nestvarna mora u kojoj ona razgovara s opsjenama

"Znan ja tebe, Tatjana", oglasi se napokon negdje iz tame muklo, "ako bi išta bilo izme u nas, ti bi to odma' svima ispri ala "

"Ne bi', don Štipane Ne bi', duše mi moje", zavapi žena "Ma bi, znan ja tebe", ponovi sve enik i kao da se malo zasmija "Ne bi', dabogda umrla ako bi'1" "Nemoj se klet", upozori je pop "Ne bi'", re e Tatjana slomljeno

Don Štipan ponovno zašuti lako je to izgovorio bez razmišljanja, iznenadivši se umalo kako je takvo što prevalio preko usta, bio se ocutio tako nadmo nim kada je Tatjam kazao da ne vjeruje kako bi ona šutjela Na asak je bio siguran i vrst i u sasvim malenom djeli u vremena, tako malenom da lako može biti da nije ni postojao te ga zacijelo ne e ni ispovjediti, otkrije u sebi demonsku nasladu zbog spoznaje da je po svemu ja i od onoga jadnog i poniznog bi a što je sjedilo u mraku s druge strane stola Tren kasnije, me utim, uhvati ga bijes, za udno hladan, tvrd i kontroliran I bila je kao nekakva slatka bol ta njegova ljutnja "Tatjana", re e hinjeno umornim, odlu nim glasom, osje aju i kao valjda nikada do tada svu puninu svojega zavjeta na žrtvu za dobro svijeta, "Bog ti dao, nadi sebi par, a mene ostavi na miru "

"Don Štipane ", po e Tatjana još jednom "Nemoj ti meni 'don Štipane', nego po i s miron Ako ti za šta god tnban ko župnik i sve enik, do i kad god ti je volja, ali

65

s takvim mi glupostima, moli te, više nemoj dolaziti", reče i pop neumoljivo. Zadovoljstvo onoga duhovnog u njemu i bol posve svjetovna i ljudska miješali su mu se, i nije znao gdje počinje jedno, a završava drugo. Zemaljski je patio, no taj je osjećaj patnje i ustrajnosti u njoj bio tako nezemaljski lijep, vrijedan da se zbog njega odoli svim izazovima. Puti Cutio se velikim i jakim u tome, makar na nekoliko minuta, tako sigurnim i predanim svojem pozivu. Mirno je gledao kako Tatjana tiho izlazi iz prostorije. Kad je žena izašla, me utim, ostavši sam sa svojim mislima, bez osobe koju je mogao zadiviti svojom vrstinom, naglo se osjećao tako prazno i besmisleno. I nikakav smisao, nijedna vjera i nada, ni svi sveci i mistici nisu mogli ispuniti tu užasnu prazninu. Sjedio je tako u mraku neodređeno dugo, jadan i sam, a onda je došla Ruža da ga pozove na večeru i bešćutno upalila svjetlo. Tatjana se po prilici jednako osjećala. Po odlasku dugo je sjedila u autu ispred župne kuće i zurila u mraku kroz prozor, a onda je upalila motor i, ne znajući ni što bi sa sobom, obijesno se vozikala po selu, užasavajući i žene koje su se na traktorima, umorne i opaljene od sunca, visoko gore na prikolicama prepunim zelene kukuruzovine, vraćale iz polja. Nešto takvo kao nezavisna mlada žena, sveti ideal emancipiranih ženskih revija, potpuno je oprečno smiljeva kome svjetonazoru. Pridjev "nezavisna", koji se inače neobično cijeni i svečano izgovara kada mu slijedi Država Hrvatska, u svim drugim situacijama ovdje je gotovo nepoznat, ne upotrebljava se niti se u skladnoj homogenosti sela primijećuje njegov nedostatak. Ovdšnjem načinu života osobito je pak strano da je netko nezavisan i mlad, kako to već biva da u zajednicama u pravilu žive tri ili četiri generacije, gdje neki namaknu i staža za mladinu, a da još nisu otkrili slast zapovjednog urlanja. Injenica, na kraju poslijetku, da je u tome sustavu vrijednosti netko a) nezavisan, b) mlad pa povrh toga još i c) žena, senzibilnijega bi smiljeva kog didu vjerojatno natjerala da od muke pojede svoju masnu kapu.

Ako i ne baš toliko da bi pojeli kapu, mnoge je Smiljevane, a o njihovim ženama da se i ne govori, Tatjanina pojava stoga upravo izbezumljivala. Bio je tako razmetljiv taj njezin novi crveni BMW — majke bi neobično brižno sklanjale djecu s ceste ugledavši ga već u

daljini - pa ključev automobilu na privjesku s prestižnom markom, s kojima se Tatjana nesvjesno igrala, pa njezin slobodan i nadmoćan smijeh, njezina frizura, na in na koji je otvarala onaj svoj novi anik sa zgužvanim novanicama, njezina koraljna ogrlica sve njezino1 "Šta ti misliš", upitala je mnoga smiljeva kao supruga, gurkajući nogom u gluho doba us-nulog muža, "koliko je njoj još ostalo od onoga osiguranja"

Nesretna slučaj kojim je Tatjana muž skončao u jami s vapnom, uz sretnu pojedinost da se pokojnik prethodno osigurao na nepojmljivu svotu, od nje je u ime vrlo neomiljenu osobu No, kako je novac posjedovao nesvakidašnju osobinu da kompenzira nedostatak omiljenosti, mladoj je udovici seoska zavist ili laskala ili se, u najgorem slučaju, na nju nije ni obazirala. Nepromišljeno je trošila na kompletne posude od rostfraja, odlazila na organizirana hodoaša u daleka marijanska svetišta, telefonom je naručila knjigu plus videokasetu o nekakvoj dalekoistočnoj metodi iscjeljivanja, a nabavila je čak i sobni bicikl, u svijesti Smiljeva vrlo dekadentan predmet. Okamenjena lica, zureći preda se, žene su odšutjele, misle i da ih Tatjana izaziva, kada se ova u trgovini glasno premišljala da li da iskoristi superpovoljni sedmodnevni aranžman u nekom austrijskom skijalištu, a vrhunac je bio kada su u jednome šarenom magazinu izašle njezine slike prije i poslije udesnog tretmana frizerke i vizažistice Potši-šane i mangupski raskuštrane crvene kose, pomno napudrana i osjenanih kapaka, osvjetljena mnogim kilovatima fotografskih reflektora, Tatjana se sretno smiješila ispod legende "poslije"

Premda je zapravo bila nesretna. Unato krasnom autu i koraljnoj ogrlici, usprkos prelijepim tecama od rostfraja i sobnom bi-

67

ciklu, u sebi je osje ala kako je ostala ona musava, loše po ešljana i loše našminkana Tatjana od "prije" i da nema te frizerke i vizažistice koja bi jad njezina života preobrazila u sretni "poslije" Samo je njezina sestra Ljubica, rijetko eljade s kojim je Tatjana još govorila i jedino kojemu se povjeravala, znala koliko je njezino nezadovoljstvo i tješila je svojom za udnom vještinom da, gataju-ci iz taloga kave — uvijek ne bi vjerovao dok ne vidi — ama baš sve pogodi "Imaš ovde iznad sebe jedan crni oblak na kojemu sidi neko malo dite, a dite ima vrana na ramenu, a vrana u kljunu drži crva", govori Ljubica šaptom, jer muž joj malo dalje spava na trosjedu "Crni oblak, to znaš i sama, nije dobro, ah malo dite ti je super Malo dite pobje uje crni oblak1"

"A je li to malo dite 'oce rec da cu ostat nose a-1" pita Tatjana zabrinuto "Bog s tobom", snebiva se Ljube, "malo dite ti nema veze s tin1 To da U na en mahunu fažola, to ti je trudno a ko iz puške A malo dite je nešto skroz drugo, malo dite je dobra vijest, nešto što si dugo žehla da ti se ostvari Pa ova vrana sa crvon u kljunu, to je isto dobro Vrana ti daje crva, šta 'oce rec da ti neko donosi neki lipi poklon Izdaleka", naglasi gatara "Lipi poklon" kaže Tatjana zamišljeno "Šta bi to moglo bit"

"Ne znan", predaje se Ljubica, "ne vidi se baš najbolje A jesi li ula", re e gatara sada usput i sasvim tiho, povjerljivo se nagi-njuci sestri, "da su Rosa i muž joj bih na grupnjaku"

"Ajme meni", prošapta Tatjana užasnuto stavljaju i ruku pred usta "Neki par iz Zagreba", nastavi Ljube, "našli se pnko oglasa pa išli za vikend u njihov u ku u na Hvaru "

"Ku u na Hvaru"

"Lipa, kaže Rosa, velika kuca na tri kata, deset metara od mora "

68

"Blago m se", uzdahnu Tatjana "Ajde", re e Ljubica pružaju i šalicu, "uzmi jedan prst pa pritisni u talog kažiprst ti za posa, sndnji za seks, prstenjak za ljubav "

"Ko da ne znaš koji cu", nasmiješi se Tatjana utiskujući prste-njakom duboko u kaveni talog Pruža šalicu sestri, ova zamišljeno gleda u otisak jagodice "Ima li išta od onoga mojega'1" pita udovica, a Ljubica zna koji je onaj njezin "Samo malo ", kaže gatara, "ne vidm ga Nego", podiže Ljubica glavu nasmiješivši se lukavo, "šta ti misliš o Marinku An elijinom"

"Oni šta je doša iz Njema ke"

"E"

"Pa šta s njen"

"Kažu da te je on zamirio"

"Mannko Andehjin'1" zaprepasti se Tatjana "Herr Mannko"

"Bome "

"A bome more mu i bit", kaže udovica ozbiljno "On ima para, more ovik birat"

"Seko, ti to mene zezaš", re e Ljubica sumnji avo "Jel de ti svoju seku zezaš"

"Ma šta cu te zezat", re e Tatjana tvrdo "Samo me udi što je izabra mene Kako mu nije pala na pamet neka manekenka od sedamnaest godina"

"Ne znan šta bi ti rekla", kaže joj sestra zamišljeno "Mannko, Bogu fala, nije tvoj par, to se iz aviona vidi Ah, nije ti, Tatjana, dobro ni ovo sa don Stipanon Sta ti tnba petljat se s popon"

Tatjana zašuti Nedugo po muževoj smrti muškarci su je ponovno po eli gledati, ak i oni oženjeni, nametati se, potajno ih

69

sasvim otvoreno, dolaziti, nekada u vrlo sumnjive ure, i pitati je li joj štogod treba, ako treba neka samo njih zove, kazali bi zna ajno joj miluju i nadlakticu "Ivice, je li tebi žena zna di si>5' upitala bi onda Tatjana, a Ivica, nije važno koji, bi se smeo "Tatjana, voliš li ti papat mrkvice, a" upitao bi je netko drugi bestidno "Je li ti draga mrkvica"

"A je li tvojoj ženi draga" odgovorila bi Tatjana protupitanjem "Fala Bogu da joj je draga, što joj ne bi bila draga"

"A reci mi", rekla je tada Tatjana, "je li joj je o istiš ih bude onako zemljava"

Požalila je im je to izgovorila Nekada davno, dok je još bila cura, takve su joj se stvari svi ale, veselo se kikotala 1 na mrkvice, 1 na krastavce, 1 na tikvice, 1 banane, 1 kobasice 1 kiflice, urnebesno su je zabavljale te dosjetke prehrambene naravi, kao 1 one zoološke, 1 one alatne, 1 nogometne, 1 lovno-nbolovne, 1 one medicinske, 1 meteorološke, 1 prometne, 1 one što ti ja znam kakve sve ne erotske asocijacije zbog kojih se katkad upitaš kako neki ljudi uspiju obaviti 1 naj ednostavniju radnju, pritegnuti, primjerice, francuskim klju em olabavljenju maticu, a da im se istoga asa ne digne od toga Tatjanu to više nije nasmijavalo, bilo joj je predvidljivo, ak 1 ružno 1, makar bi nekima u selu u to bilo teško povjerovati, bila je edna, odlu no je odbila sva udvaranja 1 nije zažalila ni za jednim Nije više željela seoskoga dripca kakav je, Bog mu duši dao, 1 njezin pokojni bio l ne samo zbog onoga golemog nasljedstva, smatrala je da ima pravo o ekivati da joj ljubav ovaj put bude nekako nevinija 1

plemenitija, makar bila besmisljena, beznadna 1 "šta tebi to, Tatjana, tnba?", kako je bio slu aj s onim nje/mim, modrookim župnikom smiljeva lum Tek je dobra l iubc znala kako ona iskreno 1 potpuno voli toga budalastog pop 1 1 kakva bespomo na ežnja stoji u srcu te jezi ave goropad nm Katkada, no u, sparina bi je tako gušila da ne bi mogla 7(>

zaspati, onda bi pomislila na don Štipana i od toga bi je gotovo zaboljelo u prsima A tek u snovima Hm1 Bio je tu jedan dosta udan san i razmjerno esto joj se javljao Don Štipan stoji u misnom ruhu, a Tatjana mu prilazi, dira ga po licu, klizi rukom niz grudi, potom klekne i zavla i ruke pod one ipkice i brokat

Dugo i bjesomu no natjeravala je Tatjana te ve eri svojega BMW-a kroz selo, a onda i skrenula u polje, poskakuju i na Izlokamm zemljanim putovima, kroz grmove kupine i preko tu ih njiva Zaustavila se napokon negdje na samome kraju polja, možda i cijelih deset kilometara daleko od sela, pa sjedila grizu i usnu, suznih o iju

71

Poglavlje osmo

u kojemu se ho e i prdnuti i stisnuti, što, dakako, po na elu koje nam je iz logike poznato kao zakon isklju enja tre ega, ne ide Iznenadni zapuh vjetra naduo je koltrinu, a u daljini je sijevnu-lo. Stanislav se prenu, podiže glavu s pisa eg stroja marke Unis u kojemu je, baš kao i na po etku ve eri, još uvijek stajao uvu en list potpuno bijeloga pelir-papira. Muškarac tjeskobno pogleda u naelektrizirani mrak, o uti se uzvišenim pred olujom što se kao kakva ne ista sila približavala iz tmine, prstima nervozno pro e kroz kosu i gricnu crni brk, zamisli se na as s prstima dramati no zaustavljenim iznad tipkovnice, a onda žustro otkuca: "Ne moreš i prnit i stisnit."

U taj as prolomi se grom - ujutro e se ustanoviti da je udario u stablo marelice u susjednome vrtu - i sijevnu tako strašno da se Stanislavu na as u inilo da je u velikom ogledalu stare psihe vidio svoju rendgensku snimku. Razdiran dvojama on

73

ponovno pogleda pehr-papir, pro ita ono "Ne moreš i prnit i stisnit" pa ga obuze nemo an bijes kako je to neozbiljno i glupo Istrgnu list, zgužva ga i baci pa uvu e novi i odlu no otipka "Ne možeš i prdnuti i stisnuti "

To1 re e muškarac sokoleci sam sebe To je dobro, idemo dalje1 Zadovoljno dohvati cigarete sa stolica, zapali i pode do prozora, zagleda se u guste srebrnaste kapi Blato je svjež e mirisalo, zrak bijaše pun sitnih estica prašine što se dizala iz rasušene zemlje, a munje su ocrtavale brda i krovove Ljubi asti je krajolik sijevao i nestajao u mraku "Ne možeš i prdnuti i stisnuti", ponovi Stanislav tiho "Ne možeš i prdnuti i stisnuti Ne možeš i prdnuti i stisnuti Ne možeš Zapravo uop e ne zvu i tako loše", zaklju i napokon Kada je za Stara ognjišta dogovarao esej o mudrostima smiljeva -kog kraja, Stanislav nije ni naslu ivao kakve bi mu se sve teško e mogle isprije iti u ostvarenju toga etnološkog pothvata Dok je razmišljao o tome, dok je još obilazio selo i s blokicem u ruci intervjuirao Smiljev ane tre e životne dobi, zadržavaju i se osobito kod pradjeda i ukundjeda, susretljivih starina s kojima ukucani, upravo uvrije eni pozmm godinama svojega pretka, gdješto i desetlje ima nisu govorili, Stanislava je nosio znanstveni ki polet i udivljenost narodnim genijem što je iznjedrio izreke "Ovca koja bleji zalogaj gubi"

i "Nema njemu bez sikire" Etnolog hobist tada je bio na isto kako bi njegovo djelo imalo izgledati, imao je spremne cijele re enice pa i poglavlja, brižljivo razdijeljena pod naslovima "Moralni nauk", "O marljivosti i lijenosti", "Pu ka meteorologija", "Spolni život", "Kuharice manje zbori" No, onda je Stanislav krenuo pisati i vec na po etku ga, mu ki i iz potaje, spopade sumnja, baš kao vrag kada spopadne krštenu dušu

Ne moreš i prdmt i stisnit - vec sama ta izreka, koja na primjeru obu/davanja odnosno osloba anja želu anih plinova, ilustrira na elo u logici znano kao zakon isklju enja tre ega, otkriva nam kako su

71

Smiljev am razuman, trezven narod, i mišlju i djelom ukorijenjen u stvarnosti, premda im stvarnost vec stolje ima, preciznije, još od doba narodnih vladara, nije bila nimalo naklonjena Tako je po prilici trebala po eti Stanislavova slavna znanstvena radnja, kojom je pak trebala po eti njegova slavna autorska karijera u Starim ognji štima, listu Društva književnika za koji je etnolog in spe do sada pisao tek sitne vijesti o nastupima kazališnih amatera i dobrotvornim aukcijama slika za haaške uznike Onda ga je neo ekivano zateklo pitanje treba li poslovice pisati u jezi nom standardu, ih se ipak valja držati dijalekta"1 "Ne možeš prdnuti i stisnuti", s jedne strane, inilo mu se nedopustivim krivotvorenjem izreke, a u jezi nome je standardu mudrost i gubila onu isklju ivu odlu nost što ju je imala u svojoj naravi "Ne moreš i prnit i stismt", s druge strane, Stanislavu je zvu alo nekako selja ki, nedostojno znanstvenoga statusa kojemu je stremio u svojem radu, a ne manje bitnom nije mu se inila ni mogu nost da bi mu netko mogao zamjeriti kako je loš Hrvat, autonomaš koji ne priznaje jezi ni standard, nego svojim djelom, takorekuc, rovari protiv narodnoga jedinstva I tako se u njemu cijelu ve er smiljeva ki lokalpatnot borio s hrvatskim mtegralis-tom, a na poprištu toga strašnog boja gomilale su se loptice zgužvanoga pehra, sedam lipa komad Stanislav, u selu znan i kao Lmguz, bio je takav jedan nedovršen ovjek, kojemu bi se uvijek nešto isprije ilo da se do kraja ostvari u ma kojemu od mnogih svojih zanimanja Nedovršenost je, dakako, logi no slijedila iz te mnogostrukosti interesa, što je za života osobito izbezumljivo, a možda i pod zemlju otjeralo njegova oca, koji je za života nazidao kubike opeka po cijeloj kapitalisti koj Europi, da bi njegov jedim potomak još u Spasiteljevim godinama studirao likovni odgoj, slikao akvarele i u hinjeno naivnoj maniri iz grabovih cjepanica djelao kipove svetaca i seljaka, pa onda pisao haiku poeziju i aforizme, bilježio meteorološke promjene, promatrao ptice i agitirao za Hrvatsku naj istiju stranku prava, marginalnu ekstremno desnu stran icu koja je

75

na posljednjim izborima, unato domišljatom sloganu "Hrvatska — besprijekorno ista i bez omekšiva a1", polu ila tek 0,32 posto glasova Premda radikalnih političkih stavova, Stanislav zvani Lmguz bio je bezazlena duša, djetinje znatiželjan i rastresen, tako o aran raznolikoš u svijeta, da bi mu valjda srce prepuklo da se mora odlu iti i do kraja života raditi samo jedno Tako nesklon kona nome, na posljjetku posve prirodno ništa nije stigao okon ati, vec je živio bez alata i zanata, neoženjen unato odmaklim godi nama, na ra un udovi ke mirovine svoje oja ene matere Okrut no je selo, pak, nimalo o arano raznolikoš u svijeta, jednostavno tuma ilo kako je Stanislav zapravo jedna lijena guzica - odatle i nadimak - koju bi najpametnije bilo šutnuti pa da se njezin posjednik malo trgne i prihvati kakvoga muškog posla Lmguz a to nije osobito uzbu ivalo, od sela se, uostalom, ni emu boljem nije mogao ni nadati Zagledan u guste srebrnaste kapi, otpuhuju i dim u mla nu smiljeva ku noc, Stanislav se sjeti male Švabice što ju je prije nekoliko dana zatekao u gaju pod koštelom na kojoj je obitavao onaj plahi primjerak slavuja velikog, a koju je i danas sreo u du anu kod Miguela, i ocuti se tronutim nad sudbinom te izgubljene dušice u stranoj i o ito nenaklonjenoj sredini, poželi zaštitni ki prigrliti sirotu Tako je to dosad mu manje poznato uvstvo Stanislav objašnjavao sam sebi Došao, dakle, Stanislav u du an pa prebiraio neakve bilježnice, dok je na drugome kraju trgova kog pulta Ivic bio tako pijan da više nije znao koja mu je noga u ortopedskoj cipeli, a koja zdrava I ma e strahovito neugodna persona, Ivic u takvome stanju postaje tako gadne naravi da trgovac Josip vec razmišlja kako bi pograbio golemi nazubljem nož za kruh i bjesomu no izbo napasnika No dosad je, za divno udo, trgovac još uvijek miran, naslonjen na dovratak skladišta uvrce br i e, hladnokrvan baš kao i njegov idol Miguel del Rosa iz serije Ruže za moju dragu

76

"Miguel, budi ovik, daj mi još jednu pivu", kumi ga Ivi "No, gnngo1" kaže Miguel bešcutno "Viva Zapata" umiljava se invalid trgovcu "No"

"Viva Mexico!" ne da se Ivi "No*"

"Ajde ti lipo u kurac1"

"Hombre, ti si pijan", kaže trgovac nadmo no "Ma vidiš ti ove Meksikance", potuži se Ivi Stanislavu Stani slav ništa "Miguel", okrenu se invalid ponovno trgovcu, "Miguel, bogareti, je li istina da vi Meksikanci toliko morete prdit da to ne more ni jedan drugi narod na itavome svitu"

"jCerdo suaof" re e Miguel prezirno, što na španjolskome zna i "Svinjo prljava1"

"Ne znan više ko mi je to pri a", nastavlja Ivi, "da je to od one žestoke spize šta je oni jidu kad prnu, ko da je haubica gru-nila I neki crveni fažol da je naj a i za to "jUn buel 1", procijedi Miguel, što ce reci "Vole jedan1"

Pri a mi ovik, o iju mi moji, da oni kad prnu, koja je to sila, da ji to odigne od zemlje Zaozbi1 Kresnu, pa ji baci u zrak ko raketa "Slone1" kaže Josip zvani Miguel, potrošivši sve svoje uvrede na španjolskom, kako je vec izdanje Španjolski s izgovorom vrlo oskudno s tom vrstom izraza " A jedan da je tako prnio", ne da se Ivi smesti, "da je odle tio nebu pod oblake pa ga više od dvi godine nije bilo ni ut ni vidit Svi ga vec bih otpisali, familja ga isplakala, kad, šta ti je za vidit, do e ti nakon više od dvi godine razglednica1 Pajdo se javlja iz Japana 'Ja san dobro i zdravo', kaže, 'pozdravite mi majku ako je još živa "'

77

Stanislav se na drugome kraju du ana tiho zasmija, a Miguel je sada vec sasvim blizu umorstvu na okrutan i podmukao na in, osamdeset do sto manje ih više nemarnih uboda u stanju potpunog duševnog rastrojstva, kadli, u prostoriju ude Mannko Andeh jin i k er mu "Mala moja, zbog tvojega busaaaaaaaat" zaganga vec s vrata vlasnik praonice Kroatien ugledavši Ivica

"Gonjaju me ko Juda Isusaaaaaaa^" prihvati Ivic, znameniti smiljeva ki gangaš, zadovoljno, a Miguel pani no sko i da tijelom zaštiti staklo frižidera Bilo je, naime, jednom da su neki u trgovini gangah, a debelo staklo trgova kog frižidera prsnulo Makar je teško povjerovati da je staklo prsnulo baš od pjevanja, Miguel se ne voli igrati s tim stvarima "Sta ceš popit" nudi Mannko Ivica "Miguel, daj mi jednu pivu", re e invalid smiješe i se prepredeno Miguel mrzovoljno izvadi pivo iz frižidera pa tresnu bocom ispred Ivica "Na", kaže, "dabogda se udavio "

"Siglit1" pozdravi Julija Stamslava veselo Mannko zapanjeno pogleda k er "Ej", kaže Stanislav zbunjeno Vidi se, neugodno mu je pred muškarcima, ak i nekome tko je kao on kompromitiran, nije zgodno da se po selu pro uje kako imitira ptice "Sta radiš" pita ga Julija "Evo", kaže Stanislav, "tražin lipu bilježnicu za herbarij "

"Kako si reka"" prepade se Mannko "Za herbarij "

"Pa šta ti je to?"

78

"Herbarij", ponovi Linguz "Stavi se cvijeće u teku pa se stisne dok se ne osuši "

"Cvijeće u teku'1" užasnu se Mannko "E"

"Pa šta će ti to?"

"To mi je za maloga Juncu Od Brice sin", brani se Stanislav "Ima jedinicu iz biologije pa za izac na popravni mora donit herbarij"

"Pa suvo cvijeće", kaže Mannko prezrivo "Stisnio bi mu ja u teku sto maraka, pa bi onda vidio kako bi mali dobio jedinicu "

Le ima okrenuta ocu Juhja zakoluta o ima Frizerka bez radnoga iskustva, sklona mra nome nasla ivanju sudbinama gospo ica što su na kiselome papiru jeftinih romana venule od žudnje za voljenim, nijemom se gestom ispri a Stanislavu, pokazuju i da i sama zna kako je žaljenja vrijedno to da je njezin roditelj takav jedan beznadan slučaj, matenjalist i sirovina bez smisla za lijepo I bila je tako ljupka u asu kada je zakolutala o ima, da se Stanislav toga ni sada, u tri sata ujutro, zureći u tminu gdje se oluja pomalo stišavala, nije mogao otresti Nije on bio od onih muškaraca pred kojima djevojke svakodnevno kolutaju o ima, ma kakvi, što se toga ti e, Linguz je, unato godinama, bio gotovo bez ikakva iskustva Prije dosta vremena, a opet ne tako davno da ga još uvijek ne zape e u prsima kada se toga sjeti, volio je jednu Dijanu što se, kako je to već u pjesnika zabrinjavaju e esta pojava, udala za drugoga, u ovome slučaju za mesara Dugo je Stanislav patio zbog toga, a onda zaboravio i, za pravo reci, više nije ni razmišljao o tome — kako je materi znao kazati kada bi ga ova upitala što se više ne ženi - "aspektu življenja" Ulijemo se bio po tom pitanju na isto Stoga se onako i uzrujao na ono kolutanje o ima, i na onaj njezin radosni sight1 kada ga je ugledala, pa one njezine pjege "Sva je pigava", prošapta Stanislav strasno, izvan sebe od želje za milim licem, pa i ustravljen zbog toga

79

Veliki ga je strah bio držao, što je na poslijetku i sam sebi morao priznati. No, zaključivao je kako je to strah od promjene, strepnja pred gubitkom mome nezavisnosti. Sad, što je, tu je, kaže Stanislav u sebi, tu smo di smo, ne more se i prnit i stisnit.

To ga podsjeti na onu njegovu etnološku studiju što se bila zaglavila u prvoj rečenici. Ode do stola, izvuce papir iz stroja, zgužva ga i baci. Potom utrne svjetlo i leže u postelju zure i u strop. Soba se ne ujno prelijevala iz modre i ljubiaste u crvenu, svitalo je.

80

Poglavlje deveto

koje pripovijeda o nogometnoj mafiji i o tome kako domovina ostaje bez majki Selo je bilo zakunjalo u vrelinim ljetnim popodnevim, još su samo babe zvjerale po kužinama s mlatilicama za muhe, a zrele crne dudinje bezglasno padale u prašinu. Tra ak uzbu enja donio je tek po etak natjecanja u podru noj nogometnoj ligi, gdje je mjesna lopta ka uzdanica, NK Bojovnik, ostvario visoku pobjedu od pet prema jedan protiv kluba iz susjednog sela. Bojovnik, bivši Proleter, i ina e je imao blistav po etak sezone: s prvim utakmicama, a katkad i cijelog jesenskog prvenstva, zbog njegovih se pobjeda mnogi janjac zavrtio na ražnju. No, s prolje a bi, ve tradicionalno, uslijedila serija sramnih poraza, koja je gdješto tako znala razbjesnjeti Smiljev ane da su jednom, preklani je to bilo, igra i i uprava, vrativši se s jednog gostovanja gdje su pružili ponižavaju e lošu partiju, punih etiri sata ostali zato eni u autobusu u središtu sela, ustravljem od svjetine što im se grozila kosirima.

81

S prolje a bi se, bez pretjerivanja, siroti Bojovnik, suprotno svomu di nom imenu, pretvorio u pravu vre u za nabijanje i naskoro postao najbjedniji od svih klubova bijedne lige, pavši na dno tablice, a sve to zbog pohlepe njegove uprave, koja je upravo besramno prodavala bodove. To kako su oni lažirali utakmice, to je bilo upravo nekrš anski. U smiljeva koj usmenoj predaji tako je još uvijek živa pri a o Zlatku, sada nastavniku fizike, a nekadašnjem golmanu nekadašnjeg Proletera, koji je u trenu kada je protivni ki igra pucao penal — kleknuo da zaveže kopa ku! Ili ono kada je Brico, neko perspektivni centarfor, nekakvim udom ostao sam s loptom pred protivni kim vratima, a onda, u svom užasu ne znaju i što bi drugo, odglumio da ga je uhvatio gr pa stao cijukati ska u i na jednoj nozi.

Kada im se ve ne bi dalo izigravati slaboumnike, u klubu bi angažirali Stevu. Stjepan prozvan Stevo, seoska luda, alkoholi ar od roditelja alkoholi ara, bijaše neobi no nasilan mladi , koji je ve bio robijao zbog nanošenja teških tjelesnih ozljeda, a koji je za sitan novac, bocu konjaka ili tek za toplu ljudsku rije bio spreman utr ati u teren i odvaliti suca šakom posred lica. Nevolja je bila što se Stevu nije moglo kontrolirati: njemu se, naime, to na poslijetku toliko svidjelo, da je posve nemotivirano štemao suce, ak i kada je to bilo suvišno ili ak štetilo interesima podru nog ligaša.

No, prvenstvo je tek po elo, Bojovnik je pobijedio i sada se nitko ne želi sje ati onih manje veselih epizoda iz povijesti kluba, nego se u Bevandi zanosno prepri avaju osobito lijepi trenuci utakmice, a pijane se noge, u pokušaju uprizorenja okretnih prodora danas posebno raspoloženog centarfora Mrkvice, saple-u i padaju preko stolica.

"Paško, jebem mu mater", ljuti se gostioni ar Markan, "svaka U stolica me je došla sedandeset maraka."

"Oprosti." 82

"Jebi ga", kaže Markan pa se vrati onim arobnim užasima iz crne kronike kojima se dotad nasla ivao za šankom.

"Utr en je identitet muškarca kojega je u srijedu u ve ernjim satima, polugolog i bez ikakvih osobnih isprava, privela policijska ophodnja u Trpnju na poluotoku Pelješcu", itao je gostioni ar strasno. "Rije je o

austrijskom gra aninu Ludwigu Wittgensteinu (47), be kom nastavniku prirodopisa, koji zajedno s obitelji ljetuje u privatnome aranžmanu u Baškome Polju. Nesretni je Wittgenstein, kako je naknadno ustanovljeno, u petak ujutro neoprezno zaspao na luftmadracu u moru ispred Baškog Polja, da bi se, nošen morskim strujama, probudio tek poslije nekoliko sati, tridesetak nauti kih milja južnije, gdje su ga, tako obnevidjela sun anicom da jadtik nije znao ni kako se zove, policijske snage uhitile misle i kako se radi o albanskom izbjeglici. Austrijsko veleposlanstvo u Zagrebu ovim putem zahvaljuje djelatnicima Policijske uprave Dubrova koneretvanske županije na humanosti koju su iskazali prema njihovome gra aninu."

Za stolom uz sam šank Marinko, Crni i Milan kartali su šnaps, a Brico je došao kasnije pa je samo gledao.

"Kralja, kralja mu baci...", upade najednom kibic uzrujano.

"Ne smin s kraljen: trica je u njega", kaže Marinko pokazuju i na Crnoga.

"Ma opizdi kralja kad ti kažen, nema ti on ništa", osokoli ga Brico koji je sjedio na uglu izme u Marinka i Crnoga pa je mogao vidjeti karte i u jednoga i u drugoga.

"E, jebi ga, Brico", kaže Crni ogor eno, "ako eš gledat, šuti i ne mišaj se."

"Oprosti", re e Brico, "zanio san se."

"Jebi ga, nije red."

"Oprosti", ponovi kibic.

"Pa ne moremo tako igrat", nastavi Crni.

83

"Oprosti"

"Mislom, stvarno nije u redu "

"Oprosti1" razgnjevi se Brico "Oprosti1 Oprosti1 Oprosti1 Oprosti1 Oprosti1 Oprosti1 Oprosti1 Je li ti lakše"*

"Poseri ga", re e još jednom Crni nujno "Sad je kasno "

"Pred Okružnim sudom u Koremci", oglasi se ponovno Mar-kan i samo što se ne oblizuje, "po elo je su enje Predragu L (23) iz Zagreba, koji je u travnju prošle godine svojim vozilom marke opel corsa, registarskih oznaka ZG 431-ES, oborio pješaka Mislava K (39), KV elektromontera iz Koremce Neobi no je da je Mislav K u ovome udesu prošao gotovo neozlije en, a Predraga L zapravo tuži zbog nanošenja duševnih boli Prilikom udarca re enom opel mrsom Mislavu K je, naime, odletjela s glave kra a rida vlasulja te su njegovi sugra ani prvi put saznah da je on zapravo elav Korem ki je elektromonter u svojem jednoi-polsatnom svjedo enju u petak kroz suze ispri ao da je ovim inom ozbiljno narušen njegov ugled, izgubio je san i apetit, a nenadoknadivom štetom smatra da ga prijatelji, koji su ga prije zvali Miki, sada zovu upavi "

"Markane, daj mi kutiju Croatie", re e Stanislav koji je upravo bio ušao u lokal Gostioni ar nezadovoljno zafrkta što ga odvajaju od štiva "Oho-ho1" povi e uto Crni ugledavši Lmguza "Koga mi to vidimo" Je li to poznati jeba malo doša da nas obi e"

"Kakav jeba "" pita Milan za u eno "O emu ti to pri aš"

"O emu pri an"" re e Crni tobože udivljeno "Moj smko, pa znaš li ti da pnd tobom stoji jedan doktor od seksa, jedan jedan jedan ministar jeba kih poslova1"

"Nemoj me zezat"" Suinislav se u neprilici kiselo nasmiješi HI "Kad ti kažen", re e Crni "On bi nami o tin stvarima moga predavanja držat Ovako kad ga gledaš, reka bi - smotan, budala, šta on zna A ovamo ti on, moj Mannko", obrati se Crni sada emigrantu, "voda ženske po polju "

"Ma bogati"" za udi se kao Mannko, shva aju i da je tu nekakva zajebancija posrijedi "Crni, nemoj", zacvih Linguz mole ivo "Pusti, molm te Nemoj, ko brata te molm Kora ali su kroz polje i mali su im se prsti kao nehotice dodirivah, hodah su sretni prašnjavom cestom

grbavom od proljetnih lokava, pokraj grmova dra e oki ene najlonskim vre icama, u suton što se crvenio kao u kaubojskim filmovima On, Linguz, zamišljeno je grizao dugu žutu slamku, dok je ona, Juhja, grickala krajeve kose Preko ceste je u neko doba pretrao jedan užasnuti zec, Linguz se hitro sagnu i potegnu kamenom za njim Promaši, naravno, razo arano širi ruke, a ona mu se su utno smiješi, kao da kaže "Nema veze, bit ce neki drugi put" Onda ju je on uhvatio za ruku i pogledavši dlan zabezeknuto ustanovio rijedak hiromantski fenomen liniju života dugu, po prilici, kao Mississi-pi s Missounjem Neobi no ju je, a koga i ne bi, obradovao taj fakat Kroz korov je izvirivala zahr ala olupina automobila, s mladicama topola izniklima tamo gdje je neko stajao motor Odba eni štednjaci, televizori, stan frižideri nekako sablasno rastvoreni i prazni, zavaljeni na gomilama gra evinskog otpada svjedo ili su kako je dramati an bio susret potroša ke civilizacije i ovoga malog gladnog sela Sav onaj raskoš koji je prije desetlje e ih dva kupovan u Njema koj, krasni predmeti za kojima su Smiljev-am posegnuli nerijetko posve nepromišljeno, od požude za ljepšim i dostojnijim životom, trunu ovdje na zapuštenim ledinama

85

Izme u svega tog sme a prolaze Juhja i Stanislav i divno im je, dodiruju se prstima, a onda sramežljivo odvoje kada pro e netko na traktoru Stanislav je zapravo malo u panici jer ne zna što bi još kazao, a i Juliji je neugodno i žao joj je momka, jer vidi kako se on napreže smisliti nešto umno i šarmantno što bi produžilo njihov razgovor i ovo druženje "Ostaje h Hrvatska bez majki"" bubnu napokon Stanislav spasonosno "Ha1" uzdahnu on zabrinuto "Naše djevojke odlaze u tu inu, a hrvatski momci, nao iti i krepki, u dobi od ženidbe, po selima zavijaju sami kao vukovi "

Djevojka iz tudme odšuti, uglavnom stoga što sa svojim znanjem materinskoga nije baš dobro razumjela muškarca Tko to zavija kao vuk, mislila je, otkako je došla ona nije vidjela nikoga da zavija kao vuk Stanislav, me utim, pogrešno shvati njezinu šutnju "Nemoj me krivo shvatit", ispravi se on, "nije da ja tebi zamiran što ti živiš u Njema koj Bila su, Bože moj, takva vnmena, da je tvoj caca, za pnživit, mora ic u Njema ku Ah, to je na kraju dovelo da mi danas imamo jedan naprosto strahovit deficit žena I šta sad' Ha1" haknu opet Stanislav "Sta sad"

ponovi on više za sebe, vidjevši da frizerska pnpravmca ne pokazuje osobito zanimanje za demografsku kataklizmu što se nadvila nad domovinom "Jedna od mjera o kojoj bi svakako valjalo razmisliti", nastavi Lmguz, "je uvoz žena s Jamajke To je tropski pojas, cure su lipo gra ene, sposobne za ra anje, u svakom pogledu kvalitetan ge netski materijal Osim toga, Hrvati vole crnomanjaste žene, što potvr uje i narodna pjesma Zbog jedne divne crne žene "

Juhja ponovno ništa ne re e "Mishn ", re e Stanislav zbunjeno, "nemoj ti mislit da meni smeta što ti nisi skroz crna Ma, kakvi, meni baš paše da ti tako m ilo bacaš na plavo Meni se, da ti pravo kažen, ona pisma baš i ne svi a Neš ti pisme1"

Juhja se od neugode zagleda u svoje sandale, a Stamslav postide- no zamuknu Majmune, majmune, majmune, majmune, majmune, majmune, majmune ponavljao je u sebi jadno I tako, hodaju oni u susret rumenom suncu što visi iznad tamnih brda, Juhja misli kako bi uskoro morala po i kuci, a i on zna da je tako, i oboje su prestrašeni injenicom da ce se morati rastati, a da ljubavna veza što je oboje

priželjkuju nije nimalo bliže svojem ostvarenju Muškarac grozni avo razmišlja "Kasno", re e Julija tiho "Nacht Mrak još malo "

" ekaj", re e Lmguz " ekaj, nišan ti reka napisa san ti pismu"
Djevojka ga preplašeno pogleda "Napisa san ti pismu ", ponovi Stamslav "Pismu, samo za tebe "

Mala se Švabica zaustavlja i gleda ga iš ekuju i, ovaj pak užasnuto zuri u nju, prolaze sekunde i onda, upravo u asu kada je Ju-hja vec htjela po i, Stamslav strasno prošapta "Ne daj se Juhja

Ne daj se godinama moja Juhja druk ijim pokretima i navikama Jer još ti je soba topla

prijatan raspored i rijetki predmeti Imala si više ukusa od mene
Tvoja soba divota

Gazdarica ti je u bolnici

Uvijek si se razlikovala

po boji papira svojih pisama, po poklonima ", deklamirao je Lmguz zaneseno, promukla glasa, žudno gledaju i djevojku pred sobom, upravo paraliziranu od ežnje "Ne daj se, mladosti moja, ne daj se Juhja", vapio je Stamslav tronuto "Dugo je pripremano naše poznanstvo I onda slu ajno, uz vru u rakiju i sa svega nekoliko re enica loše prikrivena želja tvoj na in gospode i obrazi seljanke

I tu Julij a više ne izdrža, nego u suzama zgrabi muškarca u zagrljaj i stisnu se uz njega jecaju i.

Stadoše se izbezumljeno ljubiti te gnje iti. Obnevidjeli od strasti nisu ni vidjeli auto koji je uto prošao pokraj njih.

"Evala, majstore!" doviknuo je Linguzu, usput i razdragano zatrubivši, Crni, koji se upravo tada sa starijim sinom vra ao iz ribolova. Tom slu ajnom susretu zahvaljuju i, jedan doga aj na kojemu je Stanislav posljednjih dana grijao svoju dušu, sveti trenutak u kojemu je on prvi put, gotovo u Spasiteljevim godinama, okusio zadovoljstvo uzvra ene ljubavi, sada se ovdje u gostionici unižava i prlja.

"Da si ti to vidio, moj Marinko", obrati se Crni ponovno emigrantu, "kako je on stisnio tu malu: ja mislin da su joj modrice ostale po guzovima."

"A jesu li bar kakve guzice?" znatiželjno e Marinko. "Pa, onako", re e Crni, "malo su ve e."

"Uf!" uzdahnu Marinko strastveno. "Takve su mi najdraže. Ja volin kad su onako mesnatije. Šta ti misliš, momak?" obrati se emigrant sada Stanislavu. "Jel da je lipše kad su malo mesnatije?"

Stanislav pocrveni i, promucavši nešto nesuvislo, gotovo pobje-že iz gostionice.

"He, he!" zasmija se Marinko veselo. "Koji van je ovo mlatimudan?" pita on ovu trojicu tek što je Linguz zamakao iza vrata.

"Ma, pusti", kaže Crni kuckaju i se kažiprstom po sljepoo nici, "to ti je jedan ovde iz sela šta piše pisme."

"Pisme!?" re e emigrant prezirno. "E, da mi je vidit onu šta je ovi guzi, jadona li joj majka."

Crni se stade grleno cerekati, tako iskreno i izdašno da se i emigrant morao zasmijati svojoj šali.

"Jel da mi je ova dobra", kaže on zadovoljno, "a, Crni?"

HH

"Baci konja", re e tada Brico emigrantu. "Baci konja: u njega ti više nema aduta", re e on pokazuju i na Crnoga.

"E, jebi ga, ja više ne igran!" kaže Crni bijesno bacaju i karte.

89

Poglavlje deseto

koje po inje teološkom raspravom o silikonskim sisama, a završava naopako Linguz i don Štipan igrali su šah u hladu pod orahom ispred župnoga dvora, na sklopivom, kamperskom stoli u. Na zidu pokraj stola dvije su aše i vr hladne limunade, skoro je etiri, pop se malo as razbudio od poslijepodnevnog sna i malo je smeten, hrastove figurice što ih zastupa svakako ne mogu o ekivati njegov puni angažman. No, Linguz je sre om tako jadan igra , dekoncentriran i ishitren, da se tu i nema što puno misliti. Smiljeva kom dušobrižniku zapravo je udno kako je Stanislavu uop e palo na pamet da bi igrao šah s njim. Kada je Linguz prvi put, malo nakon što je don Štipan došao na službu u selo, banuo s kutijom šaha pod rukom, sve enik se branio kako ne mari za to pa i nije bogzna kakav igra , ali Stanislav je bio uporan pa su zaigrali i sve enik je pobijedio, kao što je uostalom, posve nezainteresirano i bez strasti, pobje ivao u svih onih —

91

Linguz je pomno vodio evidenciju — stotinu šezdeset i sedam partija što su uslijedile. Stvar se, naime, prometnula u besmislenu naviku koje se pristojni i sramežljivi sve enik nije znao otresti, a na kojoj je Linguz, s druge strane, iz posve nerazumljiva razloga ustrajavao, pojavljuju i se vedar, optimisti ki trljaju i ruke, makar do sada u ciglih stotinu šezdeset i sedam puta nije izvukao ni tri avi remi, svakoga utorka poslije podne.

Pijuckaju, dakle, njih dvojica limunadu, popili i kavu pa i smazali po zdjelicu izvrsnog paradizeta što ga je Ruža napravila, i u hladu pod orahom igraju šah. Linguz se, kao i obi no, pravi blesav i pomalo vara, misle i da ga don Štipan ne vidi. Don Štipan, dakako, sve vidi, ali mu je obi no neugodno na to upozoravati svojega protivnika. Danas je, me utim, još mrzovoljan od sna, ai ovo dangubljenje mu nekako teže pada nego ina e, pa se ne da.

"Oba lauffera su ti na crnom polju", zaklju i sve enik nakon razdoblja poduže šutnje.

"Molim?!" zaprepasti se Stanislav.

"Kažen: oba lovca su ti na crnom polju", ponovi pop.

"Vidi, stvarno", re e Stanislav jednostavno.

"E, pa ne mogu ti oba bit na crnome", zainati se sve enik.

"Misliš", re e Linguz sumnji avo.

"Nije da mislin, nego je to pravilo", razbjესni se sve enik. "Uvik je jedan lauffer na crmn, a drugi na bilin poljima. I to ka!"

Stanislav se za u eno zagleda u plo u, razmišlja.

"Ne znan, ništa mi nije jasno", re e on na poslijetku nevino, kao da mu je upravo nekakva nerazumljiva, ekstrasenzorna sila pomicala figure. "O eš da poništimo partiju i po nemo novu?"

"Ma, ne", kaže don Štipan frustrirano, "nije važno. Igraj."

Pop se baš loše osje ao tih dana, nikako ga nije napuštao osje- .ij što je uslijedio nakon one, isprva slatke, pobjede nad Tatjanom, osje aj kako je jadan i besmislen u svojoj sve eni koj nedodirljivosti. Njegov izdvojeni i superiorni položaj sve mu se više inio poput kaveza u koji je nesmotreno zato en i sada o ajno lupa glavom o rešetke...

"Štipane", oglasi se u neko doba Stanislav.

"Molin?"

"Sve nešto mislin kako bi te jednu stvar svakako mora pitat."

"Šta je bilo?"

"Znaš li ti koji je službeni stav Crkve glede silikonski' sise?" bubnu Stanislav.

"Bog s tobom", kaže pop, "kako ti je to palo na pamet?"

"Eto", re e Linguz, "neki dan san baš razmišlja o tomu. Kako su silikonske sise totalno suprotivne Svetomu pismu."

"Ajde!" za udi se sve enik. "Otkud ti to?"

"Pa znaš kako u Bibliji stoji: ' ovje e, prah si bio i u prah eš se pretvoriti'?"

"E."

"A silikonske sise se ne mogu pritvorit u prah: one ne gnjile."

"Ne gnjile?" ponovi don Štipan razdragano.

"Ja mislin da ne gnjile. Ipak je to, re emo, nekakva plastika, je li? A plastika, šta se zna, ne gnjili, nego ostane i po stotinu godina ista. Žena, za priliku, umre i istrune, raspadne se i kasete, a sise ostanu kakve su i bile."

"Ma, ne e bit tako", usprotivi se don Štipan.

"A kad ti kažen da je tako", re e Linguz. "Sto godina prošlo, a sise ko ispod eki a."

"Ozbiljno!?"

"Ko ispod eki a."

93

"Pa jesi li ti to vidio?"

"Nišan vidio", brani se Linguz, "ali, ako bolje pogledaš, sve vodi tomu. I zato ja mislin da bi se Vatikan tu mora vrsto postaviti: neš majci, nema silikonski sisa. Drži šta ti je Bog da!"

"Kako to misliš - drži?" zasmija se don Štipan.

"Eto tako lipo", ne da se Stanislav, "ne more se protiv Božje volje."

"Opasan si ti, moj Stanislave", re e pop zamišljeno, otpijaju i gutljaj limunade. "Baš opasan."

"Ma, lako je tebi pri at", kaže Linguz, "ti nemaš problem s tim stvarima."

"S kojim stvarima?"

"Pa sa ženama i to, razumiš? Tebe to ne tangira. A i bolje da te ne tangira: i ne znaš kako si sritan zbog toga", zaklju i Stanislav malodušno. "A ja... Pogledaj mene... Trideset godina ja nišan skoro ni mislio o tomu. Žena?! - ma kakvi, ni na kraj pameti mi nije bilo. A onda te odjednon strefi i... Tja!"

uzdahnu Linguz. "Bolje da ti ne pri an."

"Šta je bilo?" re e Štipan zabrinuto. "Silikoni?!"

"Ma, jok, kakvi silikoni", kaže dopisnik Starih ognjišta, "cura je na mistu, nema greške, nego, mislin, sve to skupa... nije zgodno... promini ti život."

"A je", složi se sve enik, "tu si u pravu."

"A opet", nastavi Linguz, "što je muškarac bez žene? Muškarac bez žene je kao govno na kiši", zaklju i on filozofski.

Sve enik ostade turobno gledaju i preda se. Nije ni primijetio kada mu je Stanislav, mi u i, opet sasvim nepropisno, kulu sa GI na H7, pojeo pješaka. Prazan i nesretan u svome srcu, Linguzu se domalo ispri ao nekakvom obavezom koju je bio sasvim smetnuo s uma i rastao se s njim.

<n

Na drugome kraju sela, upravo nekako u to vrijeme, u bijelome sakou, izbrijan, namirisano, za ešljan i s jednom vitkom ružom u ruci, Marinko je pjevuše i Te tri slatke rije i pokucao na Tatjanina vrata. Vi eni lan emigrantske zajednice, koji se po ženinoj smrti posve raspomamio pa po eo bojati kosu, odijevati šarene košulje i kititi se

prstenjem, a nedavno su ga, kažu, vidjeli i u jednome disku gdje živahno dipa oko šipanca s ašom viskija u ruci, odavno je bio zamijetio ovu mladu udovicu, raspitivao se o njoj te držao vrlo osnovanim da bi se njih dvoje mogli sastaviti. Ona udovica, on udovac - kud eš prikladnije, inilo se Marinku, bio bi upravo grijeh da to ne u ine. ekaju i pred vratima, on otre žute špicarice o nogavicu, dlanom zagladi frizuru, noktom iš isti vlakno junetine izme u zuba i maši se za zrnom grož a s odrine iznad vrata. Iz usta mu izleti izbezumljena osa što je bila naselila zrno i, baš kao i Marinko, aspirirala na slatki grožda-ni sok. Preplašeni joj ovjek opsova mater. Iz ku e se nitko nije javljao, emigrant još jednom pokuca.

Rastavši se sa Stanislavom, don Štipan ude u župni ured. Tamo se okrenuo, zatvorio za sobom i ostao stajati tu pred vratima, nesabran, dok su mu se misli kovitlale, a žudnja razdirala utrobu. Tresnu elom o drvenu plo u. Pa još jednom. Potom se uznemireno ushodao po sobi. Napokon sjede za stol, pomisli na as kako je udno da ne osje a ni trun želje za alkoholom, no to ga nimalo ne ospokoji.

"Faljen Isus!" viknuo je vlasnik praonice Kroatien i vi eni lan emigrantske zajednice pred Tatjaninim vratima nestrpljivo. "Ima li koga!?"

Kada mu se nitko ne javi, Marinko pritisne kvaku - bilo je otvoreno. Bez imalo zazora on ude u ku u i stade zavirivati po sobama, najprije u dnevni boravak, onda u kuhinju, dvije spavaonice, ak i u kupaonicu. Nigdje nikoga. Na posljjetku se vrati

95

u tinal i sjede u fotelju tik do stoli a s telefonom. Ugleda svoj odraz u velikom zrcalu na drugome kraju sobe pa, kao da sokoli sam sebe, namignu, stražnjicom nekoliko puta posko i na fotelji i nabode se na nešto. Zavla i ruku pod stražnjicu pa negdje iz fotelje izvadi etku za kosu. "Cccc", cok e Marinko prijekorno vrte i glavom. Kao da je Tatjana upravo na njegovoj fotelji ostavila etku za kosu: tako se on ve , posve siguran u sretan ishod ašikovanja s udovicom, udoma io u njezinoj ku i.

Pop je, s druge strane, bio puno manje siguran. Makar je u toj stvari mogao biti daleko samopouzdaniji od Marinka, bio je prestravljen onim što je kanio u initi i ruke su mu se doslovce tresle dok je listao bilježnicu s telefonskim brojevima župljana. Okrenu Tatjanin broj. U taj as netko bojažljivo kucnu na vratima.

"Don Štipane", rekla je sve enikova doma ica Ruža proviruju i, "neka cura vas triba."

"Faljen Isus", re e Julija sramežljivo ulaze i.

"Navijeke", odzdravi pop zate eno, još uvijek sa slušalicom u ruci. Djevojka ude i zbunjeno stade na sredini sobe. "Sjedite... sjedite", ponudi joj on zbunjeno.

Telefon je zazvonio u Tatjaninoj ku i, odmah pokraj Marinka. Zazvonio je drugi put, i tre i, etvrti... Da se javim, pomisli on, a onda ipak odusta.

"Ja imala veliki problem. Molim vas ko Bog", rekla je Julija sve eniku tek što je sjela, "vi meni pomogli?" Don Štipan kimnu. "Mein Vater, Moj tata...", nastavi frizerska pripravnica nevi na materinskom jeziku. "Vi znate moj tata, Marinko, on... buuuuuu!" raskrili djevojka ruke i strahotno raskola i o i, ne nalaze i prikladna izraza za o evu udovišnu narav. Don Štipan se trgnu unatrag.

Upravo kao što se na drugome kraju sela u tome asu trgnuo i Marinko kada je, tik pokraj svoje glave, za uo Tatjanin glas.

"Dobar dan, dobili ste Tatjanu", za u se iz telefonske sekretarice, a emigrant od iznena enja umalo posko i iz fotelje. "Trenutno nisam kod ku e. Ostavite poruku poslije zvu nog signala. Pi i i..."

"Ja našla Freund... kako se re e... momak! Ja našla momak", objašnjavala je Julija sve eniku.

"Momak - Stanislav! Vi znala Stanislav?" Don Štipan kimnu glavom. "Ja puno volila Stanislav, aber mein Vater, moj tata buuuuuuu!..."

"...On bude popizdila", slušao je Marinko na drugome kraju sela zaprepašteno iz Tatjaninog telefonskog automata, jedne od onih budalaština koje je udovica pokupovala u svojoj o ajnoj želji za boljim i ljepšim životom, besmislene naprave na kojoj nitko nikada nije ostavio poruku. "Ja znala moj tata", kazivala je Julija oja eno. "Kad ja njemu bude rekla za Stanislav — mein Goti To ne bude dobro!..."

"Ja vas molila...", kršila je oja eno ruke Julija.

"...vi razgovarala s moj tata", ulo se iz telefonskog automata u Tatjaninome tinelu.

Su utno kimaju i sirotoj Švabici, nalaze i u njezinome slu aju podosta sli nosti sa svojim vlastitim, don Štipan tek sada shvati da mu je slušalica još u ruci te je vrati na mjesto: na drugome kraju sela telefonska je sekretarica zamukla nenadano kako se i javila. Marinko je gnjevno zgrabi, tresnu njome o pod pa je stade bjesomu no gaziti.

97

Poglavlje jedanaesto

u kojemu se dvoji o kvaliteti doma eg haiku pjesništva, a polemika bude okon ana toljagom Ako je Julija mislila da zna kako je gadna narav njezina oca, prevarila se. Pojma ona jedna nije imala kako divlji može biti njegov bijes. Sa svojim osebjnim shva anjem roditeljstva, gdje je potomku legitimno uskratiti pravo na privatnost, oduzeti mu slobodu odlu ivanja pa ak i život, tretirati, u najkra emu, svoje dijete bjednije negoli su naši pe inski praoci tretirali ratne zarobljenike, Marinko je, saznajući da mu se k i vida s tipom koji sri e liriku, gotovo skrenuo pame u od gnjeva. Takav gnjev ne pamti se valjda od one strašne no i kada je Jahve sve egipatske prvorodence podavio kao ma i e. Po prilici s jednakom nakanom banuo je Marinko u župnu ku u te, ne našavši k er, stao psovati preneraženog župnika da kakav je to na in stavljati se izme u oca i djeteta. ak je i pljunuo pritom, a don Štipana je osobito zaboljelo kada ga je emigrant nazvao budalom pijanom.

99

"Sram te bilo", kazao je Marmko prezirno, i plahog je seoskog pastira doista bilo malo sram "Dovest cu ja tebi policiju ovde1" prijetio je razbjesnjeh emigrant, ne pojašnjavaju i potanje razlog dolasku redarstvenih snaga

Potom je izašao iz ku e i okre u i se u dvorištu stražnjim kra jem auta zveknuo u stupic dvorišne ograde na kojemu je klesarska radionica Bruno i sinovi prije samo tri dana bila postavila jednoga krasnog mramornog kerubina kako kle i u molitvi Stupic se zaljulja i an eo pade, a Mannko isko i iz auta bijesno gledaju i ošte eni branik "I za ovo ceš mi platit1" vikne on sve eniku koji je užasnut stajao na vratima Emigrant uzrujano zgrabi onoga palog an ela pa ga hitnu u obližnji povrtnjak, ravno u nasad paprika "I još samo da te još jednon vidm sa svojon ceron", zaprijeti on još jednom, "ubit cu te ko zeca1"

Ni kod ku e nije našao Juliju, pa se iskalio na posteru u njezi noj sobi Na slici nekakav zalizani dripac na motociklu besramno hvata neku plavojku za dupe u rasparanim trapericama " ubre jedno" vi e Marmko trgaju i poster "Kurva" govori on otvaraju i sada Juhjm ormar Stade izbacivati njezine stvari kroz prozor bluze i jakne, džempere, rublje, sve što dohvati samo grabi i baca u dvorište Dotr aše uto Ivanka i Ante, Marmkova sestra i zet "Mannko, bogati, šta radiš?" kaže Ivanka "Nemoj, svit nas gleda "

"Boli me kurac", kaže emigrant ljutito, "neka gleda Neka zna da kurva više ne e u moju ku u "

"Mannko, pusti, ajmo gledat televiziju, ima jedan lipi kaubojski film", umiljava se Ante, znaju i da ovaj više nego išta voli kaubojske Zbilja, Marmko stade Koji je?" pita

100

"Rio Bravo "

"Ajde ti u pi ku materinu, to san gleda sto puta", kaže Marinko pa još bješnje nastavi prazniti k erin ormar

Pod prozorom se odnekud pojavi Juhja i uze cmizdreci skupljati robu "Eno je1" vi e otac "Eno je1 Drolja1 Ne dolazi mi više u ku u, jesi li ula1 Ne dolazi mi u ku u, kurvetino1"

"Marinko", vapi Ivanka, "nemoj, Marinko, jedino ti je dite "Seli1" ne da se emigrant "Seli, da te ne vidm više' Ubij se1" savjetuje on djevojku o inski "Sta se mene ti e, moreš se slobodno ubit1"

"I ocu1" vi e sada djevojka buntovno "Du wirst mich nicht iviedersehenf"

"Molm'> Šta si rekla**"

"Du wirst mich nicbt miedersehen^", ponovi Juhja prkosno "Nikad te više ne u vidit* E, da san ja te snce1" kaže vlasnik praonice Kroatien prezirno "Ulazi u ku u, jeben li ti lss1 Isti as da si došla u ku u, pi ka ti materina1"

"Juhja, dušo, do i u ku u", moli sada i Ivanka Marinko da ce sko iti kroz prozor, a Juhja uhvati bježati skupljaju i na prsima nekoliko bez reda pokupljenih komada odje e Otac, me utim, odusta od skakanja, tek zavitla nekakvu cipelu za njom i ogor eno pijunu

Sutradan je ujutro, nešto sabramji, otišao do Stamslava Blatnja va bujica gnjeva, pomu ena svijest za koju nisi znao što je sve u stanju u initi, danas se bila umirila, povukla u svoje korito Osje ao se posve prisebnim, mržnja ga nije gušila Ali ni on nju Posrijedi bijaše kvalitativni pomak koji bi najbolje opisala pravna znanost divlja ki zlo in iz strasti, na koji je emigrant ju er bio spreman, tijekom no i je ustupio mjesto sasma civihzira-

101

nom predumišljaju da nekoga prvim avionom otpremi pred lice Gospodnje. Taj netko upravo je u dvorištu zaljevao ruže kada mu je Marinko poželio dobar dan. Linguz se ukoio od strave.

"Ajme, što su ti lipe ruže", po eo je Marinko neo ekivano prijateljski. "Ma, vidi što su šesne", re e on udivljeno. Stanislav ništa, pilji preda se. "Moje nikad nisu bile ovake", prizna Marinko nježno pipkaju i žute laticice, "krupne, mesnate... svaka ti ast, majstore!"

"Fala lipa", protisnu Linguz.

"Pa, reci mi", pita emigrant znatiželjno, "kako ti to s njima kad su ovako lipe? Jel to neka kemija?"

"Bože sa uvaj", osokoli se malo Linguz. "Nikakva kemija, samo puno pažnje i jedan pozitivan, kako bi reka, ljudski pristup. Znete, biljke imaju osje aje, isto ko i mi. S njima sve moraš na lipe..."

"Ozbiljno?!" za udi se Marinko.

"... Razgovarat s njima..."

"Ma, vidi bogati?!"

"... Pa i pivat in?!"

"I pivat?!"

"Kako da ne", kaže Stanislav, "nekad in moraš i pivat!"

"Pa šta in ti pivaš?"

"Kako kad."

"Dobro, za primjer, reci mi jednu pismu šta in pivaš", uporan je Marinko.

"Za primjer primjera", re e Linguz, "Evo zore, evo dana. Primijetio san da puno vole kad in to pivan."

Marinko se uhvatio za kolac što je pridržavao jedan ružin j;rm i zaprepašteno gleda Linguza pa kima glavom makar mu

102

ništa nije jasno, ni to da ruže vole ustaške pjesme, ni to kako se njegova jedinica zagledala u ovakvu budaletinu.

"A one tvoje pisme", pita on sada. "I ti pišeš pisme, je li tako?... Je li to nešto što se more, onako, zapivat. U društvu, re emo, ili u svatovin?"

Stanislav zvani Lmguz se preznojava. Za tajnika Ogranka Matice hrvatske, pjesnika, slikara naivca i sakuplja a narodnih poslovice, za amaterskog meteorologa, promatra a ptica i aktivista Hrvatske naj istije stranke prava, za jednoga linguza koji je u selu ve bio obilježen kao stari momak, ovo je posve novo iskustvo.

"Vidite", re e pjesnik napokon, "to je poezija... Kako bi reka, haiku poezija", bubnu on, a jato vrabaca baš u taj as prhnu s obližnje koštele. Kao da su se i ptice preplašile stravi ne kona ni-ce kojoj ovaj sastanak neumitno vodi.

"Poezija?!" kaže vlasnik praonice Kroatien zbunjeno. "To je nešto ko, re emo, Tm Ujevi , je li?"

"Sli no", re e Linguz, sretan što je njegov potencijalni tast barem za Ujevi a uo. "Sli no, samo na japanskon."

"Ti pišeš na japanskon?"

"Pišen na hrvatskon, ali je, kako bi reka, japanska pisma."

"Japanska pisma na hrvatskon?"

"E."

"Ništa te ja ne razumin."

Stanislav grozni avo posuti.

"To je...", kaže on nakon podužeg razmišljanja o ajno. "To je ko da vi, re emo, sad kupite japansko auto."

"Koje?"

"Za primjer primjera, hondu"

"To je govno od auta."

103

"Ah vi ga, re emo, isto kupite "

"Nikad ja to ne bi kupio", kaže emigrant uzrujano "Ja od l jadu devesto i sedandesete vozin svoga merdana bez da san ljed-non bio u mehani ara Nikad ja ti dubar što ti govoriš ne bi kupio ava1" vi e Mannko "Ne bi ni sio u njega "

"Re emo, onda", smiruje ga Stamslav, "neka hondu kupi vaš brat Jure "

Tišina Mannko razmišlja o naravi svojega brata s kojim vec sedam godina ne govori "E, vidiš", re e on zadovoljno, "vidiš, on bi moga On je budala, on bi baš moga kupit japanca "

"Eto, za primjer, vaš brat Jure kupi japansko auto Je li on un-da Japanac"

"On je govnu brat" "Ah nije Japanac' "

tCKJ Si

Nije

"E, tako i ja " Sta i tv "Tako i ja pišen pisme što su i izmislili Japanci, a nišan Japanac, nego Hrvat", kaže Linguz slavodobitno, a Mannko stoji prepad-nuto, više i ne trep e od užasa "Mogu li se te japanske pisme baremko recitirah" kaže on poslije jedne duge, mu ne minute, vec na izmaku zdravog razuma

"Mogu " "Pa ajde "

Lmguz se neko vrijeme koncentrirao zure i u obzorje, a onda sklopio o i i nadahnuto izdeklamirao " U kužinia

dime se etiri pršuta

vijenac kobasica "

101

Sekunde prolaze, uju se traktori u daljini, vika iz sela i, vrlo prikladno, jecavo mrtva ko zvono sa crkvenog tornja Stanislav je otvorio o i, gleda prestravljenog Mannka Emigrant koji je preživio tri Udbina atentata, koji je, po vlastitom priznanju, ak i udavio kao ma ku udbaša koji ga je trebao ubiti, ne može k sebi do i Mu i on, mu i Lmguz, stahotno je pogledati kakva je to golema šutnja "To je sve", kaže Stanislav bojažljivo "Sve»"

Više se ne smi

"Pa ko ti brani"" pita emigrant preneraženo "Taki je propis", re e Stanislav, bespomo no šire i ruke Marmko stoji jedva kontroliraju i bijes koji mu je ponovno po eo vijati u utrobi, nervozno upnu laticu s jedne od onih krasnih Lmguzovih ruža "Aaaa1" zajauka Linguz "Pomalo, pomalo "Je li ovo nju boli, a?" kaže Marmko "Boli Ona sve uti isto ko i eljade", pojasni Stanislav "A ovo"" upita Marmko pa upnu još jednu "I ovo je isto boli, 2? Ovo je isto boli' " re e pa trgnu itav cvijet i baci ga u lice suradniku Starih ognjišta "Mater ti jebem bezobraznu, boli, a? Je li boli' 1" vi e on " ubre jedno neodgojeno, sram te bilo1 Boli, a" Tako i mene boli, srce me boli, vole jedan, kad vidm kako mi dite upropaštavaš1 Pu1" pijunu emigrant zgadoeno pa zgrabi onaj kolac o kojega se naslanjao, iš upa ga iz zemlje i zamahnu put umne pjesni ke tikve Ovaj se izma e, batina ga samo okrznu po ramenu i kliznu niz ruku

"Ajme meni, majko moja1" zavapi Lmguz pla no, hvataju i se za nadlakticu "Je li boli?!" pita Marmko "Je li te boh?!"

105

"Boli", prizna Stanislav izmi u i se.

"Neka", re e emigrant približavaju i se prijete i, "bolit e te i ja e." Ponovno zamahnu, a Stanislav se okrenu i uhvati bježati. Marinko poleti za njim, no ve nakon nekoliko koraka stane i zatopta nekoliko puta u mjestu kao da dijete plaši. "Jeben li ti majku na uranku!" viknu on za njim slasno. Puna mu usta te lijepe rime.

106

Poglavlje dvanaesto

gdje se pojavljuju dvije u selu svakako nesvakidašnje pojave, jedan general ijedna lubenica od dvadeset kila

Trup-trup-trup-trup-trup... tukle su o asfalt vojnici ke izme ritmi no, u dvoredu uz kraj ceste, pokraj vinograda i kukuruzišta.

"Neplac' majko moja mila?', prodera se promuklo jedan od regruta što su tr ali oki eni granama i busenjem suhe trave.

"Ne pla ' majko moja mila!?!' ponovio je vod poslušno.

"Rodila si ti debila?" zaklju i, u najboljoj tradiciji vojnici ke lirike, solist gromko.

"Rodila si ti debila!?!" složiše se vojnici jednoglasno. "Pozdrav nadesno!" viknu poru nik koji je tr ao uz kolonu.

Vojnici hitro, ne prestaju i s trkom, iskrenuše vratove put otvorenog sivomaslinastog džipa koji je upravo prolazio pokraj njih. Mlad muškarac na suvoza evom mjestu, s generalskim epo-

107

letama na ramenima, uzvratu ovlašmm, bezvoljnim i posve nepropisnim mahanjem "Kao da je na kolodvoru pa nekoga ispra a", pomislio je poru nik jalno, kako su već niži oficiri uvijek zbog ne ega jalni i uvrije eni na svoje pretpostavljene Pogotovo ako su im pretpostavljeni njihovih godina ih ak mladi

"Koliko je još do Smiljeva" upitao je, sasvim nesvjestan zavidna pogleda koji je ispratio njegov džip, mladi general voza a

"Malo Za desetak minuta smo tamo "

Visoki se asnik osvrnu na golemu lubenicu što je ležala na stražnjemu sicu "Šta misliš", upita on, "ima li u njoj deset kila?"

"Gospodine generale", re e voza , "ovako odoka, ja mislin da ima i ja e petnest šesnaest, reka bi, najmanje Ako ne i dvadeset"

" u, dvadeset"" re e general gotovo dje a ki udivljeno Štošta je u njegovoj pojavi djelovalo još nezrelo i neskladno s njegovim visokim inom, pa ipak, general bojnik Ivica Markic, štrkljast, crnomanjast momak sa svoje je nepune trideset i etiri bio zapovjednik divizije, u borbi kaljen, višekratno odlikovani ratni junak, ak i opjevan od jednoga guslara, na kazeti koja je bila iznimno popularna među našim iseljeništvom "Zaustavi se1" zapovjedi on u taj as, ugledavši ženu što je mahala pokraj crvenog BMW-a parkiranog uz cestu

"Moremo li kako pomo 5" pita on žustro iska u i iz auta "Bez goriva san ostala", re e Tatjana "A jeben mu sve", re e visoki asnik, "malo goriva ce se nac Je li tako, Miško>"

"Gospodine generale", re e Miško ponizno, "ako dopustite ona je benzmac, a mi smo dizelaši "

"A onda emo je šlepat", kaže general jednostavno "Je li, gospodo' Ocete li da vas mi malo potegnemo" upita on mingupski

10 1

"Neka", re e Tatjana tobože uvrije eno, "ne tnba " "A nemamo ni sajle", dometnu voza skrušeno "Eto", kaže udovica podrugljivo, "nemate ni sajle Kakva ste vi to vojska bez sajle?"

General-bojnik zastade, zbunio se momak na isto Iza zavoja je stotinjak metara niže sada izvurio vod onih nesretnika oki enih granama i busenjem, cijelim poljem odjekuju njihove izme, zveket oružja i kaciga, umorno soptanje i pjesma "Bilo vru e ih hladno, asnici nas jebu gadno1"

"Ženo božja", domislio se general Markic napokon, "pa nismo mi Hrvatski autoklub "

"Ništa ja ne znan", re e Tatjana mudnjaški, nadmo no "Brojim sate, križam dane Do civila, moj dragane1"

pjevala je vojska sada se sasvim pnmaknuvši Mladi general ljutito nabi kapu i dreknu "Vod, stoj1"

Vod se užasnuto ukopa u mjestu i zašuti, za uše se cvr ci "Gospodine poru nice"" re e Ivica Markic strogo "Izvolite, gospodine generale"

"Gospoda", general pokaza na Tatjanu, "je ostala bez goriva, a mi smo dizelaši " Poru nik, iznuren sa svojom bijednom sudbi nom nižeg asnika, ostade zagledan negdje preda se, ni im ne odaju i da je razumio što mu pretpostavljeni govori Ovaj mu to naskoro pojasni "Zato ete je vi sa svojim ljudima sada odgura ti do najbliže benzinske stanice "

"Dosta mi je do ku e", upade Tatjana

109

"Odgurat ete je do ku e", ispravi se general. "Koliko je do vaše ku e?" upita on udovicu.

"Pa jedno sedam i po kilometara", procvrkuta udovica.

"Sedam i po kilometara!" re e visoki asnik prezirno. "Sto je sedam i po kilometara za hrvatskog vojnika i asnika? Za hrvatskog vojnika i asnika sedam i po kilometara je kurac od ovce! Gospodo, izvolite u i u vozilo."

Gospoda ude u vozilo.

"Gospodine poru nice, postupite po zapovijedi!"

Poru nik je okretno razdijelio vod na grupe po etiri ovjeka koje e se u guranju izmjenjivati svakih pet minuta, a Tatjana je sjela za volan, stavila tamne nao ale i upalila radio. Nasmiješeno mahnu generalu kada se crveni automobil s mukom otisnuo s mjesta, a ovaj se uko i u stavu mirno kao da je metlu progutao, žustro prislanjaju i ispružen dlan uz sljepoo nicu. Ulaze i u džip još je samo viknuo: Pjesma!

"Ne pla ' majko moja mila Rodila si ti debila", zatulio je tužno zbor sirotih galijota.

"Pi ka ti materina!" prosiktao je frustrirani poru nik gnjevno, gledaju i kako se generalski džip udaljava i postaje sve manji i manji, da bi napokon nestao u titravoj jari što se dizala iznad asfalta.

Bruno i sinovi ponovno su namještali na stupi onoga mramornog anđelka što ga je Marinko ju er bio oborio stražnjim krajem svojega mercedesa. Sve enik je stajao pokraj majstora, osje aju i se obaveznim praviti im društvo, dok je stari Bruno, neizrecivo zamorno eljade, bespoštedno zlorabio tu pristojnost mudruju i

no

0 državnoj politici, porezima, uvozu automobila, obrazovanju, djevoja koj kreposti, bra noj sre i, televiziji, nogometu, obreziva-nju lozja... Pop bi valjda lipsao od tolikoga laprdanja, da ga nenadano nije izbavio džip što je skrenuo u crkveno dvorište.

"Zdravo, družo pope!" viknuo je vedro general iska u i iz automobila.

"Ivice!?" zaprepasti se don Štipan pa pri e asniku, zagrliše se 1 izljubiše njih dvojica. "Otkud ti?" pita sve enik.

"Imamo manevre tu u okolici ovih dana", kaže Ivica. "Malo si mi smršala."

"Ma, nišan, ini ti se... Nego, glupane jedan, što mi nisi javio da dolaziš?"

"Evo ga, sad i ti. Isti si mama", kaže general. "I ona mi isto jutros: pa što se nišan javio, pa ona bi zaklala pivca da je znala, stavila bi kriv ispod peke... E, da ne zaboravin", sjeti se brat, "tata ti je poslala lubenicu. Miško, daj izvadi tu lubenicu otraga."

Miško iza e iz vozila kilave i se s golemim plodom u rukama.

"Nisu znali šta bi drugo pa je mama poslala staroga da kupi lubenicu. I vidi koliku je mrcinu kupio!

Mora je u du anu posudit kariolu da je dovu e do ku e. Dobro je živ osta."

"Pa je li moga na koju ve u?" re e pop smiješe i se raznježeno.

"Ha! Šta kažeš?" general e upu eno. "Ovako odoka, ja mislin da ima petnest-šesnaest, ako ne i dvadeset kila u njoj."

"Ngh!" proštenja Miško. "Gospodine generale, di u s njon?"

"Nosite je u ku u", kaže sve enik. "Ajmo svi u ku u. Jeste li ru ali?"

Mladi se general znatiželjno osvrnuo po kužim. Na skladnome licu isticao mu se, i ak ga inio zanimljivim, više nego što ga je poružnjivao, krivi nos, slomljen još u dje joj dobi, kao posljedica udarca mo nim tomahawkom njegova starijeg brata, ovdje pnsut- I I nog Štipana Opažalo se ma e dosta sli nosti izme u njega i sve enika obojica visoki, vrste, ravne crne kose, a bilo je tu i nešto oko usta, što se najbolje vidjelo kada bi se nasmiješili Obojica od oca školskog ku nog majstora i majke ku anice, iz skromna, ah estita katoli kog doma, s velikim loncem za lskuha-vanje rublja na starome štednjaku na drva, s mirisom mlijeka i cikorije u zimskim jutrima smrznutih okana, s lijepim crvenim diranima u ruzinavim limenkama od marmelade i slikom udotvorne Gospe Sirijske na zidu, sa smghcama Vi e Vukova, gdje je vazda tinjalo tiho, ali odlu no neprijateljstvo spram režima i pomno se nje govala svakovrsna netrpeljivost, osobito prema Srbima — general i pop bih su posvema razli ite naravi Dok je stariji bio više na oca, bojažljiv i nesamostalan, drugi je naslijedio maj inu okretnost i samopouzdanje, bio drzak i divlji, umalo i delinkventan u pubertetu Poslije se opametio i studirao strojarstvo, ak ga uspio i apsolvirati, da bi se, tek što je u prolje e '91 zaminsao

rat, prijavio u gardu Vedar, bezazlen, gdješto i djetinjast momak tu se, i sam je sebe za udio tom preobrazbom, pokazao neobično ozbiljnim i sabranim ratnikom, autoritativnim zapovjednikom, kojega su vojnici cijenili jer je bio odgovoran prema svojim ljudima i smion u ak-ciji, a opet jednostavan, nimalo bahat i neotesan kako to asnici po esto znaju biti. Osim toga, imao je i sreće, pa je, unato bezbrojnim prilikama za to, od ratišta u Zapadnoj Slavoniji, preko Like i Dubrovačkog zaleđa pa sve do Oluje, ostao u jednome komadu i dočeka slasti života u etverosobnome stanu, gdje je neko stanovao neki drugi general neke druge vojske, iščekuju i poveliku placu svakoga prvog u mjesecu i unaprije enje o Danu državnosti. Ako unaprije enja bude. Ako ga i ne bude, nema veze.

"Pa šta je rec", pita ga Štipan, "otkud ti?"

"Manevri, reka san ti", kaže Ivica. "Tnalo bi trajat jedno se din dana, ovde oko ovih sela pa, po kamenjaru, sve tamo do

112

Hercegovine pješaštvo, topništvo, tenkovi, avioni Pizdarija, šta cu ti pri at "

"Oceš u mene spavat"" "Je h ti problem"" "Ma kakvi"

"Lipo ti je ovde", kazao je general bratu požudno udišuci miris pržene pancete na koju je Ruža upravo izlila ulupana jaja

"Je", prizna don Štipan "Baš lipo "

"Onda", upita mladi braco, "kako si ti' Jebeš li mi štagod"

"Ajde, ajde ", re e pop posramivši se "Oprosti", kaže Ivica nasmiješeno "A, da znaš, ne bi ti volio bit u koži Ozbiljno Evo, nas dva", re e general pokazuju i na voza a, "baš smo maloprije naletili na jednu - koka ko avion1 Je li tako, Miško"

"Fantazija, gospodine generale", složi se Miško ne odvajaju i oka od kajgane što je upravo stigla za stol

"Gospoda ostala bez goriva", nastavi general, "stoji pokraj ceste, crveni BMW, nije baš najnovije godište, ali nije bogami ni jeftin Isto tako, kako bi reka, i gazdarica onako, nije baš prva mladost, ali nije ni velika kilometraža Sta ti kažeš, Miško"

Voza samo zadovoljno kimnu Vec se pomalo spuštao modri mrak, zvijezde su zasjale i znkav-ci se oglasili, oni što su se vratili iz polja iznijeli su lavore pred ku e i sjeli na ban ice, izuli se, zavrnuti nogavice, izmu ena sto pala spustili u hladnu vodu pa ih trljaju jedno o drugo ježeci se od ugone Iz smjera jezera oglasi se povremeno potmula detonaci ja to netko dinamitom tu e ribu Vuku i se kao prebijeni, vojnici su upravo dogurah automobil u Tatjanmo dvorište, popadah oko njega pa uzdišu i stenju

113

I

"Fala van lipa, momci", re e Tatjana "O ete li uc štagod popit"

"Ne bi, fala na pozivu", kaže poru nik "Ajde, baš dobro", otvoreno ce udovica "Pravo da van re en, u kuci i neman nego vode "

Zavaljen uz murvu mladi je poru nik gledao ženu kako ulazi u ku u i na as poželio mašiti se za službeni pištolj i sam sebi pucati u usta Tatjana je ušla i upalila svjetlo i televiziju, a onda ugledala smrskanu telefonsku sekretaricu na sagu Sagmje se, za u eno razgledava plasti ne krhotine, vijugavu vrpcu što se razvukla iz zdrobljene kazete, i ništa joj nije jasno "Ljube", zove ona sestru, "jesi li vidila da mi je neko dolazio u ku u' Neko mi je telefonsku sekretaricu razbio E, telefonsku sekretaricu Neman pojma, šta ti misliš' Ma, Bože sa uvaj, kakvoga svita ima'

Jesan li zaklju ala' A bit ce da jesan Bogati, pa nišan blesava "

"Kako je bilo u Splitu5" pita je Ljubica "Ajme, super", kaže udovica "Bila san u onoga iscjelitelja o kojien san ti pri ala Znaš, za one moje migrene Tip je famozan li i viskon Kako viskon' Skuva aj od viska", zasmija se Tatjana "Ma, nije, zajebajen te Drži ti visak iznad glave pa ga onako lagano, skroz lagano vrti, a tebi se nekakva toplina širi kroz tijelo i nekako si sve lakši i lakši, reka bi, sad ceš poletit Duše mi moje, ko da ceš poletit "A znaš šta je ovde ju er bilo", prekide je sestra "Marmko Andelijm se potuka s don Stipanon "

"Marmko Andelijm"" prenerazi se mlada udovica "E"

"S don Stipanon"

114

"E"

"Pa zašto?"

"Neman ti pojma", re e Ljubica, ah takvim tonom da odmah vidiš da ona o toj stvari ponešto ipak zna "Po selu se svašta pri a, ah ko ce selu virovat"

"Pa šta se pri a?" upita Tatjana nestrpljivo "Sta se pri a5 Pri a se svašta, znaš i sama kakvo je selo", ogradi se Ljubica oprezno "Kažu da se Marmko raspizdio jer da mu se cer spetljala s popon", re e ona pa zastade osluškuju i sestnnu reakciju

"Cer5" protisnu udovica tupo, osje aju i u taj as kako je nešto pritiš e i guši u prsima "Ona mala"

"Kažu da mu je Marmko zapritio da ce ga ubit ko zeca ako ga još jednon vidi s malon", kaže Ljubica "Govno jedno1" re e udovica gorko dok su joj se o i punile suzama "Govno jedno brezobrazno1" zajeca ona

"A ti meni kako je on svetac", korila je sestra udovicu "Da je puno stidan Ko curica da je E, moja Tatjana, je li tebi tvoja Ljube odma rekla da to nije par za tebe5 Kad san ti ja još govorila Kani ga se, sestro1 Budi pametna, ženska glavo1 Ah, šta ceš ti glupa i pri at 115

Poglavlje trinaesto

u kojemu se ustanovi da izvanzemaljci nisu ništa posebno, a da u Njema koj živi vrlo bezobrazan svijet

Spustila se sparina, ne možeš disati. Sve se posakrivalo po ku ama, život utihnuo. Sporadi no umre pokoji sr ani bolesnik, oglasi se žalobno zvono, a ti staneš, u vrtu, medu pomidorama, recimo, nasloniš se na motiku i re eš: "Ma, Gospe moja, ko li je ono umro?" Prolaze tako vreli dani i zagušljive no i, mirno i bez potresa, nemaš baš puno o emu pri ati. Osim da su se jednome Jakovu tamo iz tre eg sela, cijeli kraj o tome pri a, bili ukazali izvanzemaljci: " uva san blago doli u polju, sidio na zidi u. Ovce pasu, ja se zamislio. Odjednon, Gospe moja, nekakvo svitlo ponad mene, nekakav udnovat zuk se uje, ko kad frižider žu i. Dignen glavu, kad tamo - svemirski brod. Nako, ko folcvagenova žabica je bio. Okrugle

prozore je ima. Njizi trojica izašla, a jednoga san kroz prozor vidijo
da je osta unutra. Ne znan, more bit da ji je

117

bilo i više, ali ja san vidio samo toga jednoga Ova trojica izašli prida me Nišan vidio da su imah ikakvoga oružja u rukan A da su i imali, šta me briga, ima san i ja kosir uza se", pri ao je šezdeset i šestogodišnji Jakov o posjetu izvanzemaljaca, bezazleno kao da su ga iz grada došle posjetiti k eri sa zetovima, a svijet se sjatio oko njega pa kima glavama Dovelih ak i jednoga pa-raplegi ara u kolicima da ga vidjelac izlije i Mimo te zgođe, prekju er se dogodilo da je od khmatizacijskog ure aja stradalo dvoje staraca Sm s nevjestom i djecom bio otišao na more, a djed i baka ostali u kuci pa klimu, zbog neopreznog rukovanja, namjestili na hladioni kih etiri stupnja Celzija S tako ozbiljnim promrzhnama da ih je valjalo smjestiti u bolnicu, zatekao ih je poslije dva dana susjed, kojega je nemalo za udila pojava prozora zamagljenih s vanjske strane Školska se djeca pak rashla uju kupanjem Na jezeru se dje aci vrištecij bacaju s litica u zelenu vodu ih u grmlju debatiraju o ženskoj anatomiji, odmjeravaju i izme u sebe smežurana spolovila Primjerci su, dakako, ve inom goluždravi Tek jedan, nešto stariji doduše, znatnije je obdaren dlakama te njegovu vlasniku pruža stanovit ugled u društvu Štoviše, zbog tih dlaka, op e je mišljenje, njemu treba vjerovati kada kaže da je ševio, dok su ovi drugi najobi niji lažljiva i mrtva puhala "Kako san je smoc jeba, plakala je od sri e", re e tako, na primjer, jedan mah žgoljavi, pomodrjehh usana i još drhtureci od studene jezerske vode "Ajde, jebi mater", kaže drugi gnjevno, "s in si je to ti jeba' 1"

"S in" Vidi ga, kume", re e ljudski mladunac uspaljeno, hvataju i se za prepone "Miguel, kako u vas u Meksiku zovu komarce" pita Ivic trgov-u koji mlatihcom koncentrirano vreba jednu muhu koja se zavukli u frižider pa obhjece oko suhomesnate robe // (

"Reko', kako u vas u Meksiku zovu komarce' "

"Mosauitos", re e Miguel "U nas ji ne zovu", kaže invalid lukavo "U nas sami do u "

"IOle1" dreknu trgovac tresnuvši u taj as po komadu mortadele Podiže pogled, pobjedni ki se naceri Ivicu i namignu "jMuerte1" kaže "Kurac", re e Ivic zadovoljno, "promašio si Utekla ti je "

"Ho, ho, ho ", nasmije se trgovac nadmo no, baš kao što se ponekad zna nasmijati njegov idol iz serije Ruže za moju dragu

"Smij se ti, smij", re e invalid "A vidi amo", pokazuje on prstom kroz staklo na onu muhu gdje živa i zdrava blaguje ogoljenu kost od pršuta "jDiablo1" procijedi Miguel gnjevno uvcuci br i "Ho, ho, ho ", zasmija se sada Ivic "Nego, gledaj amo, pizdo, kako se tiraju muve Imaš li malo stiropora5"

"Stiropora"

"?Por que necesitas a a stiropor"

"Vidi njega, šta ce mi? Donesi pa ceš vidit"

"Uno momento" Trgovac nestaje negdje u skladištu i domalo se vra a nose i stiropor od nekakve ambalaže, pruža ga invalidu, znatiželjan što je ovaj naumio s njim A Ivic odlomi komadi , prisloni ga na izlog frižidera, zna ajno pogleda trgovca i stade bjesomu no trljati po staklu gnjik1 gnjik1 gnjik1

gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1 zacvih stravi no u trgovini mješovite robe "Popizde od ovoga1" vi e invalid ozareno "Daje m na živce1" /" urla Miguel s rukama na ušima

119

I

Gnjik1 gnjik1 gnjik' gnjik1 gnjik' gnjik' gnjik1 gnjik' gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1 struže Ivic pogleda zaneseno uprta negdje pod strop "Kažen, muve popizde od ovoga1 Daje m na živce1" "Daje i meni1"

"Muku ti Irudovu, ko da koljete ma ke>" prodere se užasnuto Tatjana, koja je ovaj tren ušla u du an "jCal a te, Ivic, cal a te?"

Gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1 gnjik1

"Ivicu, dobro je, nemoj više1" ponovi trgovac Trgovinu ispuni blagoslovljena tišma "Daj mi dva praška za pecivo, šlag i litru kruškovca", kaže Tatjana zlovoljno "Ne vohn te dragane za robu, neg za ono što štrapa po drobu", iz deklamira invalid zna ajno odmjeravaju i udovicu Ova ga, me utim, i ne pogleda, razgledava robu po policama, samo joj se kao malo smra ilo lice Ivic srkne piva iz boce, oblizuje usne Napet je To no se vidi da bi provocirao ženu, a ne zna kako, ime bi razbio granitni bedem njezina prezira' "A vidi neviste ", re e on na poslijetku Tatjana ništa "A vidi nevisteeee ", ponovi invalid razvukavši nekako osobito podrugljivo ono "neviste"

Tatjana se ljutito osvrne, gleda ga sva crvena i uspuhana nekoliko trenutaka i ne zna što bi Onda se domisli zgrabi Ivicevu štaku, dotad naslonjenu na pult, pa je gnjevno hitnu kroz blistavi pravokutnik vrata vani na ulicu

"O, jeba ti ja mater i cacu", proštenja invalid o ajno sve na jednoj nozi skakucuci za ba enom štakom "Jeba ti ja sve živo i mrtvo "

"Jesi li gledala ono sranje šta je bilo sino u Ružamav' pita trgovac ženu turaju i artikle u vre icu IM)

"Nišan", kaže Tatjana, "bila san u Splitu pa san se kasno vratila "

"Bio potres", po ne trgovac uzbu eno, "pa se pomakli temelji ku e i onda se otkrio don Franciscov stric Gabnel, kojega je u podrumu zazida don Franciscov caca, stan Antonio Znaš, om stari Antonio što je umro pnje po godine, jer ga je strefio infarkt kad je, da oprostiš, jeba onu sobaricu E, a sad se pojavio njegov brat što ga je Antonio još prije etrdeset godina živa živcata za zida u podrumu da mu otme njegov dio naslidstva Doša, bogareti, ti Gabnel, vas raš upan, prašina po njemu, brada do pupka, a mršav nema nego ovaki",

podigne Miguel svoj mah prst "Doša ti on, oknce se oko sebe, don Franciscu neugodno za popizdit Najposh, kaže stric 'A vidm, probili ste zid od špajze "Imaš li okoladni' mrvica"" prekide udovica trgovca nestrpljivo "Si", kaže ovaj uvrije eno "Daj mi kesu okoladni mrvica i dva mlika "

"Dobar dan "

"Buenos días"

Tatjana se mrzovoljno okrene da vidi tko je to ušao Kad ta mo, ma vidiš vruga, Juhja Marmkova Mala od Marmka Andelijinog Ona mala pi kica Svabica što se vrti oko popa "Imate li pive?" pita djevojka "Uno momento, da poslužm ", pokazuje Miguel na Tatjanu "Curo, mogla bi se ti malo upnstojit", kaže udovica "Ja ne znan kako je u vas u Njema koj, ah ovde u nas se drži do nekakvoga reda "

"Enschuldigen Ste", protisne Juhja "Sta si rekla" Je li ti to meni, a" Jesi li to meni rekla" Slušaj, mala, ako ti zahpm dvi za uši, glava ce ti se okremt ko zemaljska kugla"

121

"Oprostite", kaže Julija uplašeno "Ma, šta oprostite", razbjesci se Tatjana na isto "Ma šta oprostite, ubre jedno brezobrazno, dabih duuuubreee jedno brezobrazno' Sram te bilo1 Jesu li te to caca i mater tako nau ili5"

Juhja se sva zajapurila od bijesa i smetenosti, gleda udovicu pa gleda trgovca Sada se i on pomalo sabrao

"Tatjana", kaže, "Tatjana, bogati, pusti curu, nije ona ništa loše mislila "

Udovica zaprepašteno zastade "Evo, sad si i ti na njezinoj strani", kaže ona "Svi protiv mene" E, jeben ti život", dodaje ona gorko "Dosta ti je da je neko malo bolje potkožen i odma ga ljubiš u guzicu Pu1" pljune žena zgađeno pa zgrabi svoju vreću i ode prema izlazu bez da je platila "Sta je, nevista"" do eka je na vratima Ivic zajedljivo Tek što se vratio izvana, zadovoljan što se ponovno osovio na štake "Malo si mi se raspizdila, je li, nevistaaaaa-1" kaže invalid razvukavši nekako osobito podrugljivo ono "nevista "

Tatjana zastane, ali samo na as, a onda zamahne nogom i svom snagom, felšom rasnog centarhalfa, zvekne u dno jedne Iviceve štake Aluminijska cijev ortopedskog pomagala ponovno zazve i na betoniranom prilazu du anu

"A-a-a a-aaaaa1" zavapi Ivic, zamlatara nekoliko puta po zraku bespomo no pružaju i ruke prema do vratku, pa se na poslijetku ipak strovali na pod Tatjana ga zadovoljno prekora i, posko i kao preko pse eg govna na ulici, i iza e "O, jeben ti cacu i mater1" vi e za njom invalid pla no "Jeben ti sve živo i mrtvo1"

Juhja, kako i prili i odgojenu eljadetu, prisko i mu pomo i da ustane "Šta ti sad 'oceš?!" obrecnu se Ivic na nju "Biži ca, krvi cu ti se napit1"

122

Juhja uplašeno ustuknu, nemalo zate ena vrijednostima ovoga naroda koji pristojnost do ekuje bijesom, a ljubaznu ispriku uvredom Pravo iznena enje, me utim, tek ju je ekalo, vec pred trgovinom "Mala1 Ej, mala1" zvao je netko odnekud Juhja se zbunjeno osvrnu "Mala1" za uje se ponovno Juhja tek tada u crvenom BMW-u uo i ženu koja ju je malo as izvrije ala u du anu kako je zove kroz prozor

"Mala", ponovi Tatjana, "do i malo amo1 Ma, do i malo amo kad ti kažen1 Vidi je, do i amo, ne u ti ništa1 Majke mi mile, ne u ti ništa "

Juhja bojažljivo pri e vozilu "Ti puno voliš onoga svoga", kaže udovica "Onoga svoga, znaš o komu govorimo, ti ga puno voliš, je li"

Juhja za u eno izvi obrve

"Vidi je, mala se sad pravi blesava", kaže Tatjana "Ona sad ko ne zna o komu mi govorimo E, prijmo moja, pa ne emo tako, nišan se ni ja ju er rodila Nego, slušaj, taj tvoj i ja smo odavno skupa Ima i par godina da nas dvoje ljubujemo I, znaš šta ", Tatjana na tren zamišljeno zastade "On i ja ti imamo dite Maloga od dvi godine imamo Ti kako oceš, ah ja ne u pustit da moje dite ostane bez cace Jesi li me ula'Ja s njm iman dite i ja ne u pustit da to dite ostane bez cace, a ti kako 'oceš Djevojka još nije dobro ni shvatila što joj je to Tatjana rekla, kada je ova upalila motor i otprašila niz ulicu Juhja je ostala zagledana za BMW om bivaju i pomalo sve utu emja Pred užasnom spoznajom da njezin dragan ima drugu pa ak i dijete s tom drugom, osjeti se, više nego ikada, izdanom, i prevarenom, i poniženom, i napuštenom u jednome udovišno opakom svijetu u kojemu niti ima volje za živjeti, niti ima snage za pobje i Ušla je u svoj automobil, elom se naslonila na upravlja i sjedila

123

tako izgubljena i ništavna Onda je podigla glavu, zapiljila se u zid susjedne kuće, poželjivši na nju da sa svih sedamdeset i pet konja svojega gane novog metak srebrnog golfa tresne u nju Na poslijetku se, me utim, vrlo civilizirano izvukla s parkirališta i pošla, dok je jad u njezinoj duši — tu je bila ponešto nalik svojemu ocu - pomalo destilirao u gnjev Slu ajno, upravo se za dvadesetak minuta dolje u polju imala sastati sa Stamslavom Gotovo s veseljem se uputila onamo sedamdeset i pet konja novoga golfa moglo se i korisnije usmjeriti Stanislav je ekao na zvizdanu, među udno utihm vinogradima Zbilja, pomislio je u jednome trenu, zašto nema nikoga' Ali baš nikoga' U nekoj drugoj prilici ta bi pojava kod pjesnika, suradnika Starih ognjišta i agitatora Hrvatske naj istije stranke prava, vjerojatno izmamila suzu nad zastrašujućim propadanjem vjekovne tradicije zemljoradnje u smiljeva kom kraju, našlo bi se tu jama no i nadahnuće a za pokoji srok, ah Lmguz je sada imao drugih briga Juhja je, inilo mu se, u jutrošnjem telefonskom razgovoru, prvom nakon onog incidenta s razbjesnjehm Marinkom, bila i pomalo rezervirana i nije mu dala sasvim jasan odgovor hoće li se povinovati ih će pak prkositi o evoj za brani da se vida s njim

Bolno mu je bilo pomisliti da je ljubav okončana Premda je takva bol, za pravo reći, bila čak i vrlo ugodna Bilo mu je slatko zamišljati kako na studeni, u snijegu do pasa stoji pred Juh-jmom kućom, eznutljivo gledaju i prozor iza kojega djevojka u suzama crta srce na zamagljenom staklu Toliko ga je ponijela ta slika da je umalo i zaboravio kako je sredina ljeta i do prvoga snijega ima najmanje dobrih četiri mjeseca Tada ugleda auto u oblaku prašine u daljini Potr i u susret djevojci Tr i on k njoj, a ona vozi k njemu Njemu srce tu je od uzbude nja, a ona je sasvim smirena, potpuno na isto što joj je initi Udaljenost se među njima izasa u as smanjuje On rasknjuje ruke kao da ne može do ekati da je zgrabi u naru aj l tr i, i tr

124

i Ona vozi, i vozi On tr i, i tr i Ona vozi, i vozi Njemu nije jasno zašto ne usporava A zbilja ne usporava Makar mu je već na tri ih etiri metra Prije tri Evo, sada su već dva Stanislav se u zadnji as užasnuto baci u stranu pred jurecim autom i pade na gomilu građevinskog otpada pokraj ceste Juhja pak produži desetak-petnaest metara, a onda naglo zako i Šljunak zapršta pod kota ima "Juhja1" povi e Stanislav "Ljubavi1"

Ustaje i tr i prema autu, ne shva aju i još pravo što se malo as dogodilo "Ljubavi moja1"

Juhja ga s mržnjom odmjeri u retrovizoru, a onda ubaci u n-kverc Automobil ponovno krenu na ubogog pjesnika i suradnika Starih ognjišta "Ljubavi moja1" vi e Stanislav, & golf mu se primi e I, baš kao i malo prije, ne usporava "Juhja, ljubavi" povika Linguz još jednom, sada već pani no, a onda se okrenu i stade bježati pred raspomamljenim vozilom

"Juhja1 Juhja, šta radiš1 Juhja1 Ej, Juhja1" dere se Stanislav sprintaju i pred stražnjim krajem solidnog njema kog stroja "Juhja1" vi e on "Juhja, stani1 Ljubavi, nemoj1"

Juhja napokon stade, Linguz isto tako Dahce kao pas "Jeben ti", kaže, "da znaš kako si me pripala " , Djevojka sada ubaci u brzinu i silovito krene naprijed, ostavljaju i Stamslava za sobom "Juhja1" zadera se momak i potr a za autom isto kao što je prije bježao od njega "Juhja", kaže, "stani di ceš'? Juhja, stani1 Ljubavi, vrati se1 Juhja1" vi e Stanislav tr e i za golfom koji biva sve manji i gubi se u oblaku prašine "Juuulmjaaa1", urla Linguz

125

Buuuum! — prolomi se u taj tren strahovito i negdje sasvim blizu, tako blizu da je Stanislava diglo od tla i bacilo u obližnju kupinu.

"Uuurraaaa!" za u se odnekud jednoglasno i divlje, a nekakve spodobе naki ene granama loze, plavkastim od modre galice, protr aše pokraj obnevidjelog pjesnika sa strojnicama, pucaju i u kratkim rafalima.

126

ff

Poglavlje etrnaesto

gdje ministri jedu janje e glave, generali jedu grah, a obi ni vojnici jedu... da vam ne kažem što Ustali su u pet i zajedno doru kovali. Pop je rano imao jednu zadušnicu, a Ivica je morao na teren.

Mislio je ak još ranije po i pa sat prije ustajanja pod injenima uzbuonom uskratiti najsla i dio sna. S

onim sasvim osobenim oficirskim sadizmom, u kojemu, dakako, nema ni ega osobnog, nego je on u vojsci programiran i birokratski normiran kao regrutska porcija, guštere je valjalo istjerati iz šatora.

Pred jutro, baš kada im do u najljepši snovi, kada malo zahladi i zaminše trava teška od rose, a oni spavaju kao bebice, ušuškani u sive deke iz kojih vire samo njihove neoprane noge... e, tada im je trebalo jebati majku. Ali, visoki se asnik sino dokasna zapri ao, usput se i napio finoga misnog vina i sutradan se probudio istom kada ga je brat zazvao, s glavoboljom.

127

"Samo u kavu popit", rekao je mrzovoljno sjedaju i za stol u kuhinji.

"Bogami ne eš", rekla je Ruža oštro. "Evo ti ovde salame i sira, popij bilu kavu, ako o eš mogu ti i isfrigmat dva jaja, ali iz ku e mi ne eš iza dok se ne najideš ko ovik."

Ivica za u eno pogleda Štipana, ovaj veselo strignu obrvama kusaju i kruh udrobljen u kiselom mlijeku iz otu enog plavog lon i a s bijelim to kicama.

"Staljmizam", kaže pop.

Ku anica ga sumnji avo pogleda. Sto mu je to staljinizam? Bit e kiselo mlijeko s kruhom. Eh, što sve ne e nau iti od ovoga mladoga, školovanog popa za kojim povazdan, po cijeloj ku i skuplja libre.

Pokojni don Luka, Bog mu dao pokoj, samo je igrao briškulu i tresetu. Koliko je samo tuka zaklala i o erupala, samo zato što je on, raspiku a, kartao u tuku ispod peke. "Jutros je don Štipan izio punu te icu staljinizma", re i e kasnije toga dana, kada sa sestrom bude trijebila grašak.

"Kakvi su ti planovi za danas?" pita pop brata.

"Devet-nula-nula", kaže general službenim glasom, "osloba anje Kilave glavice"

"Ajde, fala Bogu", re e Štipan podrugljivo. "Baš san se pita kad e više naši oslobodit Kilavu glavicu."

"Ali ne smiš o tomu nikome pri at, to ti je vojna tajna."

"Uf, zabrine se tobože Štipan, "onda bolje da mi ništa nisi govorio. Ruže", okrene se on sada svojoj doma ici. "Ruže, jesi li ti ula šta Ivica danas radi?"

"A?" zablene se žena.

"Jesi li ula kad je Ivica reka da u devet uri mora oslobodit Kilavu glavicu?"

"Nišan."

"I bolje da nisi, to ti je vojna tajna."

"Iz Zagreba su mi poru ili da e vjerojatno i ministar do ", re e Ivica.

"Koji ministar?"

"Obrane."

"Ozbiljno!?" za udi se pop. "Kutleša?"

"Malo e u vizitu do . Oba manevre i tako to."

"Ajde?!... A je li i to vojna tajna ili mogu priat oko?"

"I to je vojna tajna."

"A šta ako buden priat? O u li i u zatvor?"

"Ne eš", re e general zagrizaju i sendvi s mortadelom. "Samo u te ja nabit nogon u guzicu."

Džip s Miškom, koji je spavao na sicu zaba ene glave i širom otvorenih usta, ekao ga je pred vratima. General Marki sasvim tiho pri e voza u, nagne se nada nj i omiriše ga.

"Jeben ti sunce, Miško", kaže, "opet zube nisi oprao." Voza se prene.

"Oprostite, gospodine generale, ali jesam, i s etkicom i s pastom! Samo jutros u tri i petnest."

"Pa šta si, blento, pra zube u tri u no i?"

"Doša san ovde u tri i po, jer san mislio da ete se dignit ranije i dat uzbunu."

"A je li?"

"E", kaže voza . " ili logor je priat kako ete dat uzbunu. Skoro niko nije spava. Ili su spavali obu eni i s izman..."

"Ajde, baš mi je drago", re e general zadovoljno.

"...Samo san ja govorio", nastavi Miško, "ajte, ljudi, lipo le , kakva uzbuna, kakvi bakara i, nema van od toga ništa."

12')

"Pa šta si se onda diza u tri, kad si zna da od toga nema ništa" upita ga Ivica "Gospodine generale", kaže Miško, "za svaki slu aj" "Glup si", kaže general spuštaju i se na sjedište "Vozi, Miško!"

Vojnici, do asnici i asnici, sve je kao opareno sko ilo i ko ilo se kada je Ivica došao u logor Kad si general, baš svaka te budala pozdravi Ja sam kao dobra priat pred kojom se svima digne, pomislio je jednom mladi junak Domovinskog rata i nije bio baš na isto da mu se to svi a lspo etka da, bilo je i veselo Gdješto je znao iza i na asfaltirani plato vojarne i, kao zamišljen, šetati ukруг uz klupe na kojima su sjedili regruti, guštajući kako oni posko e prislanjaju i dlan uz sljepoo nicu svaki put kada on pro e Dvadeset i etiri kruga, pomno je brojao, jednom je tako napravio, vojska je ve bila izludjela i uhvatila bježati Vec kod sedamnaestog bio je ostao jedan jedini regrut, nekakav štreber iz Daruvara, koji ga je revno i po propisima pozdravio još sedam puta i pozdravio bi ga valjda još sedamsto sedamdeset i sedam, da Ivici više nije dosadilo Zaustavio se, zga en

tolikom glupošću, zapovjedio mamlazu dvjesto sklekova, okrenuo se i otišao Dosadno mu je bilo i isprazno i s ežnjom se sje ao rata i gli- bavih rovova, i kako je devedeset i prve pokraj Petrinje zveknuo jednu osamdeset etvorku vec kada su ovi iz tenka otkrili njegov položaj i osuh mitraljezom po njemu, i kako se devedeset i tre e umalo smrzao na Velebitu, i kako su u Oluji zarobili jednoga ma ioni ara pa ga vodili svuda sa sobom da ih zabavlja, a ovaj jednom iz svilene marame nekako izvukao njegov pištolj, sre om prazan Prošli su lijepi dani, kontao je Ivica Markic, danas se, k vragu, može radovati još samo kada njegova malonogometna mom ad pobijedi na Memonjalnom turniru Rafael Vitez Boban U stožernom šatoru primio je odrješit prijavak od svojega za mjenika, pukovnika Anti evica, nadaleko uvene ulizice i pokvarenjaka, i zlovoljno se zagledao u stol s prostrtim zemljovidom, koji je nebrojivo mnogo nižih asnika tako iscrtalo crvenim i plavim da se tu više nitko živ ne bi snašao Coknuo je zamišljeno gledaju i kartu nekoliko puta tek reda radi i zagledao se u Anti e-vica "Šta je s Kutlešon>"

"Maloprije su zvali iz Zagreba u dva i po ima do "

"Jesi li sredio Klis5" pita Markic "Jesan Kilo i po od rebara i glavu."

"Nemoj da kapule fah "

"Ne e "

"Helikopter'1"

"Helikopter iz Splita u dva i deset, u Klisu je u dva i dvadeset, ovde u dva i po", re e Anti evi "Picikato", rekao je visoki vojni asnik sasvim nevojmi Poznata je bila strast ministra Kutleše prema kliskoj janjetini i nemala su sredstva iz državnoga prora una namijenjena obrani dosada otišla na kilogram i po od rebara i janje u glavicu, a o helikopterima da i ne govorimo Ministra je osobito lijepo bilo gledati, svi koji su to vidjeli posvjedo it ce o tome, kada bi se on, nakon što se nasitio rebara, natenane i gotovo forenzi arskom pomnjom pozabavio janje om glavom Tako fino bi on otnjebio i uglancao špicastu lubanju, da bi je komotno mogli izložiti u kakvom prirodoslovnom muzeju "Ja cu do ekat Kutlešu Neka postave stol za dvojicu", kaže Markic "Dobro", kazao je Anti evi , premda je Ivica odmah vidio da mu nije pravo Pukovnik to nije znao sakriti, ra unao je na stol barem za trojicu "Ne dan ti, pizdo", pomislio je Ivica "Da je neko drugi možda i bi, ah tebi ne dan1"

Ministar obrane bio je zdepa, okrugla pojava, pomalo nalik vodenkonju General Ivica Markic svaki put bi se zaudio kolika mu je ruka i svaki put iznova bi mu se uinilo da je nekako vet i negoli za prethodnog njihova rukovanja Kao što je, uostalom, i bilo Ministar Rajko Kutleša bolovao je od razmjerno rijetkog poremećaja u radu hipofize, od kojega su mu rasli dlanovi i stopala Zbog toga već odavno nije nosio vjenani prsten, a i cipele su mu svake godine morale biti sve prostranije, sa sve dužim vezicama Osim toga, i glava mu je bubrila kao tikva, nos okrupnjivao i usne bivala sve mesnatije, što je njegovu i ma e nehjepu licu davalo tup i umoran izraz, a zgodilo se po esto i da bi, na ve erama, sve anim akademijama ili sjednicama Vlade, od te svoje bolesti znao pasti u kratkotrajan i iznenadan san Jednostavno bi mu glava pala na prsi i on bi na nekoliko asaka zadnjemao kao penzioneri pred televizorom, a neupu eni bi se ustravili da možda nije umro Om upu eni, me utim, pretvarali su se kao da se ništa nije dogodilo, kao što se i Kutleša sam, uostalom, pretvarao da mu nije ništa Nitko tko nije želio upoznati njegov diluvijalni hercegovački gnjev, nije htio imati ništa s tim Kao što već odavno nikoga nije prevarila njegova dobro udna patuljasta pojava Una to ne pretjeranom bistrostom licu, Kutleša je bio vrlo okretna uma, prepreden i opasan U

hrvatskom političkom zvjermjaku on je bio nesmiljeni predator na vrhu hranidbenog lanca, možda i najmoćniji ovjek u državi, koji je uistinu cijenio samo ratnike Ivica Markic bio je njegov ljubimac "Šta je, dragi" pitao ga je za ručkom, dok je on blagovao svoju janjetinu, a Ivica vojnički graha sa suhim mesom "Ljuti li te iko?"

"A ko će me ljuti", kaže Ivica cereći se "Ko srni generala ljuti" "Ne valja, dragi"

Kutleša se drugima volio obraćati s "dragi", ah je to samo iznimno zvučalo ovako prijateljski "Ne valja kad te niko ne ljuti", zaključio je ministar obrane "Misliš li se žemti?"

"Ne mislim"

"E, pa misli se Oženi se samo da imaš nekoga da te živcira Cisto da ne ispadneš iz kondicije"

Markic se nasmiješi

"Vidi njega", kaže ministar "Sta se kežiš, dragi Ne zajebajen te Znaš li ti kako mene ona moja živcira"

Jebeš mi sve, da mi nije žena, posla bi gardijsku brigadu da je satare Kakav je grah?"

"Odli an "

"I ja bi ga uzejo", kaže Kutleša, "ah znaš, onaj moj Ministar zastane, padne mu glava i momentalno usne General po eka malo, a onda, kao slu ajno, zvecne žlicom o tanjur Kutleša se prene znaš, onaj moj ir", kaže Ivica su utno kimne gledaju i oglodana janje a rebra uz rub Kutlešma tanjura "Manevri' Sve u redu?"

"Dobro je", kaže Markic "Imah smo, doduše, jednu manju nesncu Jedan civil zaluta u manevarsko polje pa grumla granata pokraj njega Snca, manevarsko punjenje, samo ga bacilo u dra u "

"Tnba si ga ubit", zaklju i ministar jednostavno "Misliš?"

"Dašta", re e Kutleša "Nego, slušaj, di si sutra nave er? Iman ja ovde jednoga pajdaša iz emigracije Pravi ovik Naš Ljudina

Ministar zastane, malko zijevne i sklopi o i Spava Ivica sjedi Onda uo i nekakvu bubu uz rub stola, uzme je i ubaci u Kutleši-nu ašu s vinom Nakašlje se potihio Naš ovik", nastavi Kutleša, "Ijudina Zove nas na ve eru " "Bit ce mi drago", kaže Ivica "Ajde, dragi, živio", kaže ministar

Hi

Poglavlje petnaesto

u kojemu se ništa pod milim Bogom ne doga a, pa slobodno možete presko iti sljede ih nekoliko stranica

Manevri su silno razveselili Smiljev ane.

"Popeli se njizi šest šalabajzera na moju kajsiju pa mumaju i pljucaju špice", pri ao je Crni u gostionici.

"Ja reko: 'A koji ste vi, jeben li van se s materon?' Kažu oni: 'Barba, mi smo izvidnica.' 'Ma bogati!' ja reko. 'A je li to 'o e re da vas još ima do ?... Ala, silazi doli dok nišan vojnu policiju zva!'"

"A jeste li uli", javi se netko, "Kako je puka zvu ni zid, u Matiše krava izgubila mluko."

"Gospe mi, ne bi on puka da san ga ja šalova", re e drugi. "Šta?!"

"Pa ti zvu ni zid. Krvi mi, ne bi on meni puka da san ga ja šalova."

I.IS

"Ajde, beno, šuti da te ne bi kogod ujo " "Što>"

"Pa ne more se zvu ni zid šalovat " "A što ne bi moga"1" "Pa nije to pravi zid " "Nego kakav je ako nije pravi" ra zvu ni "Pa kakav je ti zvu ni' "

"Pa ", zastane tip, " zvu ni zid"" kaže on jednostavno "Jebi mater, nikad nisi ujo za zvu ni zid "

"O evidom je utvr eno da je u prekju erašnjem požaru u šibenskom zale u, kada je izgorjelo trideset hektara šume i niskog raslinja, postradala i plantaža s još neutvr enim brojem sadnica indijske konoplje", oglasi se u taj tren sa šanka Markan odsutno "M J (24), nezaposleni KV konobar iz Vodica, za kojega se osnovano sumnja da je vlasnik plantaže, a koji se u vrijeme požara zatekao među biljkama koje je sknvecki posadio i njegovao, sada je smješten na Psihijatrijskom odjelu Šibenske bolnice Operativna obrada nad M J - om bit ce provedena im se on prestane cerekati"

"A jeste li vidih one crne puške šta ji vojska nosi'Ja san ujo da su ameri ke'1"

"Da, da", kaže lko upu eno, "ameri ke Šesto metaka u minuti1"

"Is, šesto1"

"E, bogati, šta si ti mislio - šesto metaka ko iz pi ke "

"Jeben ti sve", uzdahne netko, "pa neka samo svaki deseti pogodi šezdeset ljudi moš ubit"

'U minuti1" naglasi lko "U minuti, kume"

"Vrlo podmukao zlo in dogodio se ju er u akovu, gdje je TP (33) ubio svojega slijepog susjeda S K

(57), s kojim ma e vec nekoliko godina ima neriješen Imovmsko-pravni spor T K je, vrebaju i priliku, izdaleka pratio susjeda kada je ovaj sa svojim psom vodi em izašao u šetnju gradom Kada je Š K

hodao nogostupom uz jednu vrlo prometnu akova ku ulicu, T K je do e kao svoj trenutak i slijep eva psa lijepim komadom mortadele namamio na drugu stranu ceste Psi je, ne obaziru i se na pro met, pohlepno pojurio prijeko, povla e i za sobom i svojega gospodara Nesretni slijepac asak kasnije je završio pod kota ima kamiona s prikolicom u vlasništvu Slavomjatrtransporta, registarske oznake OS

123-E Miješanac Babalu udomljen je kod jedne dobrostive obitelji"

"Granata mu pala skoro pod noge, probilo mu bubnji e kako je puklo", pri ao je Brico "Izvadili ga iz kupine, krv mu lipti iz ušiju

Budala ne zna za se, samo cvili ko ma i Snca njegova, bila manevarska Da je bila prava, bome bi lipo zagnjojio "

"Isusa ti", kaže Crni ozareno "Ma ne bi ga Bog sastavio ode Lmguz Bogu na ispovid1"

"A luda eljadeta, Gospe ti blažene1"

"E, da mi je njegovu glavu jedno dvi nedilje, baš bi lipo po inio", re e Brico "Nisi se ti ni ovako puno umorio", dobaci neki momak "Umorio san se na tvojoj mamici", kaže Brico "D V (66), zaposlenu u javnom nužmku na pulskom autobus nom kolodvoru, policija je ju er privela zbog sumnje da je po inila težak prijestup iz oblasti gospodarskog kriminala D V je, naime, vec stanovito vrijeme malu nuždu, umjesto kunu, napla ivah kunu i pedeset lipa, dok je za veliku nuždu uzimala tri umjesto dvije kune Poskupljenje od pedeset posto, dakako, nije u init do ni u dogovoru s Gradom, vlasnikom nužnika, a niti je kon/uhi i!

i .in njegov koncesionar, poduze e Komunalac d.o.o., nego je D. V. samoinicijativno povisila cijene usluga i razliku trpala u vlastiti džep. Nadležnima je sve to postalo sumnjivo kada je D. V. po ela dolaziti na posao najnovijim mercedesom S-klase i govoriti o ljetovanju na lbizi."

"Kako to misliš — navo ena raketa?"

"Lipo. More je navest da pogodi u picino oko. Pogodak u milimetar!"

"Matere ti?!"

"E", re e Crni. "I to još ti moreš bit ovde, a da ga aš nešto sve ako eš doli u Splitu."

"U Splitu?!"

"E!"

"A more li se tako ga at Sarajevo?"

"More, brate, i Sarajevo."

"A more li Beograd?"

"Ja mislin more i Beograd."

"A more li... a more li... a more li Pariz?!"

"E, jebi ga sad!"

"Nema problema ni za Pariz", oglasi se netko dolje iz kuta, "samo ti zajebancija. Raketa mora sist na autobus."

"Sta se ti javljaš", kaže Crni prezirno. "Staaaa seeee ti i jaaavljaaaaš..."

"Ju er je održano ro ište u gra anskoj parnici izme u P.L. (56) i R.C. (61). Kako smo ve pisali, P.L.

tuži R.C. da mu je prodao ku u ne obavijestivši ga prethodno da se u njoj povremeno javlja duh njegova brata Z.C., koji se prije dvanaest godina objesio na tavanu. U nastavku svojega svjedo enja P.L. je kazao k.iko duh za sobom ne gasi svjetlo u kupaonici, ne diže dasku na zahodskoj školjci i puši u krevetu, a osobito je nesnosan kada u tri ujutro stane navijati Dalibora Bruna. Su enje e se nastaviti u ponedjeljak, kada e svjedo iti sudski vještak spiritist iz Škotske."

"Tenk?! Ne moreš ti tenk tako lako razbit, moj prijatelju. Sta si ti mislio, s otvara en za konzerve do prida nj? ovi e, to ti je tvrdo! To ti je elik u sendvi u."

Jedan što je dotad kibicirao partiju tresete stade se smijati. "Sta se ti smiješ, majmune? E, dobro san reka, elik u sendvi u!"

Ovaj samo što ne padne sa stolice od veselja, a i još neki se po eli smijuckati vidjevši ga tako razdragana.

"Koji ste vi primitivci", kaže uvijek uvrije eno. "Nikad niste uli za elik u sendvi u!"

"Kra-ha-ha-ha-ha!" vrisne onaj kibic i uto sve živo što se zateklo u smiljeva koj gostionici Bevanda prasne, otiru ljudi suze od silnoga smijeha.

Samo Markan ne mari ni za što: "Pred Okružnim sudom u Splitu ju er je po elo su enje M.P.-u (38) iz Prološca Donjeg pokraj Imotskog, koji je, prema optužnici, u velja i ove godine preko grani nog prijelaza Vinjani Donji htio prošvercati šest kineskih gra ana. Zanimljivost je da je M.P. ve osu ivan zbog istog prijestupa, kada je prije dvije godine, preko istog grani nog prijelaza, pokušao ilegalno prevesti nekolicinu Iranaca.

Upitan zašto je s Iranaca prešao na Kineze, M.P. je, ekskluzivno za naš list, kazao: 'Kinezi su sitniji.

Više ih stane u gepek."

"Bespilotne letjelice."

"Šta ti je to?"

"Letjelice bez pilota", kaže Crni.

"E, jesi pametan."

139

"Vidi njega. Bepilotne letjelice, vojska ji koristi za izvi anje." "Pa jesu li to jedrilice?" upita netko.

"Nisu. Jedrilice su bez motora, a bepilotne jedrilice su bez pilota."

"Ja san mislio da su jedrilice na moru", re e neki mudrijaš.

"E, pa ima ji i u zraku", re e Crni. "Lete bez motora, samo na vitru."

"Isukrsta ti!"

"Fala Bogu", upada Brico. "Isto ko i zmajevi."

"Za zmajeve ne znan", ogradi se Crni. "Mislin, ujo san za njih, ali ne znan da ih vojska koristi."

"Ja san te zmajeve vidio prošlo lito kad san bio u sestre na Bra u", kaže Brico. "Spušтали su se gori s brda, sa vrh otoka sve doli do plaže. Gospe ti blažene, ima u svakomu po deset metara u širinu."

Sta to? osvijesti se gostioni ar u tome asu.

"Zmajevi na Bra u", re e Brico. "Ima u svakomu sigurno deset metara u širinu."

"Zmajevi?!" re e gostioni ar zgranuto. "E", kaže Brico jednostavno. "A jesu li krvolo ni!?"

|

140

Poglavlje šesnaesto

koje otkriva daje državna administracija puna homoseksualaca, ah se na e i pokoji ispravan momak, prikladan za zeta

U vrtu su nejake stabljike raj ica, otežale od krupnih plodova, šarenim vrpcama od stare cicane veste vezane za jasenove taklje, pa tikvice i kukumari što zriju dolje sasvim pri tlu, pa duguljaste mahune u kojima bubre pjegava zrna graha, pa vrste i so ne paprike i balancane, ljubi aste, sjajne i pune.

Miloš u Gospodina našega i službenice Njegove fotosinteze, obilno zalijevano, okopano i brižljivo oplijevljeno, sve to raste i buja tu pod terasom, milina za vidjeti.

"Nema ti ovoga u Njema koj, erce moja", kaže Marmko Andelijin svojoj Juliji. "Neee, neee." Julija šuti. Mannko uzdahne. Pripaljuje cigaretu.

"ava ti cigaretu odnio", kori ga sestra. "Nema minut kako si onu prošlu bacio."

141

Marinko ništa. Naslonjen na ogradu terase otpuhuje dim zagledan u daljinu iz koje se povremeno uju plotuni i kratki rafali od manevara.

"Koliko je ono maloprije tuklo?" upita najednom. " etiri i po", kaže Ivanka.

" etiri i po", ponovi emigrant. "E, jeben ti, a u etri je reka do ."

"Ima ovik posla", tješi ga zet Ante. "Obaveze su to, moj Ma-rmkica."

"Sta ti mene zoveš Marinkica?" ostrvi se emigrant. "Otkad san ja tebi Marinkica?"

Ante ušuti, zbunjeno diže obrve i ramena, namiguje, kako i ina e namiguje kada je nervozan. Tko ga ne zna, pomislio bi da mu se Ante ruga. Marinko ga zga eno pogleda.

"Ispala ti je košulja iz ga a", re e.

Ante uvla i košulju u hla e, popravlja kravatu, a Ivanka provjerava svoju modru haljinu prije nego što brat i njoj ne nade kakvu zamjerku. Samo se Julija ne mi e, mu i, uvrije eno zure i u prazno. Makar se i ona, kao i svi, sve ano odjenula, stoji u ruži astim lakiranim cipelama i bijelim hla ama malo pogrbljena. Marinko je svako malo opominje da se ispravi. Kako je to stala, jebem mu maloga miša.

Neobi no je danas blag prema k eri, ne vi e, ne psuje, u jednome asu pokušao se ak i našaliti s njom. Julija, me utim, svejednako gleda preda se, nepopustljiva prema o evim nježnostima i laskama.

Šuti, što i nije tako neobi no, jer ona uvijek šuti, ali njezina je šutnja sada druk ija: samosvjesna i tvrdoglava, gotovo prijete a. Nije to više ona plaha i pasivna, "sjedi drvo na drvo" Julija. Tvrdo stisnute usne i otvoren izaziva ki pogled — ako te, naravno, uop e i pogleda — otkrivaju kako je ova mekoputna i teška djevojka, od bezazlenog mladun eta uglavnom ravnoduš-

nog na roditeljski kavez, sazrela u zvjer icu što te neprijateljski gleda iz kuta i samo vreba priliku da napadne. Marinko je zbunjen tom promijenom, možda ak malo i uplašen.

"Pogledaj", kaže pokazuju i negdje u vrt. "Pogledaj kolika je ona pomidora! Ajde reci, kad si u Njema koj vidila onoliku po-midoru? Kad si tamo ovako nešto? Nema toga u Njema koj, erce moja, jok, jok!"

Julija se i ne udostoji pogledati tu trofejnu rajicu koja, dokazano, tolika može izrasti samo u submediteranskom podneblju i nigdje drugdje, pogotovo ne u Njemačkoj, nego samo prezrivo puhne kroz nos. Marinko se uvrijedi.

"A jesi ula", kaže tek da joj napakosti, "oni tvoj jučer lipo je zaginuo. Granata mu nogu otkinila. Kako se ono zove... Stanislav! Bogami lipo zaginuo."

Sada se Julija trgne, zaprepašteno pogleda oca. No, sada se on pravi da nju ne vidi.

"Mlatimudan bio u polju", kaže Marinko zamišljeno otpuhujući i dim. "Šta je radio u polju, dava e znat."

Lipo su rekli da se ne ide u vinograde ova dva-tri dana dok traju manevri", pri čemu emigrant dokono i bez strasti, jer se njega, dakako, ta stvar i ne tiče. "Ali, šta eš ti budali objašnjavat. Budala ko budala, drago mu pogmit pa ga jebi... Šeta ti se on u polju, kad, puče ti granata pokraj njega. Bum! Ode noga!

Ostade ti moj Stanislav, jedna li mu majka, bez noge do kolina... Eeee", uzdahne emigrant sjetno, "šteta... baš šteta", kaže, "neba san pustit da ti on bude momak. Barenko bi se jadan, bez noge, ima za koga pridržavat. Ovako, bogami, ja ne znam kako e on sam. Go ko pištolj, bogati. Pa mater na grba u."

"Er hat die Frauf izleti Juliji."

"On?!" zaprepasti se. "On da ima ženu?! O, Bog s tobom, erce, di e on ženu imat? Da nije tebe smota... a ne bi ni tebe da si malo upu enija u situaciju ovde... ne bi taj vidio žene... Ma, šta."

nikad je ne bi vidio. Samo na slikan... Nego, bogati", okrene se . emigrant keri, kao da se ovaj as ne ega sjetio, "ako si ti mislila da on ima ženu..."

"Marinko!" javi se u taj čas Ante. "Marinko, ja mislin da su ono oni", kaže pokazujući i niz cestu, gdje se vidi kolona automobila u pratnji dva policijska motocikla s upaljenim plavim rotacijskim svjetlima.

"Bome", kaže Marinko uzbuđeno. "Bome ga evo... Slušaj amo", okreće se on sestri i zetu, "nemojte mi sad priat pizdarije, jeste uli?"

Karavana s policijskim motociklistima ulazi u prostrano dvorište, Marinko se spušta stubama s terase, ministar obrane izlazi iz crnoga mercedesa.

"Marinko!" vi e on razdragano. "Rajko!" vi e Marinko. "Marinko!" Rajko! "Marinko!" kli e ministar.

"Rajko", prošapta Marinko ganuto sada ve u zagrljaju staroga prijatelja. Ljube se jednom, dvaput, vrsto i muški, pa se odmakli jedan od drugoga i gledaju se nekoliko asaka u tišini. Njih dvojica, suborci još iz onoga turobnog vremena kada se u zadimljenim emigrantskim gostionicama, pod Poglavnikovom slikom i paskom jugoslavenske tajne policije, uz pivo, šnaps i oglodane tele e kotlete, snivalo nezavisnu Hrvatsku.

"Jeben ti krov", kaže Kutleša, "otkad te nišan vidio." "E", re e Marinko.

"A dobro mi izgledaš, znaš, dragi", re e ministar obrane veselo. "Baš dobro. Da san peder, bogami, ne bi se puno mislio."

"Ajde, ajde", kaže Marinko sramežljivo, "o emu pri aš..."

"O emu pri an?" re e ministar smiješe i se. "Ej, Marinko, Marinko, blaženi Marinko, blago ti se. Moj dragi, da ti znaš koliko je taki u državnomu vrhu."

"Bogati?!"

"Pedera?!" kaže Kutleša. "Ima ji, bog ti jadan, ne moreš se obranit od njizi. To samo vata za guzicu."

"Ajde?!"

"Ma da vidiš samo... Nego, samo as... Alo, pioniri", okre e se ministar sada svojoj pratnji, "ajmo, svi na evape!"

Sve što je tamo stajalo smjerno ekaju i daljnje naloge svojega šefa, tajnica, voza i, tjelohranitelji i policija, bez rije i se potrpa natrag u vozila i ode.

"Kako ti to...", kaže Marinko zadivljeno. "Samo ajmo...", emigrant mahne rukom, "i šišaj!"

"Jesi vidio?" kaže Kutleša. "Ni ja se još nišan navika."

"Bome bi se ja brzo navika... E, slušaj, najprije ti iman nešto pokazat", re e Marinko pa zavjereni ki primi Kutlešu pod ruku. "Do i malo amo", govori on vode i ga negdje iza ku e. Tamo, pod jednim grabi em, uzetom vezano za mješalicu za beton, bezazleno pase jedno maleno janje. Marinko vedro strigne obrvama i stavi prst na usta, kao da je to janje nekakva golema tajna o kojoj nije preporučljivo pri ati uokolo, pa u ne i pomazi životinju. "Vidi ga", šapne.

"Janje", re e ministar u po glasa raznježeno.

"Naše janje", upozori ga Marinko.

"Naše hrvatsko janje, dragi", dopuni ga Kutleša.

"Naše hrvatsko janje", složi se Marinko.

"Jeba on mater svoju", prošap e ministar ganuto.

"Sad e mi do ovik da nan ga uredi za ve eras."

145

"Samo nemoj, bogati, da ga sre uje ispod mene", kaže ministar
"Znaš kako san ja osjetljiv na krv "

|
"Ma, nemaš brige, prijatelju", re e Marmko "Sad emo mi lipo u ku u, malo pršuta i sira, onako po doma u, a' Jooooj, Rajko1" zacvili iznenada i ni im neizazvan emigrant od dragosti Mnogo je vremena prošlo od onoga dana kada je Rajko, nevi-an njema kome, kokoda uci i mlataraju i laktovima, preplašenim prodava icama u jednome frankfurtskom supermarketu pokušavao objasniti da traži piletinu, a onda naišao Marinko i vidio da je posrijedi kokoš koja je njegove gore list Prijateljstvo koje se tu izleglo, u ožujku '67 , izme u obrtnika i dvadeset i sedmogodišnjeg pravnika koji tek što je umakao iz Jugoslavije, sadržavalo je nebrojeno mnogo pojedenih janjaca i pijanih zakletvi, jedno kumstvo, pa drugo kumstvo, pa pokušaj atentata na Kutle šu u Barceloni, kada je Marinko platio velik dio troškova lije enja, pa organiziranje kampa za gerilsku obuku u jednoj šumi blizu Stuttgarta, koje je neslavno propalo kada je jedan naš iz Gospi a tromblonom ubio mladun e medvjeda Štošta su toga njih dvojica skupa prošli, makar su zapravo bih posve razli ite naravi Marinko oprezan i razuman, konzervativan matenjalist, a Kutleša ishitren, nestalnog zanimanja, vjetro-gonjast i slab na žene Dok se prvi ozbiljno brmuo možda samo za boljitak svoje praonice auta, potonji je šalabazao uokolo s lažnim putnim ispravama, pisao za emigrantske novine koje je sam izdavao, sva ao se i mirio s Lubuncem, kontaktirao s IRA-om, Crvenim brigadama, Baader Memhofom, Palestincima, nacistima, maoistima, baskijskim separatistima i inim lu acima i idealistima iz revolucionarnog podzemlja ondašnje Europe Zbilja, da ih i tražiš, teško bi našao dva tako razli ita ovjeka kao što su bih Marinko i Rajko, pa ipak, njih su dva bih neobi no privrženi jedan drugome Kutleša je volio Marmka zbog njegove jednostavne selja ke pameti i zdravog nagona za preživljavanjem, koje je u svojim lancima esto isticao kao jamstvo nacionalne opstojnosti, dok je oskudno obrazovanom Mannku imponirao pustopašni intelektualac što je tako lijepo znao kazati ono što on sam misli ili možda tek naslu uje i još nesiguran je li uop e u

pravu, te ga je mnogo puta, kada bi se Kutleša zatekao bez pare u džepu i krova nad glavom, primio k sebi, nahranio ga i napojio, a da nikada nije tražio nikakve naknade za to Rajko Kutleša, sada ministar obrane Republike Hrvatske, vrao mu je uslugu Veliku uslugu "Jesi li mi sredio ono-" pita Marmko, samo što su sjeli za stol u blagovaonici, tiho da ga ne uje Ivanka, koja iznosi veliki pladanj s pršutom Rajko namigne da je sve u redu "Je li on ovde" kaže Marmko

"Ovde", kaže ministar obrane "U brata Brat mu je ovde u vas župnik "

"Naš župnik" za udi se Marmko "Don Štipan"

"Jebi ga, ne znan kako mu je ime Samo mi je reka da je župnik"

"Ma, bogati ", re e vlasnik praonice Kroatien zamišljeno "A on' Reka si mi da je pukovnik"

"General1" "uj, general"

"E, dragi", kaže ministar, "a šta si ti mislio, da u ti ja nekakvog posranog pukovnika dovest' Za moga kuma samo najbolje1"

"Ma, ne bi se ja bunio ni da je pukovnik", prizna Marmko skromno "Bog s tobom", kaže ministar zjevnuši I ond'a zadnjema usta punih pršuta i kruha Kunja s glavom na prsima nekoliko sekundi Onda se trgne i nastavi poduzetno žvakati "A dobro", re e Marmko, "kako ti kažeš Nego, on je momak"

"Momak pravi Na mistu Nema ga na svitu kako je to dobar momak", kaže "Misl, momak je Nije ženjen "

"Nije ženjen "

"Pa misli li se ženit?"

"Ja misl da misli Sto se ne bi ženio*1"

"E, jeben ti", kaže Marmko ustreptalo, "samo da još to uredin Moj kume, nemaš pojma koji mi je to teret"

"Ma, nemaš problema", tješi ga kum "Sve ce se to uredit Samo j tba pustit, da se malo, kako bi reka, onjuše, da se naštima-ju jedno na drugo Nego, di ti je mala?" pita "Juhja1" zovne Marmko Nitko se ne odazva "Juhja1 " Opet ništa "Ivanka, di je Julija?" pita Marmko sestru Ivanka samo slegnu ramenima Samo što se otac maknuo usko ila je u automobil i odjurila kao bez duše Pouzdan njema ki stroj prašio je i poskakivao razlokamm seoskim putovima Usput umalo nije oborio Ivica što se po zvizdanu vra ao iz du ana i pijan se ljuljao na štakama, psuju i nekoga nerazumljivo "Jebi mater i ti i on koji te napravio tako blesava, ubre jedno, govno i guzica, da te jeba" viknuo je invalid za njom, ah Juhja se, usplahirena od ljubavi i grižnje, nije ni osvrnula Oštro je zako ila, rastjeravši jato kokošiju što su dokono zobale mrvice i opuške u dvorištu, pa bez kucanja i pozdrava utr ala u ku u

"Stanislav1" viknula je "Stamslav1"

U staroj kamenoj kuci s neravno ožbukanim zidovima obijelje-mm vapnom, gdje je nad starim kamenim sudoperom cvjetala i mina plijesan, bilo je tiho Samo ju je Gospa gledala sa zida dobro udno se smiješe i, a u zdjeli na frižideru zrelo je plasti no \O(.C

r

"Stanislav1" povi e djevojka povirujuci i u konobu s rasušenim ba vama i prašnjavim komadima užegle pancete što je visjela pod stropom od crvoto nih greda "Stanislav1" zovnula je sada ponovno u dvorištu put soba gore na katu, pa se hitro uspela kamenim skalama na balaturu nadsvo-denu odrmom Masivna, pri dnu natrula dvokrilna vrata, što su se zatvarala starinskom bravom s velikim klju em,

zacviljela su kada je ušla, baš kao i jelove daske na podu, izbijeljene mnogim ribanjima. Bilo je vlažno i prohladno unutra "Stanislav1"

Tapiserija s prizorom lova, na kojoj su lovci s perjem na šeširi i ma puhali u rogove, a psi isplaženih jezika jurili za jelenom što je zamaknuo u gaj, visjela je na jednome zidu, dok je velika lutka u vjenanici od tila nezainteresirano zurila staklenim oči, zavaljena u kutu staroga otomana pokrivenog kariranom dekom

"Stanislav1"

Iz druge sobe zašknpi postelja "Stanislav1" potr i Julija Sav izgreden po rukama, ramenima i prsima, sa zavojima oko glave koji su pridržavali velike tampone od gaze na ušima, Linguz je ležao samo u gaćama, plahtom pokriven do pasa, sklopljenih oči, lica iskrivljena u bolnu, neobičajnu ružnu grimasu "Stanislav1" zavapijuhja su utno "Mein heber Stanislav1" Mein heber se i ne pomaknu. Svejednako leži rastvorenih usta teško uzdišu i Osvijestio se tek kada mu je Julija prišla i strgnula plah tu s bokova "Julija1"" drekne Stanislav, onako oglušen, koliko ga je grlo nosilo "O, Stanislav", jeca Julija, "tvoja noga, ti imaš noga1 O mu u heber Stanislav, ti imaš noga1"

"Julija1"" dere se Linguz kao utopljenik "Julija moji"1'

"O, Stanislav!" cvili Julija. "Julija ljubavi!!!" urla Linguz.

"O, mein lieberf zacvili djevojka liježu i pokraj njega na postelju od persone i po. Grla ga i cjeliva, a on je grabi izranjenim rukama i skida joj majicu preko glave. Ona mu, ne vade i jezik iz njegovih usta, tura ruku u gaće. Stanislav joj raskopava hlaće i spušta ih do koljena. Dalje ih se batrganjem rješava Julija sama. Za to vrijeme on je skinuo gaće i rukom sramežljivo pokrio svoj spol. Ona mu pažljivo odmiče ruku i prima njegov nabrekli ud u svoj topli mali dlan. Penje se na njega.

"Aahhhhh!" uzdiše Julija osjeću aju i kako je razmiče i ispunja njegov kurac.

"Aaaaaaa!!!" rikne Stanislav, baš kao onaj jelen što je tamo na tapiseriji zamaknuo u gaj.

ir,o

Poglavljje sedamnaesto

donosi prepirku je li Hrvatskoj potrebno atomsko oružje, a tu je i uspomena na udbaša koji je pleo džempere

Janje na ražnju vjerojatno je naj istiji simbol onoga svirepog i primitivnog patrijarhalnog svijeta što ga nazivaju balkanskim. Pod jedan, nema gastronomskih kerefeka koje bi prikrile injenicu da je tu okrutno umorena jedna životinja. Dapa e, kada se na žaru isuši lubanja i iskola e se ugasle o i ov jeg mladunca, to se ubojstvo doimlje još jezivijim. Potom, posrijedi je uistinu vrlo primitivna jestvma.

Njezini su sastojci samo sol i meso, ništa što nije poznavao i prahistorijski ovjek. Dodajmo tome cLi ni posluživanje jela nije ništa složenije: jede se samo s kruhom i mladim lukom. Na posljjetku dolazi ono patrijarhalno. Cijeli postupak pripremanja jela, od klanja i deranja životinje do komadanja pe enke, doga a se bez žena, a nerijetko je tu vrhovni autoritet upravo najstarija muška glava u ku anstvu.

Pokraj svega ovoga, dakako, neporecivo je kako je posrijedi izvanredna hrana

757

i zato valja razumjeti ministra Kutlešu koji, nestrpljiv kao pu koškolac pred ekskurziju, samo u potkošulji gleda gdje Brico lopatom podme e i poravnava žeravu pod pe enjem "I, kažeš, od perilice", re e ministar pokazuju i na ure aj što vrti ražanj "Od vešmašme", ispravi ga Brico "Izvadi se elektromotor iz stare vešmašme i nema boljega za ispec janje "

Kutleša odustane od toga da upozori kako je perilica isto što i vešmašma, nego samo zadržano uzdahne

"Ej", re e, " ega se naš narod ne e sitit"

"Ima jedan u Lovrecu", govori Brico trljaju i o i nadražene dimom, "što je od motora od fice napravio helikopter "

"Helikopter1" zapanji se Kutleša "Pa je h poletio"

"Nije", kaže Brico "Ko je vidio da se od motora od fice more napraviti helikopter "

Ministra obrane obuzme neugodan dojam da je ispao kreten, ali opet ništa ne re e Gore za stolom na terasi sjede Marmko, Ante i general Ivica Markic Razgovor je zamro i svima je malo neugodno pa Ivica jede pršut, Marmko nervozno bubnja prstima po stolu, a Ante se ukipio s rukama u krilu i gleda preda se kao da ga slikaju za osobnu kartu Marmko iznenada zlovoljno ustaje i odlazi u kuhinju gdje Ivanka reže povr e za salatu "Još je nema" pita "A nema, moj Marmko " "I nije ti rekla di ce" "Nije "

"Sigurno ti nije rekla" ponovi Marmko paranoi no Nije Marmko, duše mi moje"

Emigrant se sumnji avo zapilji u sestru, traže i na njezinu licu makar si ušni znak da laže, pa da joj tresne glavu o kredenac Ivanka je zamjemjela od strave Mannko, me utim, na poslijetku samo duboko udahne i vrati se na terasu "Šta vi mislite, gospodine generale", obrati se on Ivici sjedaju i, "tnba li nami atomska bomba"

"Ne tnba", re e Ivica vojni ki rezolutno " uj, ne tnba>"

"Gledajte, nuklearno oružje je pod jedan skupo", objasni Ivica "A pod dva, potpuno je besmisleno u malin vojnm sustavima ko što je naš "

"Pa nišan ja mislio na veliku atomsku bombu", brani se Marm ko "Nego jednu malu Nako, za jedno deset I jada ljudi Ne moramo je,

na koncu konca, ni bacit, samo neka je ona u garaži "

"Skupo je, gospodine Mannko "

"Našlo bi se", kaže Mannko jednostavno "Virujte vi meni, mladicu, za to bi se uvik našlo "Sta bi se našlo?" pita Kutleša koji je taj as došao "Para za atomsku bombu "

"Joj, Mannko", uzdahne Kutleša "ti si jedan ovako, kako bi reka, puno osjetljiv ovik Ja to znan po sebi jer san i ja taki Ti bi sad, kako si jedan veliki Hrvat, tio da Hrvatska bude nuklearna velesila A to ne tnba, razumiš, ne daj da te osje aji ponesu Ne tnba bit Hrvat samo u srcu, nego i ovde ", kucne se ministar po elenki, "ovde, moj dragi1 Ajde, kaži, koji ce ti kurac atomska bomba5"

"Bacio bi je na Beograd1" ispali Mannko vedro "C c c c-c", zacokce ministar prijekorno "Nikad se ne eš opa metit1 Nikad se ti, moj Marmko, ne eš opametit Ah, znaš šta, dobro je da ima ljudi ko što si ti Dobro je1 Da ima tako, kako

153

bi rcka, strastveni Hrvata, jer upravo to je jamac našega sretnijeg sutra. Ajde", kaže Kutleša sve ano primaju i ašu, "živili!"

"Živili!!!"

"Ante!" zovne u taj tren Brico dolje iz svojega ognjenog inferna. "Ante, do i mi pomo skinit janje."

"Dobra ve er", oglasi se Julija što se nekako najedanput, izro-nivši kao sablast iz mraka, stvorila tu pokraj stola.

"Dobra ve er, ceri", odzdravi joj otac slatko. "A di si ti dosad?"

"Ma, imala neki posa u selo", kaže djevojka uljudno. "Malo se zadržala", govori ona, ali nekako smireno i sretno, bez onoga ružnog gr a što je posljednjih dana plašio njezina oca. Marinko samo što ne trep e od dragosti, što ima tako drago i pitomo dijete.

"Pa nemoj tako", kori je on blago. "Nemoj da kum Rajko eka. Si aš se ti, dušo, kuma Rajka?"

"Si a", kaže Julija.

"Kaže se si an", ispravlja je otac.

"Si an", ponovi Julija poslušno.

"Baš je velika cura narasla", hvali je ministar obrane.

"Jesi vidio, kume Rajko", kaže otac ponosno.

"A imaš li momka?" pita je Kutleša.

"Nema, kume Rajko", veli Marinko nekako tužno.

"Tako velika cura pa da nema momka", udi se kum Rajko. "Pa di je to red."

"Evo ga!" re e Brico radosno, nose i veliki plitki plavi lonac prepun komada tople janjetine. Iskežena lubanja na vrhu, rasje eni butovi, vitka rebra okolo, prhka bron ana kožica i drhtavi loj stoje na sredini stola i svi su u as zamukli kao da je blagost i ljubav Boži a ušla u njih. Onda se zdušno prihvatiše jela, glo—

du, žva u, grizu, hrskaju, cuclaju, erupaju, komadaju, mljaskaju, otiru i se sredinom još toplog kruha ispod peke, salatu gotovo da nitko nije ni pipnuo.

"Od-li- an!" zastenje Kutleša. "Baš odli an!" Brico smjerno zatrep e okicama.

"Ej, dico moja", uzdahne ministar, "više od trideset godina smo mi ovo sanjali, a, Marinko?... Znaš šta mi je ovi dana palo na pamet?"

okrene se on svojemu emigrantskom pajdašu. "Oni Kraljevi iz Rijeke?"

Je li ono bio iz Rijeke?"

"Koji?" pita Marinko. "Ne znan na kojega misliš?" "Oni što je pleo džempere?" "Bome ti ne znan."

"Ja mislin da je bio iz Rijeke", nastavi ministar. " ovik, taj Kraljevi , pleo. Baš lipo pleo: džempere, rukavice, kape, šalove, šta god 'o eš je pleo. Bi ve!? Nema problema, isplest e ti i bi -ve... I sad, mi u Frankfurtu sidili za stolon, ko što mi sad ovde sidimo, i u gostioni se razgovarali o politici, gledali šta emo init, dogovarali se... a ovi Kraljevi ništa. Plete. I šuti. Šuti i plete. Privr e one svoje igle i ne miša se u pri u. Mi mislili, jebi ga, ovik plete, šta ima veze, neka plete ako voli... Si aš se, Marinko, Juki u je bio ispleo crven-bijeli-plavi džemper s velikin grbon na prsima?"

"E, toga se si an!" re e Marinko.

"Krasan ovik", kaže ministar. "I baš divno lipo pleo. Ali, šta... bio udbaš!"

"Bogati?!" zapanji se Brico.

"Da, da, moj dragi", ponovi Kutleša razo arano. "Udbaš! A znaš kako smo ga otkrili?"

"Kako?"

I

"Taj Kraljevi kako je pleo, klupko vune mu se vuklo doli po podu od gostione. Kad šta, u neko doba neko ti od nas, ne si an se više ko, njemu ugazi na to klupko. A on ti se, moj dragi, ljutnu pa, onako u bisu i ne misle i, kaže: 'Nemoj, bre, na vunu da mi staješ!'"

"Isusa ti!"

"Nemoj, bre, na vunu da mi staješ", re e Kutleša zna ajno.

Marinko dlanom otire rukom o i pa zastenje, u im se gotovo kao da e zajecati.

"Šta je, dragi?" pita ga Rajko.

"Ma, ništa", govori Marinko umalo kroz suze, "ovako kad pri aš... ne znan... sve mi se skupilo..."

"Dobro je, dragi", grli ga Kutleša su utno. "Dobro je, kume moj, sve je dobro..."

Sada ponovno jedu. Mirisna se smiljeva ka ve er spustila na njih, leptiri e se skupljaju oko žute lampe. U selu kupaju djecu prije spavanja, a netko je možda ve i umoran zaspao s novinama u ruci i nao alama na nosu. Život se utišava, u grmlju možda još sušne poneki zeko što je samo udom izmakao mjesnom lo-va ko-sportskom društvu. Ministar Kutleša upravo je zadrijemao za stolom s janje om glavicom u rukama. Ante, Ivanka i Brico za u eno se pogledavaju, samo se Marinko, koji zna što je posrijedi, pravi kao da se ništa ne doga a. General Ivica mangupski namigne Brici, a onda drekne:

"Dvadeset do asa!" Ministar se prene.

"Može", re e on misle i, onako iza sna, da s Predsjednikom igra belu.

Svi se ispotiha nasmijaše, Rajko Kutleša je malko zbunjen.

"Gospodine generale", re e Marinko, "pa kako je u Zagrebu, more li se na ovu skupo u?"

"Pa more, snalazin se." "Je li dobra generalska pla a, a?" "Pa onako." Žena ne grinta: "Nišan oženjen."

"A niste oženjeni?" zaprepasti se emigrant. "Isto ko i naša Julija", doda Ivanka tiho.

"Sta ko i naša Julija?!" prasne Marinko. "Sta se ti mišaš, glupa o jedna?! Kakve veze imaju gospodin general i naša Julija!?"

"Marinko", smiruje ga Kutleša. "Marinko, smiri se, nije ti sestra ništa loše mislila."

"Ma šta ona nije mislila? Sta ona uop e ima mislit?"

"Marinko, ej! Marinko", kaže Kutleša, "smiri malo. Šta si se odma' ražestio? Sta je žena krivo rekla?"

Dvoje ljudi ovde, oboje mladi, lipi, šesni, što ne bi malo izašli i provešeli se? Ne govorimo mi ni o kakvoj ženidbi, Bože sa uvaj, kakva ženidba, nego da general Marki , koji je ve par dana ovde pa je eljadetu i dosadilo, fala Bogu, komu ne bi dosadilo, malo iza e s Julijon, malo se provešeli, malo, kako bi reka, po ine od posla. Je li tako, Ivice?" pita ministar mla eg Marki a, koji je kao i malo zbunjen. "Sto ti ne bi malo, evo, recimo sutra, izaša s Julijon?"

"Vrlo rado", re e Ivica spremno.

"Eto, vidiš", kaže ministar Marinku zadovoljno. "A ti se odma ljutiš... Julija, draga", obrati se Kutleša djevojci, "bi li ti svome kumu u inila veselje pa malo izašla s Ivicon? On ti je jadan ovde sam, nikoga ne zna, treba mu malo društva. Je li, Julija, o eš li ti poslušat svoga kuma?"

"Naturlich", kaže Julija nasmiješeno.

Marinko se trgne, na nekoliko trenutaka zaprepašteno gleda k er. Onda mu se ozari lice.

157

Poglavlje osamnaesto

gdje se jedan muškarac, na užas jedne edne postarije ku anice, sprema na razvratni sastanak sa stanovitom damom

etrnaestog kolovoza mnoštvo svijeta iz itave srednje Dalmacije pješice hodo asti udotvornoj Gospi Smjskoj. Iz udaljenijih mjesta, pjevaju i nabožne napjeve i mole i ruzarije, podu ve u popodnevnim satima. Bude tu i djece, i staraca i invalida na štakama, a oni osobito bogobojazni idu bosu. Sve se to, uo i blagdana utje e Velikoj Gospi za zdravlje i sre u, jer je Blažena Djevica onomad Sinj udesno spasila od turskog nekrsta. Vjera u njezinu udotvornost ne jenjava, makar se Turska u me uvremenu dosta promijenila.

Don Štipan se pogotovo nije bavio takvim hereti kim dvojbama. U civilnoj odje i i tenisicama predvodio je skupinu župljana koja je bodro i veselo, pjevaju i "Ima jedna duga cesta", na hodo aš e pošla ve po žegi u tri popodne. Oko pet, nakon prije enil) desetak kilometara, entuzijazam je znatno splasnuo i prvi mi

odustali. To nije, njih etvero su se zaustavili da se malo odmore. Ni pola sata kasnije ista etvorica su vi ena — zapravo, jedan se zaklinje da ih je vidio, a drugi nije baš siguran — kako se hodo asnicima belje i pokazuju dugi nos iz autobusa Kiketmnsa koji je prošao prema Sinju. Tu sada, u nerazumnom gnjevu kakav ve zna spopasti umorne ljude, padaju teške, vjerniku i hodo asniku sasvim neprili ne rije i, rada se nejedinstvo i zavist. Jedna bakica prosvjeduje da ona od šezdeset i nešto pješaci kao bena, a neka gospoda se voze u autobusima. Pastirsko poslanje don Stipanovo sad je u teškoj kušnji, sve mu je teže zadržati blagost i mir u srcima vjernika.

Nedugo nakon Stipanova odlaska na hodo aš e, Ivica je stigao u dvorište župne ku e.

"Miško", pita on voza a zamišljeno, "imaš li ti kakav hobi?" "Molin?!"

"Neki hobi, nešto što voliš radit kad si slobodan, da malo odmoriš živce?"

"Volin gledat televiziju."

"Jebi ga, Miško, nije to hobi. Hobi je kad nešto radiš, razumiš? Sta radiš kad ništa ne radiš?"

"Ništa", kaže Miško razumno.

"Ajde, jebi mater", re e Ivica, "glup si ko ovca. S tobom se o-vik uop e ne more normalno razgovarat.

Ono što san te tio pitat je", kaže general odrješito, "sad je etri i petnest i ti si slobodan do pet i po. Sta eš radit u tih uru i kvarat dok te ja ne buden triba?"

Miško se grizu i usnu grozni avo zapilji kroz blatnjavi vjetroman.

"Zaboravi", re e mu general izlaze i iz auta, "boli me kurac! IJ pet i po da si mi se nacrti na ovon iston mistu!"

im)

Tatjana se po ešljala i namazala usne, potom se unijela u ogledalo i po ela sjen iti kapke. inila je to posve odsutno, koncentrirana na nešto što kao da je izvan nje, kao da ona u ogledalu nije ona sama.

Onda se u jednome trenutku ipak susrela sa svojim pogledom, ponovno postala svjesna sebe i pomislila kako se nema zašto šminkati, kako je, za priliku u kojoj se domalo ima na i, zapravo i glupo da bude namazana. Komadom toaletnog papira obrisala je usne i bacila papir u zahodsku školjku. Vir iz vodokotli a u inio joj se vrlo prikladnim dramati noj emocionalnoj odluci što je stajala pred njom.

Dabogda te voda odnijela, pomislila je, baš kao u onoj popularnoj pjesmi. Onda je, sasvim neestravno, dodala: ubre!

Nazula je sandale i izašla iz ku e. Uhvativši kvaku na vratima automobila duboko je udahnula. Ruke su joj malo drhtale. Nije zapravo bila na isto što bi još kazala sve eniku i zašto se po ovome zvizdanu zaputila k njemu. Znala je što ne e: ne e ga kumiti da je voli i strahovito se sada stidjela svoje slabosti onoga dana kada je zavapila: "Don Štipane, niko ne e ništa znat." Gotovo je s tim, nikada ga više ništa ne e moliti. I ne voli ga više. Ne. Cao, da i! Prošla baba s kola ima, moj pope. Da, to e mu danas re i: Prošla baba s kola ima. "Bože, koja sam ja bila glupa a", rekla je u sebi. Najradije bi samu sebe ispljuskala sada kada zna da je patila za tim glupim popom i ushi ivala se njegovom šeprtljavom nevinoš u, a on da je, stoka, cijelo vrijeme ljubovao s drugom.

Najprije je mislila da ga ubije. Sino je usnula nasmiješena, zamišljaju i kako dolazi na pola mise, kao u ameri kim filmovima, s pištoljem u ruci i arapom s okruglim otvorima za o i preko lica. Hitrim korakom ona prilazi oltaru i puca u zaprepaštenog sve enika, dok se ministranti bacaju na pod, a babe vrište od užasa...

Na poslijetku je odustala od toga nauma. Ne isplati se robijati zbog budale, zaklju ila je.

161

Ivica se istuširao, presvukao u civilnu odjeću i spustio u kužmu. Rekao je da ne e ru ati, jer da se s jednom curom već dogovorio /i ru ak Samo je uzeo malo grož a "Kad se onda Štipan vraća?" upitao je zobljuci krupne grimizne bobice sorte kardinal "Sutra iza podne", rekla je Ruža peru i sude "A di ti to imaš "Restoran se zove Copacabana", kaže general "A, doli u Joze ideš ", kaže Ruža "Nemoj da ti padne na pamet meso naru it"

"A šta", pita Ivica, "ne valja mu meso5"

"Nije", re e Ruža, "nego je danas Gospin post"

"A to ", kaže Ivica "Dobro si me sitila "

"S km ideš?"

"Jedna mala ovde iz mista Juhja se zove "

"Cer od Marinka An ehjmog' "

"Ne znan Valjda Znan da joj se caca zove Marmko "

"Je, to je Juhja od Marinka Andehjmog Mala Švabica"

"E"

Baš tada nekako Tatjana je ušla u župnu kuću, kad je za ulaz ime svoje suparnice Zastala je tu u predvorju i pritajila se oslušuju razgovor iz kužme "Pa šta ćeš ti s njon5" upitala je Ruža "A ništa", kaže Ivica, "iden se malo proveseht s divojkon "

"Govno1" pomislila je udovica "Još se hvali"

"Znaš, nemoj se puno igrat", rekla je Ruža edno, "to je jedna dobra i poštena mala "

"Dobra i poštena"" ponovi general podrugljivo "Moja Ružo, da si ti vidila kako ona mene, tako dobra i poštena, gleda Majke mi mile, o ima bi me izda1 Pa di ja to smin odbit" Da i 'ocu, ne smm'

"Oooo, stoko jedna bezobrazna1" rekla je Tatjana u sebi ogor eno "Je malo deblja", nastavio je Ivica tamo u kužim, "ah zato ima dobre sise Da si ti vidila koje sise mala ima1 Oooovakve1"

"Gade1" prošapta Tatjana gnjevno "Molm te, nemoj mi takve stvari govorit1 Ja to ne žehn ni znat", pobunila se Ruža "E, i ti si mi fina", kazala je Tatjana u sebi "On jebe šta stigne, a ti se praviš blesava "

"Osin toga", nastavila je Ruža, "nemoj se igrat s curon Ovde su ti cure malo onako staromodne ako je ne misliš zenit, ne pa aj se Upropastit ćeš malu "

"Dobro je i rekla", zaključi i udovica iza vrata "E, sad ga i ti ", negoduje Ivica "Šta cu je upropastit ako se malo provešelin s njom Malo joj pipnen sise "Evo ga, opet on1" kaže Ruža " ubre1" šapne Tatjana "Ma, daj, Ružo", re e general, "šta fah da se malo provešelm dok san još ovde Sad u pet i po cu se vidit s njom u toj Copacabani, malo se pomazit, pa posh svak na svoju stranu Lipo ce bit i meni i njoj, a ako nan bude baš puno lipo, ko zna, mogli bi koji put i ponovit"

"Ja san ti rekla svoje, a ti radi kako oceš", kaže ku anica tvrdo Tatjana se tada po ne natraške iskradati, ah tek što je koraknula lupi nogom u crvoto nu ispovjedaonicu što je tu u predvorju stajala rashodovana Uko i se prestrašena stiskajuci 7ubc "Je li ono nešto udarilo5" kaže general "Bit ce propuh lupa vratm", re e Ruža "Ima li još grož a" upita Ivica

Istodobno, na drugome kraju sela Lmguz je, izgubljeno bulje i u svoje ruke, sjedio na postelji s onim svojim zavojima na ušima Od one eksplozije sve mu je ispretumbano u glavi, misli mu se gusto i kaoti no roje, i strašno mu se spava, i ne razumije baš najbolje što je to Juhja smislila zašto je otvorila ormar pa trpa njegovu odje u u stan kartonski kov eg što ga je njegov otac još tamo pedeset i tre e donio iz Belgije5

"Geh Weg!" podvikne djevojka na njega "Nema vnme1 Schnelf Stanislav, u enje u svijetu, gleda je otvorenih usta

"Du musst dich anziehen}" pojasni mu djevojka rukama pokažu juci kao da prebacuje košulju preko ramena "Roba' Stavi roba na sebe"

Lmguz se po ne nevoljko zakop avati, a Juhja, kle e i pred otvorenom ladicom komode, zastane razmišljaju i što još mora ponijeti Sva je ustreptala, nasmiješena i ustrašena istodobno Veselje i užas miješaju se u njoj još od ju er poslije podne, kada je, blažena u postkoitalnom zagrljaju sa svojim draganom, odlu ila pobje i od oca i, suprotno njegovoj volji, udati se za Stamslava I hvata je na trenutke neobuzdan, živ ani kikut kada pomisli kako je smoc bila draga i krotka, kako je odglumila, koliko je samo bila pokvarena, kada je smješaju i se pristala iza i s onim mladim generalom O, kako li ce stpapi iznenaditi kada vidi da je nema1

Kada shvati, ona ce vec biti daleko Ne zna sada to no gdje Možda u Splitu5 Zaposlit ce se u nekakvom fnzerskom salonu, poslije i

otvoriti vlastiti A Stanislav ce pisati Mogli bi lijepo ži vjeti od njegovih pjesama, jednom joj je pri ao o tome da svaki dan napiše po pet pjesama, a nikakav mu problem ne predstavlja napisati pet pjesama dnevno, pa da za svaku dobije samo po pedeset kuna — to je dvjesto pedeset kuna dnevno — sedam i po ti-suca kuna mjese no — osamdeset godišnje A za osamdeset tisu a se vec može kupiti dobar rabljeni auto i još da ti ostane

Razumnim i štedljivim životom jednoga ce dana kupiti ku u s talijanskim plo icama, s umjetni kim slikama po zidovima, s bibliotekom u salonu i upavim bernardmцем ispruženim na sagu salona Stanislav ce, u svilenom ku nom ogrta u i papu ama, otpijati konjak iz aše od teškoga, brušenog kristala, zamišljeno zureci u kamin, a onda ce do i ona, posve naga, pa ce voditi ljubav obasjani crvenim jezi cima, i onda ce ona na vrhuncu zavništati od sre e, a bernardmac ce za u eno podi i glavu hm' Možda ipak psa u tako intimnim asovima izbace iz sobe Tako je sanjarila Juhja, izbezumljena ah sretna, spremna suo iti se s budu noš u sasvim druk ijom od one koja joj je bila namijenjena Izbavljenje iz o eva ropstva milo joj se sada tako lakim da se sama sebi udila zašto to vec puno prije nije u inila Potom se okrenula prema svojem junaku i ustanovila da se on posve krivo zakop ao Najdonjim pucetom promašio je za itave dvije rupice pa sada nemo no gleda taj nerješiv misterij da mu je jedan kraj košulje u visini pupka "Stanislav", opomene ga voljena nježno i uhvati ga raskop avati Tatjana je kao furija uletjela u ku u i iz regala u dnevnoj sobi po ela izbacivati batenjsko gla alo, magnetnu narukvicu, set za manikiranje s kompletom umjetnih noktiju u smaragdno zelenoj boji, digitalnu budilicu s radnom, videokasetu Tajne majstora ikebane, stolni usisiva , komplet noževa od najfinijeg mox elika, anticeluhovski masažer, par voza kih rukavica, anatomski jastuk, Novi zavjet u stripu, kutiju aja za mršavljenje, platmastu vlasulju, sprej za osvježivanje prostorija s mirisom dmje, upalja u mi i mornoj figurici Bude, barometar, lampu s originalnim jipinskim .slikarijama, Stari zavjet u stripu, termofor, pepeljaru s likom Majke Božje Lurdske...

"To!" prošaptala je ugledavši napokon još neraspakiran, kompaktni fotoaparat za podvodno snimanje, "za nezaboravne snimke vašeg ljetovanja", kako je, pokraj slike neke egzoti ne ribe iz Ju-

žnokineskog mora, stajalo u katalogu trgova kog društva Marijana d.o.o. iz Hrvatske Kostajnice.

U tom trenutku zazvoni telefon. "Tatjana, ja san." "E, seko."

"Slušaj", kaže Ljuba, "krivo san ti rekla: nije pop s onon malon od Marinka Andelije, nego je..."

"Je, moja Ljube. Je", prekine udovica sestru. Sta je?

"Don Štipan servisira malu", kaže Tatjana gorko. "Sad san na svoje o i ula."

"Ozbiljno!" zaprepasti se Ljube.

"Majke mi mile", zakune se se Tatjana. "Sad se u pet i po ima s njen na u restoranu u Joze."

"Jeba on sliku svoju!" re e sestra.

"Jesi vidila govna", kaže Tatjana. "Ali, znaš šta, uzela san sad aparat za slikanje pa u oti tamo i uslikat ji kako se ljube."

"Tatjana, nemoj se zezat", re e Ljube. "Pusti bogati budalu!... Tatjana!... Tatjana!... Tatjana!"

ponavljala je sestra uzaludno, jer je linija ve bila prekinuta.

166

Poglavlje devetnaesto

u kojemu jedan pripovijeda kako se susreo sa svetim Petrom, a jedan ima prvi enje visokoga državnog službenika

U gluhu popodnevenu uru u restoranu Copacabana na magistralnom pravcu Split-Sinj jedan jedini gost, odrpanac s modrom sportskom torbom na podu pokraj svojih nogu, sjedi za šankom i pije vinjak.

Konobar Boris s druge strane šanka ogledava aše podižu i ih prema prozoru pa hu e u staklo i briše ga.

"I tako", kaže Boris dokono, "ti iz zatvora?"

"Bome", kimne odrpanac, "iz zatvora."

"Pa šta je re?"

"A šta 'o e re", uzdahne tip. "Ubio zeta, eto šta 'o e re."

"Cerinoga ovika?!"

"Ma, ne, nego od sestre."

"Huh", hukne konobar od olakšanja. "Ajde, to još nekako... A što si ga, ako se smi znat, ubio?"

"Zato što je najprije on mene ubio", re e ovjek jednostavno. "O, jebote!"

Odrpanac umorno otpije gutljaj vinjaka, zagleda se u prazno i šuti.

"Pa kako je to najprije ubio on tebe pa tek onda ti njega?" ne izdrži konobar.

"Duga je to pri a moj prijatelju", re e ubojica napokon, i ne gledaju i sugovornika. "Duga je to pri a", ponovi on razo arano... "Najprije je", po ne on svoju tužnu pripovijest, "zet mene klepio kocen po glavi kad smo se sva ali oko jednoga vrtla. Kako me je klepio, meni se zacrnilo prid o ima i pado'. Pado' ko kruška. Mrtav. Malo posli, ja se probudio, otvaran o i, a ono nekakva magla oko mene. Kad, evo ti svetoga Petra."

"Bogati!" zaprepasti se konobar. "Sveti Petar!"

"Mislin, nije reka da je sveti Petar, ali ko e drugi bit nego on. Doša, nosi jednu ovako debelu knjigu ispod ruke. 'Dobar dan.' 'Dobar dan.' 'Vi ste?' Ja reko da san taj i taj, sin toga i toga, a on lista po onoj knjižurini, vidin, mršti se. 'Za mi je', kaže on nakon nekog vrimenta, 'ali ja neman vašu rezervaciju...'"

"Samo malo", prekine ga Boris zbog jednoga gosta što je upravo ušao u lokal. "Pri ekaj dok ovo obavin."

Uzima blok i olovku i odlazi do stola u kutu, gdje se smjestio visok, crnomanjast muškarac tridesetih.

"Dobar dan, izvolite?"

" ekan nekoga", kaže Ivica, "pa bismo kad do e uzeli nešto /.i izist."

"Nema problema. Nešto za popit dok ekate?" "Ini.ite to eno pivo?... Dajte mi po litre to enog."

"Pol a litre to enog — može!"

"I, šta san ti po eo pri at", nastavi bivši robijaš za šankom, "kaže meni sveti Petar: 'Ja neman vašu rezervaciju.'"

"Krv i ti?!"

"To o e re da još nije došlo vrime da ja umren", pojasni ubojica.

"Razumio san, ne moraš mi objašnjavat", kaže Boris. "I šta je onda bilo?"

"A ništa. Kaže sveti Petar: 'Najbolje da se vratite oklen ste i došli.'"

"Da se vratiš oklen si i doša?"

"E... I tu ti ja ponovo zaspen. Budin se. Kad, eto ti mene ponovo u momu vrtlu."

"A, ljudi Božji, lude pri e", nasmije se konobar veselo.

" ekaj", kaže ubojica. " ekaj, nije još gotovo. Probudin se ja, a iznad mene moj zet Zdenko pla e ko ljuta godina..."

"E, samo sekund, zapamti di si sta", prekine ga ponovno Boris, ovaj put zbog nekakve ženske s tamnim nao alama i s rupcem preko glave, što je sjela za stol odmah do onoga crnomanjastog.

"Dobar dan, izvolite?"

"Jednu dužu kavu s mlikon i džus sa puno leda", re e Tatjana.

"Duža kava s mlikon, džus sa puno leda — može!"

"Probudin ti se ja", nastavio je odrpanac, "a ponad mene pla e moj zet Zdenko. Pla e, suza suzu goni.

A pokraj njega na zemlji, još sav krvav, oni kolac s kojim me klepio. Pridiga se ja, uzeo oni kolac pa po njemu. Jednon. Dvaput. Triput... I bogami, više se otalen nije pridiga."

"Ubio ga?"

I

"Ubio", potvrdi robijaš. "Ali nije ti ni to sve... Znaš, kad san ja ono bio u svetoga Petra pa mi on reka da nema moju rezervaciju?"

"E?"

"E, pa onda san ti ja svetoga Petra pita: 'Dajder, bogati, kad san ve tu, pogledaj mi, ako ti nije teško, kad je rezerviran moj zet, Zdenko Duduk se on zove, selo Duduci, zadnja pošta Veliki Grabovac. A sveti Petar ponovno uzeo onu svoju knjigu, lista, lista... 'Ma, vidi slu ajnosti', kaže on najposli, 'on van je rezerviran za dvadeset minuta. A što vas to zanima?' Ja reko: 'Ma, ništa, samo san tio bit siguran...'"

"Jeben ti život!" uzdahne konobar. "Je li to istina?"

"Živa istina, moj prijatelju."

"O eš još šta god popit", kaže Boris. "Na moj ra un."

"A ne znan ti...", kaže ubojica. "Ajde, daj mi još jedan vinjak."

Dolje u dnu lokala Ivica se po eo nervozno vrpeljiti, jer ve je deset do šest, a Julije još nema. I ženska za susjednim stolom je nemirna. I ona izgleda nekoga eka, jer svako malo pogledava na ostatak prostorije preko duguljastog pitara s plasti nom puza-vicom. Ivici je udno da nije skinula tamne nao ale. A i marama na glavi je malo sumnjiva, jer je vani najmanje plus trideset i pet. Ili eka nekoga tko je oženjen, ili je ona udata, ili je ak posrijedi i jedno i drugo, zaklju i general. Žena uto iz torbe izvadi nekakav predmet od šarene plastike pa ga prou ava. Ivica ne razaznaje što bi to moglo biti.

"Khm!" nakašlje se on napokon. "Bome, tako oružje još nišan vidio."

Tatjana se mrzovoljno okrene prema njemu. "Aparat za slikanje", kaže ona. "Za slikat pod vodon", doda. "Bogati!" nakesi se Ivica Marki . "A di su van maska i peraje?" I7i) Tatjana ljutito frkne i okrene glavu od njega. Onda se sjeti da joj je odnekud poznat ovaj veseljak pa ga ponovno pogleda. Pa da, vidjela ga je prije neki dan, samo što je sada u civilu.

"A vi?" re e ona podrugljivo. "Di je vami sajla?"

"Sajla?!"

"E?" osmjehne se udovica zagonetno.

"Oprostite, ne razumin..."

Tatjana skine crne nao ale.

"Aaaa... To ste vi", sine Ivici. "Je li se još", pita on ženu, "okolo vozite bez goriva?"

"Ne more se vozit bez goriva", primijeti Tatjana zajedljivo. "Zna i, napokon smo svatili, a?"

"E, naša se pametnjakovi ...", re e Tatjana kao uvrije eno. Ivica se mangupski osmjehuje. A i ona je raspoloženija i sve joj manje smeta što se ovaj ruga s njom. Napokon, ne izdržavši, osmjehne se i ona njemu. Gledaju se. Zgodan je, dava ga odnio, misli udovica. I na nekoga joj strašno sli i, samo se ne može sjetiti na koga.

" ekate nekoga?"

"Je... Mislin... Je, ekan nekoga", spetlja se udovica. "A vi?"

"Ne", slaže Ivica. "Doša san nešto na brzinu izist"

"A tako...", re e Tatjana, tek toliko da nešto re e.

Razgovor zamre. General se zaigra s kutijom cigareta, a udovica razgledava fotoaparata. Primjetno je kako raste nervoza u njima.

"E, da mi je vidit toga mlatimudana", kaže mladi Marki na posljatku, "koji je vas pustio da ga ekate."

"Jeste vidili...", kaže Tatjana.

"Da je pod mojin zapovjedništvon", re e general, "ja bi mu odma za kaznu da da u ini etristo sklekova!"

171

"Ajme, što ste vi žestoki1" zgrane se udovica "I petsto trbušnjaka1" dometne Ivica "Ajme meni, nemojte", kaže Tatjana, tobože osupnuta generalovom bezdušnošću, "pa prikimlo bi ga1"

"Fala Bogu, i tnba da ga pnkine1" re e general ljutito "Takvu curu ostavit da ga eka Nego, gospo ice, dozvolite da buden toliko slobodan da vas pozoven za svoj stol "

"Fala, ne bi", kaže Tatjana tvrdo "Oprostite " zbuni se Ivica "Jedino ako ete vi doc za moj stol", re e udovica "Zna san", re e tamo za šankom konobar zadovoljno "Zna san in san ji vidio Vidiš ono dvoje tamo u coši", pokazuje on ubojici koji je vidio svetoga Petra i ostao živ "Nemoj se okncat, moreš ji vidit amo u ogledalu iza mene Je li ji vidiš? To su ti ljubavnici Kako znan' Jebi ga, praksa je to Došli su odvojeno najprije on pa ona Ona je ak imala crne ocale i sudar priko glave da je niko ne pnpozna Došli su i sili svaki za svoj stol i tek sad, kad su vidili da je zrak ist, su sili skupa A sad ce, si i mi glavu ako tako ne bude, naru it nešto za pojist"

I zbilja, to no u tom trenutku tamo u dnu sale Ivica podiže ruku da pozove konobara "Sta san ti reka1" kaže Boris pobjedonosno pa ponovno uzima blok i olovku "Izvolite5"

"Mi bi nešto izili?"

"Nema problema Gotovo ili po narudžbi ?"

"Pa ne znan", re e Ivica "Morete li nan nešto priporu it"

' Imuno krasne doma e kobasice s roštilja Da li bi gospoda mo/th l/di koju kobasicu5" re e konobar drsko

172

Tatjana se kao malo lecne

"Gospoda ne e kobasicu", kaže general odrješito Tatjana mu se zahvalno nasmiješi, sretna što, eto, ima i onih koji ne vole glupe viceve s kobasicama, krastavcima, bananama

"Danas je Gospin post", objasni Ivica Marmko Andelijm i ministar Kutleša parkirali su malo dalje da ih nitko ne vidi pa se kroz kamenjar i makiju, sve se smijuckaju i svojoj djetinjariji, prikradaju restoranu "E, jeben li te blesava", kaže Marmko, "šta tebi sve ne e past na pamet"

"Jelde da san lud" kaže ministar "Ma, lud si ko kupus", re e Marmko "Slušaj", govori Kutleša, "kucmt emo m na prozor pa se sakrit"

"Hi, hi, hi, hi", zasmije se Marmko An elijin Pognuto su, kao komandosi pretr ali desetak metara brisanog prostora parkirališta nasutog tucanikom i zaustavili se u u nju ispod prozora Copacabane Marmko teško diše Kutleša se oprezno nadviri "Vidiš h ji?"

"Samo malo Eno ji, doli su u coši1"

"U coši1" kaže Marmko veselo "Nju odavde vidin samo s leda Proc emo s donje strane "

Sagnuti obilaze restoran, pra eni za u enim pogledom jednoga janjeta što malo dalje stoji vezano za mlado stablo

"Rajko1" šap e Marmko gurkajuci prijatelja laktom "Rajko, vidi ga1"

173

"Janje1" prošap e Rajko raznježeno Pndiže se do prozora i poviruje unutra, ni metar od Tatjane i Ivica koji se masnih brada slade rije nim rakovima Naceren, grizu i jezik od uzbu enja, Kutleša sitno kucnu dva puta Ovo dvoje se zapanjeno osvr u Ministar se hitro sakri "Sta je ono bilo" kaže Tatjana "Ne znan", re e Ivica "Meni se u inilo da san vidio ministra obrane "

Tatjana na to ništa nije rekla Samo je sumnji avo pogledala Ivi ino pivo "Mannko1" prošaptao je dolje pod prozorom Kutleša užasnuto "Mannko, ono gori nije tvoja mala "

"Kako nije moja mala"

"S nekon drugon ženskon sidi"

"S kojon drugon ženskon, Gospu ti blaženu'1 Di je Julija'1" pita Mannko gnjevno pa se podiže da i on pogleda kroz prozor Kutleša ga poteže "Nemoj", kaže, "vidit ce nas "

Mannko ga posluš a i ponovno se vrati u u anj "Pa di je Julija" re e on sada nešto mirnije "Di jc Julija" ponovi Onda mu sine "Ona nije ni mislila doc", kaže "Zato je ona sino bila onako poslušna Ma, vidiš ti Lija je to, moj kume, lija1 I pokojna mater joj je bila taka1 Lija1 Nije ni mislila doc", proštenje Mannko "Jebeš mi sve, kume, ubit cu je1", zgrozi se on "Ubit cu je1 Ko paš e cu je ubit1" re e on odlu no i krene prema autu "Mannko1" sikce Kutleša za njim "Mannko, stani1"

"Kume, ti se ne mišaj1" dobaci mu emigrant i ne okre u i se "Ovo ja moran san riješit I kad nješm, riješit cu, bogami, jednon /.i vike vikova ""

171

Poglavlje dvadeseto

gdje saznajemo da se sveti sakramenti mogu udijeliti i na sasvim neobičajnim mjestima "Oooo, pi ka ti materina, da ti pi ka materina ", bjesnio je Mannko An elijin "Dabogda te ladnu naša, kurvo jedna

Tako je, uo i blagdana Manjina uzašašca, tek nekoliko sati nakon što se ispovjedio, eda bi se sutradan, ista srca i iznuren s Bogom, mogao pri estiti, kleo vlasnik frankfurtske praonice automobila Kroatien Sunce na zalazu zasljepljivalo ga je kroz vjetroman, a od mnoštva auta onih što su se vraćali s mora bila je strašna gužva Izlucivao ga je sav taj narod koji, sa svojom zločinom inače navikom da vozi baš dok je on na cesti, odga a njegov susret s kćerom Susret koji će, po svemu, biti jedan takav užas da to svijet, mimo ratova i prirodnih katastrofa, još nije vidio "Oooo, pi ka ti materina, da ti pi ka materina", zavapio je u svojem pravednom gnjevu emigrant još jednom, a kletvi je,

osim jedinom djetetu, sada bila upuena i kamionu koji je iza jednog zavoja iskrsnuo ispred njegovog mercedesa "Stara radiš, majmune!" vikao je Mannko razjareno, premda onaj u kamionu nije imao baš ništa što ne bi odjekivao od voza a jednog tromog, tucanikom napunjenog teretnog vozila Ni kilometar od njega u tom je trenutku pješačila bezvoljna i isposvjadana skupina što je iz Smiljeva hodočastila Gospi u Sinju Međuljudski odnosi tu su sada upravo stravični Naime, nakon što se otkrio gnusan čin onih izdajica što su zaostali pa se poslije ukrcali u autobus, izbila je i afera s jednom bijednicom što je prijateljici lagala da nema vode, a onda ju je ova uhvatila iza grmljica pokraj ceste kako pije iz plastične dvolitrenke Tako su se njih dvije tu po erupale, da i sada, dobrih dvadeset minuta poslije, crvene i rašupane pusu "Zdravo Djevo, svih milosti puna Vje nog sunca ogrnu te sjaj", zapjevao je tada gromko, da osokoli svoju posustalu pastvu, don Štipan "Oko elazvjezdana ti kruna, Ispod nogu stenjepakla zmaf, pridružio mu se solidarno Brico, koji se, kao težak, skinuo do potkošulje, a glavu zaštitio rupom i em na četiri vora Okrenuo se razdragano ostatku skupine pa vi e "Ajmo, ljudi, pisma!"

"Rajska Djevo, Kraljice Hrvata, Naša Majko, naša zoro zlata, Odanih ti primi srca dar, Primi iste ljubavi nam zar',

/apojah su, isprva nevoljko, a onda složno i isto smiljeva ki hodo asnici Rumeno sunce dotaklo je rub brda, žuta aura treperi po grmlju, stablima i kamenju, po svemu, kao da se zlato razlilo Marmko je, sada možda tek dvjestotinjak metara od njih, nestrpljivo trubio i trubio kamionu da se makne Naidošē k tomu na razrovani dio ceste i kamion stade poskakivati, a komadi i tucanika rasuše se zve eci po haubi i šoferšajbm mercedesa "Ajde, jebi mater", prošap e Marmko pa oštro ugazi na gas i okrene volan ulijevo da pretekne kamion Tek je tada ustanovio da je, pod jedan, kamion s prikolicom i da, pod dva, nema ni teorijske šanse da se vrati u svoj vozni trak prije susreta sfordescor tom što je dolazio iz suprotnog smjera "Stoko jedna1" opsovao je emigrant ljutito, a onda još jednom potegnua upravlja ulijevo i mercedes što ga je jednom davno neoprezno obe ao Pavelicu, odleti s kolnika i zakotrlja se po bokovima nekoliko puta, odska uci niz kamenjar i dra u, da bi se napokon zaustavio dolje na dnu, u nekakvoj suhozidom ogranoj njivici sa strnjikom od djeteline, na krovu Dobar njema ki auto još se nije dao kota i se ni nakon svega nisu prestajali vrtjeli Bilo je to pomalo kao kod onih kukaca što ih okreneš na leda pa se oni bespomo no batrgaju s nožicama Bilo je to, u isto vrijeme, jedino gibanje koje se moglo vidjeti na mjestu nesre e

Na cesti sada sve poiskakalo iz kola Onaj iz kamiona s tucanikom, jedan mladi debeli s dugom kosom, u crnoj majici s natpisom Motorheadi jezovitom slikom lubanje kojoj iz o njih šupljina izviruju iskežene otrovnice, prvi se pnbrao pa ska e po stijenju Oprezniji se okupili uz rub ceste "Sad ce eksplodirat" kaže jedan u kupa im ga icama stiskajuci zube "More bit i da ne e", re e drugi, neki vojnik u maskirnoj uniformi "Oce Uvik eksplodira "

Debeli sMotorhead majicom došao je do karambohranog auta pa u nuo s voza eve strane Nabijen vratima ulupljemm od prevrtanja, dubeci na ramenima na tapeciranome stropu kabine,

177

s glavom među koljenima, izudaran i krvav, Mannko An ehjm je kroz maglu vidio zmije što izvire iz lubanje i zaključe da je u paklu Jebi ga, pomislio je, isto san se malo više nada Potom je izgubio svijest Debeli uto napipa ključ iz iskrivljenog volana i ugasi motor Kota i se prestadoše vrtjeti "Isto nije eksplozija", veselo je rekao vojnik "Ima je sunce", kaže, vidno razočaran, onaj u kupaćim gaćama "Ljudi, živ je!" dovikne Motorhead "Živ je, zovite hitnu!"

Na cesti se sada već skupila cijela gomila znatiželjnika Krše ruke i križaju se Privu eni bukom, dotr ali su i smiljeva ki hodoasnici Brico je odmah prepoznao mercedes, nakrivio glavu da proita registraciju "Isusa ti draga", kaže, "ono je Mannko An elijm!"

Sto su se više udaljavali od sela, Juliju je obuzimao sve veći i strah Treperavo uzbuđenje zbog bijega od kuće na poslijetku je potpuno uzmaklo pred iskrenom stravom sada kada se taj bijeg inio definitivnim Barem kada bi je Stanislav ohrabrio "Stanislav", rekla je blijedo se nasmiješivši, spuštaju i svoju ruku na njegovu, a on se okrenuo i samo je zbunjeno pogledao Djevojka shvati koliko je pogriješila, koliko je on slab, možda i slabiji od nje, i kako je taj njihov bijeg, kojemu se jučer toliko veselila, zapravo blesav i potpuno besperspektivan U jesen

sive patke lete vodoravno kao u križaljci, zavieste Linguz najednom i ponovno je pogleda "To mi je ovi as palo na pamet", kaže on AJulija se sama sebi /i udi kako prije nije otkrila koliko je on budala i shvati da će stići vratiti kući

1711

Vani se pomalo spuštala ve er i Julija je bila sasvim blizu odluci da okrene auto, zapravo, bila bi to vec u inila da se nije plašila o eva bijesa jer nije otišla na sastanak s onim generalom, kada su se na cesti dvadesetak metara ispred nje isprije ila ambulanta kola s upaljenim plavim rotacijskim svjetlom Znatizeljno se ogledavala kad ju je ugledao neki muškarac i potrao put njezina auta Julija se zbuni "Vec si stigla", kaže Brico naslanjaju i se rukama na krov njezina auta "Dobro je", re e, "nije mu ništa Malo se natuka, a ma e je sve drugo u redu "

Julija se sjeti da je muškarca vi ala u o evu društvu, ah joj svejedno još nije jasno o emu ovaj govori "Bome si brza", mljeo je Brico nervozno "Ja san ti zva kuci, Ante se javio Sta je on tebi — tetak5 Reko 'Ante, nadi malu, Mannko je odletio s auton s ceste I nemoj je', reko', 'pripast, stari je dobro, malo se natuka, ali mu ma e ništa Nema ti njemu bez sikire, he, he", zasmije se ovjek, ali nekako usiljeno, kao netko koga su uhvatili u laži "E, Stanislave", uo i on sada momka u Juhjmu društvu "Sta je s tobom?"

Juliji je trebalo nekoliko asaka da shvati onih nekoliko re enica na hrvatskom, pa m onda nije bila sigurna da ih je ispravno shvatila Razumjela je što se doga a tek kada je vidjela tijelo što su ga dva bolni ara odnekud donijela na nosilima "Tata1" zavništala je iska u i iz auta Brico je zgrabi

"Nemoj", kaže on "Nemoj, draga, dobro je, nije mu ništa1"

"Tata1" povi e djevojka pla no "Nemoj i"

"Tata1" otima se Juhja "Lass mich meinen Vather zu sehen1"

"Ajmo za njima", rekao je don Štipan dolaze i negdje iz mraka "Voze ga u Split u bolnicu "

179

uo se sitan zveket metala i ne ije užurbane potpetice, pa šum iz vodokotlica, sirena ambulantnih kola što su dovezla još jednog nesretnika, pa onda vu je zavijanje, jezovito da ti se krv u žilama sledi, dolje iz psihijatrije u prizemlju Neki je stan u ispranom frotirskom ogrta u prošao pokraj njih umorno vuku i papu e Brico je pušio oslonjen o prozorsku dasku, don Štipan nervozno šetkao, a Julija i Lmguz sjedili uza zid na prostim sjedalicama od crvene plastike Iz sobe za intenzivnu njegu izašao je u jednome trenutku sijedi primarius i sve enik mu pohita u susret Lije nik ga, me utim, i ne pogleda, nego pognute glave, žustro kloparajući bijelim klompama, ode niz hodnik Don Sti-pan odustane i vrati se natrag, Brico lansira opušak u krošnjju kestena što je rastao pod prozorim, a Lmguz još ja e stegne u zagrljaj Juliju

"Duuuga, duga lopta, duboko u protivni ko polje", za uo se odnekud, kao iz velike daljine, glas sportskog komentatora

"Ko ono igra" upitao je Brico Nitko mu ne odgovori Iz bolesni ke sobe iza e napokon medicinska sestra, jedna plava, krupna, sredovje na, Majda se zove, autoritativno utegnuta i sisata Pnde Smiljev anima "On se sad probudio", kaže, "i dosta je loše Bogati", zastane žena, "koliko vas je to došlo"

"Khm1" nakašlje se Brico zna ajno "Ovo mu je cer i i zet, a ovo je", okre e se on don Štipanu, "naš župnik

"A ti si sigurno ministrant", prekine ga Majda Brico se smete, da ce nešto kazati, ah tu opet upadne sisata "Slušaj amo", re e ona vojni kim tonom, "on je loše, izgubio je dosta krvi i nemojte ga puno gnjaviti Jesmo li se razumih pet minuta i šlus1"

"Nema problema, šefice", re e Brico pokorno 'Slušaj ti 'šefice'", re e mu Majda, "nemoj da ti ja / u Ušli su tiho, gotovo na prstima prišli postelji na kojoj je bolesnik ležao od glave do pete u gipsanom ovoju Vidiš samo kako unezvjereno žmirka iza rupica za o i "U pizdu stnnmu", prošap e Brico zgroženo, "jesu ga zakovah"

"Alo", za uje se tada slabašno s drugog kraja prostorije "Alo, amo Amo san1"

"Mannko moj dobri", svejednako ce Brico, su utno sjedaju i na krevet onoga zagipsanog "Alo, koji van je kurac, amo san1" prosikce

ponovno Mannko Andehjm sa svoje postelje "Brico", upozori don Štipan, "nije ti to Mannko Mannko je tamo u coši"

"A je li" za udi se Brico "Pardon1" ispri a se on gipsanome "U inilo mi se da se nas dva odnekud poznamo "

Zagipsani ništa ne re e, samo trep e iza onih rupica "Dite moje jedmo1" prošaptao je tronutim glasom emigrant vidjevši Juliju "Cerce moja" zacmizdn on "Papi*" zarida djevojka padaju i na koljena pred posteljom na kojoj njezin tata leži glave usa ene u nekakvome kalupu, sav izubijan i u zavojima, s iglom od infuzije u veni "Ju-hu-hu-uhja1" propenta otac daveci se u jecajima "Paaapim", zacvih Julija, glave zabijene u plahte, gr evito gu-žvajuci tkaninu Brico se okrene pa kradom obriše suzicu o zeleni plasti ni zastor kojim je bio skriven susjedni krevet "Julija moja, dite moje jedmo", pribere se malo Marmko, "puno san ti zla nanio "

"Buuuuuu1" zavapi djevojka "Nemoj, Mannko, pusti Sve ce bit u redu", umiruje sve enik emigranta / il

"Nije, u redu, moj pope", kaže Marinko. "Ja znan kako je, i nije u redu. Mogu oni re šta 'o e, ali meni više života nema. Da oprostiš, šta san jeba, jeba san."

"Buuuuuu!"

"Nemoj plakat, draga... Nemoj plakat", prošap e Marinko miluju i k er po kosi. "Kakva san zvir bio prema tebi, nemaš za šta plakat... Znaš, kad ti je mater umirala..."

"Buuuuuu!"

"...Kad ti je mater umirala", nastavi emigrant, "ja san joj obe a da te ne u gazit ko što san nju, Bog joj da vi ni pokoj, iloga života gazio... Si an se, umirala je, kad je tražila od mene da te pustin da se udaš za koga ti 'o eš. 'Marinko', rekla je, 'ako se 'o e udat za Švabu, nemoj pravit probleme, jedino ti je dite — daj joj da se uda za Švabu.' Nije mi bilo pravo kad mi je to rekla, a isto san reka 'Dobro.' Šta je poslije bilo...", Marinko zastane, lice mu se iskrivi u bolnu grimasu, stisne o i, po eka nekoliko trenutaka, a onda nastavi: "Šta je posije bilo", kaže, "znaš i sama... Kakva je u mene davlija narav, ne da ti nišan da da se udaš za Švabu, nego san se protivio i kad si našega ovika našla... I, evo, sad umiren..."

"Buuuuuu!"

"...Sad umiren i ža mi je da nikad ne u vidit tvoju sri u. Volio bi samo da znaš, dite moje jedino, da imadeš moj blagoslov i da ti tvoj pokojni a a svaku sri u u životu želi..."

"Marinko", upadne tada Brico, "Marmko, ekaj, šta pri aš, evo ti ovde mlada i mladoženja, pop je ovde..."

"Brico", strese se don Štipan, naslu uju i što je ovaj naumio. "Brico, nemoj se zezat, vidiš u emu san", kaže on pokazuju i na svoje tenisice i civilnu odje u."

"Don Štipane, ovik umire", re e Brico dramati no. "Covik umire, a ti sad ovde... Šta sad ima veze u emu si, udilit eš sa-ki.imcnt ko što bi ga i u crkvi udilio, je li tako, Marinko?"

"Još ste tu", proviri tada sestra Majda. "Ajmo, tutanj! Za minut da vas nema!"

"Imaš li ti sve sakramente?" upita je Brico iznenada.

"Molin?!" za udi se sestra.

"Imaš li sve sakramente, fali nan kuma?"

"Bog s tobom, budalo jedna, kakve sakramente, kakva kuma, o emu ti pri aš?"

"Do i amo, ovo dvoje se žene, samo nan kuma fali." "Brico...", pobuni se don Štipan još jednom.

"Don Štipane, mu i!" zapovjedi mu Brico. "Da te nišan ujo. Covik ovde umire i ti ne bi u inijo da on prije smrti vidi di mu se er udaje. Sram te bilo! Sram te bilo, Štipane!... Kuma", obrati se on sada Majdi, "ti stani ovdi pokraj mene, vas dvoje, ovdi is-prid nas... Ajmo!"

"Sta!?" upita još jednom sve enik, u slabašnom pokušaju prosvjeda.

"Ženi ji, Štipane!" vikne Brico. "I brže, ovik umire!"

183

Poglavlje dvadeset prvo

donosi pri u kako je, s istim povodom, jedna plakala od ganu a, a jedan na isto poludio od bijesa "I tako ti don Štipan njizi dvoje tu vinca", pri ao je Brico sutradan u Bevandi. "Baš lipo vin anje bilo.

Ona medicinska sestra plakala."

"Sisata?!"

"E... A oni Linguz", nastavi Brico, "boga ti draga, ja tako gluvo eljade u životu nišan vidio. Kaže don Štipan: 'Stanislave ponavljaj za menon: 'Ja, Stanislav, uziman tebe Juliju za ženu...', govori mu on

sve kako ide, a Linguz ni mukajet. Bulji prida se ko magare. Ko da mu ništa nisi reka. Ja reko': 'Don Štipane, pusti mene da mu ja objasnin' pa ti se nagnen nada nj i kako pop govori, tako se ja deren blenti na uvo: 'Ja, Stanislav, uziman tebe Juliju za ženu i obe avan ti vjernost u dobru i zlu...' Tako san se dera, ljudi moji, da san se sav opotio. Pop govori, ja vi en, a Linguz

185

ponavlja za menon. I dok san ja doša do ono 'ljubit u te i poštovati za sve dane života svoga', o iju mi moji, gola voda san ja bio1 Ne bi da san ili dan kopa "

"Otkriven je uzrok zagonetnih smrti na odjelu intenzivne njege u Klini kom bolni kom centru u Osijeku", itao je odsutno gostioni ar za šankom "Kako smo ve pisah, u posljednjih nekoliko dana etvorica su bolesnika na ovome odjelu, iz nepoznatih razloga, umrla malo poslije 16 30 Poslije obimne istrage u policijsku zasjedu napokon je pala ista ica R L (54) s prebivalištem u Tenji, koja je u navedeno vrijeme dolazila s usisiva em na re eni odjel R L bi, kako je poslije utvr eno, ištekala iz uti nice respirator na koji su bolesnici bih priklju eni te uštekala usisiva , da bi nakon usisavanja sve vra ala u prethodno stanje U svjedo enju pred istražnim sucem kazala je kako vjerojatno od zvuka usisiva a nije ula kako bolesnici krkljaju bore i se za zrak "

"I tako se om vm ah", pri ao je dalje Brico "poljubili se, poljubili ji i mi, ono, za estitku, je li, kad, šta ti je za vidit, moja diko, ulazi ti u sobu oni doktor."

"Oni side kose?" upita lko "E", potvrdi Stanislavov vjen ani kum. "Ulazi ti taj doktor, nosi nekakve rengenske slike sa sobon i sve ji ovako gleda prema svitlu. Mi se ušutih, ekamo šta e ovik re , a on ti se u neko doba okrene prema Marmku i kaže- 'Vami, za pravo re , nije ništa Sta se mene ti e, morete se istog asa obu pa lagano kuci1'"

"Nemoj zajebavat51" zapanji se Crni "Dabogda umra ako lažen", zakle se Brico. "Baš tako je kaza 'Vami, za pravo rec, nije ništa1'"

"A Marmko>"

"A Marinko ko Mannko", kaže Brico "Osta ko posran "

"U procesu protiv R C (44), koji je oglašavao i pouze em piodivao 'krasne grafike bana Josipa Jela ica po popularnoj cijeni od stotinu kuna', ju er je na Županijskom sudu u Zagrebu svjedo io sudski vještak, povjesni ar umjetnosti dr. Silvije Pene-zic-Kurvitzsky Dr Penezi -Kurvitzskv u svojem je svjedo enju istaknuo kako nov anica od dvadeset kuna, unato tomu što vrijedi pet puta manje od svote koju su neki za nju dali, doista sadži portret bana Jela i a, doista bi se mogla smatrati grafikom i da je u tome smislu oglas R. . bio sasvim istinit"

"I tako Mannko sad, živ i zdrav, ima Linguza za zeta" upita Iko "E "

"O, jeben ti život!" opsuje Crni užasnuto "Mannko popizdio", pri a Brico, "uvatio don Štipana da poništi vm anje A don Štipan da ne e Jebi ga, ne more to tako Kume moj, nije to trla baba lan, nego sveti sakramenat"

"Pa naravna stvar", složi se Iko.

"Policiji je napokon dopao šaka B P (62) iz Tnlja, teški bub'rež-m bolesnik, kojega se osnovano sumnji i za više od šest stotina lažnih bolovanja u smjskoj krajini B P je, navodno, vec godinama uzorak svojega urina zainteresiranima prodavao po cijeni od deset maraka u kunskoj protuvrijednosti po srednjem te aju Narodne banke na dan uriniranja Neslužbeno saznajemo da su i neke bolni arke na Urološkom odjelu Sveu ilišne bolnice u Splitu imale udjela u ovoj ne asnoj trgovini "

"E, ali sad ti se on domislio da san mu ja kriv", kaže Brico "Ko"

"Pa Mannko Po eo vikat na me 'Brico', kaže, 'ti si sve zajeba, tebi je prvomu palo na pamet da bi ji tnbalo vm at1 Jebo ja svoju mater', kaže, 'kad-tad cu ti se osvetit1' Lud ovik", re e Brico, "uvik mu je neko za nešto kriv "

"Nije me briga", umiješa se Iko, "ah i ja isto mislm da si g,i zajeba "

"Ja?!" zaprepasti se Brico. "E", potvrdi Iko.

"Pa kako to misliš da san ga ja zajeba. Ajde, molin te, reci ov-de prid svima: kako to ti misliš da san ga ja zajeba?"

"Ne znan", re e Iko jednostavno. "Ne pitaj me kako, ali ja mi-slin da si ga zajeba."

"I ja isto", umiješa se Crni.

"Šta i ti?" pita Brico.

"I ja mislin da si ga zajeba."

"I ti isto?!"

"E."

"Ma, znate šta", bjesni Brico, "'ajte vi oba u tri pizde materine!"

"Bizaran imovinsko-pravni spor doga a se ovih dana u Puli", itao je Markan. "P.Z. (51), koji je svojemu bratu T.Z. (57) prije jedanaest godina darovao bubreg, sada re eni organ potražuje natrag."

Brico se mrzovoljno zapiljio preda se, a Iko i Crni piju svaki svoju pivu i povremeno se savezni ki pogledaju. Društvo za stolom u

smiljeva koj gostionici Bevanda prijete i se ušutjelo i uozbiljilo, samo se Milan, koji se cijelo vrijeme držao po strani, zbog ne ega smiješi.

"A jeste li uli", kaže on napokon, "šta je novoga sa udovicom od pokojnoga Željka?"

Nitko ne re e ni da je uo ni da nije uo što je s udovicom od pokojnog Željka, nego i dalje uvrije eno šute.

"Kojega Željka?" ne izdrži na poslijetku Crni. "Onoga što je u Njema koj upa u klak pa poginio." "P.i šta s njm?"

"Pa ništa s njen", re e Milan, "kako e išta bit s njen kad je poginio. O njegovoj udovici, Tatjani, ti govorin."

"Pa šta je s njen?" umiješa se sada Brico zlovoljno. "Pa ništa", kaže Milan. "Ima momka!" "Ima momka?!" zapanji se Iko.

"Onoga generala što je brat od don Štipana. Vodaju se po selu za rukicu."

"Nišan zna da pop ima brata generala", re e Brico.

"Nisi zna?" kaže Crni.

"Nišan ima pojma."

"I šta kažeš", re e Iko, "udovica ga uvatila?"

"Vodaju se po selu za rukicu", re e Milan smijulje i se podrugljivo.

189

Epilog

Divno li je biti u svibnju u Smiljevu. U zoru kada se crna kvrgava sjena na mjesec ini, kao kakvo jezovito udovište pred prozorom, na prvome svjetlu iznad modrih brda pomalo pretvara u stablo bajama. Ili u podne, kada crkveno zvono tako mo no odjekuje da ti se u ini da je dragi Bog nebo od lima na inio, a oni što rade u polju objeduju tvrdo kuhana jaja, mladi luk i sir, pancetu i tirolsku, sve prostrto na bijelim kuhinjskim krpama s naslikanim jagodama. Ili je možda ipak najljepše... hm!...

Ne znam zašto, ali progoni me nekakav osje aj da sam vam sve ovo ve jednom ispri ao...

Kako bilo, svibanj je krasan u Smiljevu, sve je rascvalo i miriše, p ele zuje nad livadama, a ze evi pustoše kupusišta, i sve je tako krasno ure eno da, samo primjera radi, mladi krumpiri i grašak dozrijevaju istodobno s mladom janjetinom. Cestom izme u vinograda trube i prolaze svatovi, prepoznajete ih još izdaleka po

golemoj trobojnici što se vijori iz prvoga auta. To se ženi mladi general i ratni junak Ivica Marki, a žena mu je ovdje iz sela, Tatjana se ona zove. Njoj je to drugi brak: prvi joj je muž prije nekoliko godina poginuo na nekakvom gradilištu u Njemačkoj. Kod nas u selu nije baš običaj da se skupljaju veliki svati kad se udovica udaje, ali ovo je iznimka jer je mladoženja veliki budžovan. Čak mu je i ministar obrane došao na pir.

"Moj Marinko", rekao je ministar Kutleša svojem starom prijatelju iz emigracije, gledaju i njegova nagluhog zeta kako s druge strane stola gleda i reče, "ovi tvoj zet baš prava budala-tina."

"Ko?! On?!" zaprepasti se Marinko Andelijin. "Nemoj priat gluposti", kaže emigrant, "on ti je katolički intelektualac."

"Nemoj me zajebavat!" kaže ministar.

"Kad ti kažem: katolički intelektualac, ovi e! Da ti vidiš koja je to glava!"

Više od tristo svatova je u dvorištu nevjestina oca, jedu i nazdravljaju, pjevaju, pucaju iz automatskog oružja, ahure se zve-e i rasipaju po betonu.

"Daj i meni! Daj i meni da malo pucan!" moljaku dječaci. "Tebi u dat?! Mrš u kuću dok ti nišan da po ušima!"

Za stolom u sredini sjede mlada i mladoženja, a odmah do mladoženje je njegov brat Štipan, koji je sve enik na službi ovdje u Smiljevu. On je, naravno, vjenčani mladi par, a, među nama rečeno, priat se kako puno pije. Evo i sad ako pogledate, nema što je sjeo, a ve to i jednu za drugom. Jelo gotovo da nije ni pipnuo.

"Opet piješ", kori ga brat. "Pijen", kaže pop jednostavno.

"Pa nemoj pit", reče general. "Taman si se bio avla ostavio, kad evo te opet. Kani se, bogati, šta ti to treba u životu?"

"Nemoj pit, don Štipane", umiješa se sada i mlada, spuštaju i svoju ruku na sve enikovu. "Nemoj pit", kaže Tatjana, "šta e ti to?"

A pop izmakne ruku kao da ga je opekla njezina ruka. Onda zastane i nekako se turobno nasmiješi Tatjani. "Znaš ti dobro zašto ja pijem", kao da joj hoće reći. Na Tatjaninu licu, međutim, ne vidi se ništa osim iskrene zabrinutosti zbog nezdravih navika njezina djevera. Pop ne izdrži taj pogled i okrete glavu, spazi da ga ja gledam. Ja sam vam onaj nosati tamo pod murvom.

"Živio, Ante!" nazdravi mi sve enik. "Živio i ti meni, moj Štipane!" kažem. "Nemoj svašta pisat", upozori me pop. "Ne u", obe am mu ja.

"Znan ja tebe", kaže don Štipan, a vidiš da je ve dobro pijan. "Baraba si ti", re e. "Svašta eš nadrobit, i šta je istina i šta nije."

Ja se smijem. Tada, iz one gomile što je pucala, netko pri e Tatjani i turi joj bombu u ruku. Pravu bombu, "kašikaru", pa još s izvu enim osigura em.

"Baci je, nevista", kaže on ozareno.

Mlada se uko i, uplašeno zvjera okicama.

"Baci je, nevista! Baci je, nevista!" zagrajaše svatovi razdragano.

Tatjana se zbunjeno okre e oko sebe. Tako izbezumljenoj na posljetku joj se omakne palac i odsko i ona polugica kojoj "kaši-kara" duguje svoje asno ime: bomba je sada bila aktivirana!

"Baci je, nevista! Baci je, nevista!" povikaše svi ponovno, ali sada ve manje veselo, a više se pani no bacaju i pod stolove.

Nevjesta se tada pribere i hitne bombu preko dvorišta. Izba ena iz vrste ruke jedre doma e cure ru na je granata letjela, i letjela,

193

i letjela kao na usporenoj snimci je to bilo, složili su se svi kasnije da bi napokon pala u gnojnicu, tik do poljskog zahoda, u kojemu se u tome asu nalazio Tatjanm novođe eni svekar Pribravši se s nekoliko travarica, dođri je starac malo kasnije priznao kako ne pamti kada je zadnji put imao tako dođru stolicu

194

Sadržaj

Poglavlje prvo

gdje se upoznajemo s ovim šarmanlnim naseljem u kojemu sretniji uho a kaju klju em od mercedesa a oni manje sretni crvenim vrškom šibice Poglavlje drugo

u kojemu se uz bnskulu i tiešelu lazvija eti ka dilema je h u ledu naru ili pi e ako znaš da ga neces platiti a usput saznajemo za laspusnu mladost ovdašnjeg župnika 15

Poglavlje tre e

gdje se pojavljuju duhoi i najpi ije jedan slo prlja sagoi e i posle ljinu a polom jedan slo je pobjegao iz boce

23

Poglavlje etvrto

koje opisuje kako se pe e janjetina, zašlo je pijancima zabranjeno vozili se na nngišpdu i kako oni šio imaju puno para katkad završe bez oba uha

31

Poglavlje peto

u. kojemu župnik božemiprosti pogine, a onda ipak ne pogine, makar bi on više volio da je poginuo

43

Poglavlje šesto

gdje se otkriva da su Nikola Tesla i Petar Preradovi zapravo Srbi, na što jedna Luscinia luscinia, ili slavuj veliki, pobjegne glavom bez obzira

53

Poglavlje sedmo

koje se bavi emancipiranim mladim ženama i drugim moralnim nastranostima suvremenoga svijeta

63

Poglavlje osmo

u kojemu se ho e i prdnuli i stisnuti, što, dakako, po na elu koje nam je iz logike poznalo kao zakon isklju enja tre ega, ne ide

73

Poglavlje deveto

koje pripovijeda o nogometnoj mafiji i o lome kako domovina ostaje bez majki

81

Poglavlje deseto

koje potm]e teološkou raspravou o silikonskim sisama, a završava naopako

91

Poglavlje jedanaesto

u kojemu se dvoji o kvaliteti doma eg haiku pjesništva, a polemika bude okon ana toljagom 99

Poglavlje dvanaesto

gdje se pojavljuju dvije u selu svakako nesvakidašnje pojave, jedan general ijedna lubenica od dvadeset kila 107

Poglavlje trinaesto

u kojemu se ustanovi da izvanzemalja nisu ništa posebno, a da u Njema koj živi vrlo bezobrazan svijet 117

Poglavlje etrnaesto

gdje ministri jedu janje e glave, generali jedu g'ah, a obi ni vojnici jedu da vam ne kažem što 127

Poglavlje petnaesto

u kojemu se ništa pod milim Bogom ne dogaa, i slobodno možete presko ili sljede ih nekoliko stranica 135

Poglavlje šesnaesto

koje otkriva daje dizama administracija puna homoseksualaca ah se nade i pokoji ispiaian momak, prikladan za zeta 141

Poglavlje sedamnaesto

koje donosi prepirku je li Hrvatskoj potrebno atomsko oružje, a lu je i uspomena na udbaša koji je pleo džempere 151

Poglavlje osamnaesto

gdje se jedan muškarac, na užas jedne edne postarije ku anice, sprema na razvratni sastanak sa stanovitom damom.....159

Poglavlje devetnaesto

u kojemu jedan pripovijeda kako se sreo sa svetim Petrom, a drugi ima privi enje visokog državnog službenika.....167

Poglavlje dvadeseto

gdje saznajemo da se sveti sakramenti mogu udijeliti i na sasvim neobi nim mjestima.....175

Poglavlje dvadeset prvo

koje donosi pri u kako je, > istim povodom, jedna plakala od ganu
a, a jedan na isto poludio od
bijesa.....185
Epilog.....
.191